

hifi media

MULTIMAGAZIN

PANASONIC TX-65EZ1000E

Najbolji OLED televizor na tržištu

TESTIRALI SMO

Magnat LZR 980, Dynaudio Special Forty, NuPrime DAC-10H DAC/Pre i ST-10, Audioquest Niagara 1000, Denon AVR-X3400H, Panasonic DMP-UB700, B&W DB3D, Onkyo A-9150

MUSICSTYLE

Prikazi: Randy Newman, Tom Petty, Sheer Mag
Razgovor: Charles Tolliver

FILM

Prikaz: Blade Runner, Komentar: Propast Hollywooda
Portret: Andrej Tarkovski

ISSN 1331-1735

10017
30 KN 3.76 EUR #103 / 2017.

QLED

Budućnost TV-a je stigla

"Neprimjetno povezivanje" odnosi se na jedan prozirni optički kabel koji je povezan s One Connect kutijom koja sadrži kablove eksternih uređaja, ali se ne odnosi na kabel za napajanje TV-a ili kablove povezane s drugim uređajima kao što je soundbar zvučnik.

Samsung QLED TV zasniva se na Quantum dot tehnologiji.

Saznaj više na www.samsung.hr

UREDNIK / IZDAVAČ
Andrija Ćurković - andrija@hifimedia.hr

TEHNIČKI UREDNIK
Danko Šuvan - danko@hifimedia.hr

SURADNICI
Dario Bojanjac, Tomislav Brežičević,
Matko Brusač, Josip Crnički,
Jagor Čakmak, SMS Deutsch,
Ivan Dobranović, Emil Dobrijević,
Gordan Gaži, Davor Hrovj,
Igor Jadan, Neven Kos,
Denis Leskovar, Dubravko Majnarić,
Mario Mlakar, Sven Popović,
Dubravko Toplak, Juraj Vrdoljak,

ADRESA REDAKCIJE
Slavonska avenija 2,
10000 Zagreb
Tel. 01/6191 287
Fax: 01/244 55 27
e-mail: info@hifimedia.hr
www.hifimedia.hr
www.facebook.com/hifimedia
<https://twitter.com/hifimedia1>
<https://issuu.com/hifi>

TISAK
Grafički zavod Hrvatske d.o.o.
Mićevečka ulica 7
10000 Zagreb
tel. 01/2499 000
fax. 01/2407 166

NAKLADNIK
Audio centar d.o.o.,
Gajščak 33, 10000 Zagreb

Sva prava pridržana. Niti jedan dio ovog časopisa ne smije biti reproduciran u bilo kojem obliku ili zbog bilo koje namjene bez prethodne pismene suglasnosti izdavača.

STARO I NOVO

Impresivan podatak organizatora o prodanom posljednjem kvadratnom metru kapacitetata izložbenih površina ovogodišnjeg sajma IFA u Berlinu ne pokazuje svoju drugu stranu samog sajma potpuno lišen uzbudljivosti odsutnošću inovativnih rješenja ili proizvoda za koje bi se moglo reći da su bili vrijedni posebne pažnje.

Na primjer, prisutan je bio veliki broj novih start-up tvrtki koji nude "revolucionarna" rješenja, uglavnom povezana uz mobilne aplikacije, a s druge strane vidjeli smo i čuli malo proizvoda koji će zaživjeti i ostati dulje na tržištu od sljedećeg sličnog sajma.

Globalno tržište postaje prepunu novin sadržajima i tehnologijama koje bi trebale olašati život korisnicima, a ne biti svrha samima sebi. Međutim, izgleda da je potrošačka industrija upala u određeno stanje rekonfiguracije u kojem mali produciraju ekstremno mnogo ideja koje će možda zaživjeti samostalno ili će ih, ako se pokažu kao zanimljiva rješenja, veliki prisvojiti u svoje okrilje. Okrugnjavanje proizvoda je već neko vrijeme u postupku, novi start-up projekti su samo nova krv za bezidejne tehnološke divove.

Kompanije nude nove proizvode kućne zabave iako potrošačima realno od toga ne treba gotovo više ništa. Sve je već prisutno osim što može biti manje, prenosivo, jeftinije i, naravno, bežično. Pristup u kojem je prihvatljivo samo ono što je dovoljno dobro, pobjeđuje nad inovativnim i odličnim.

Međutim, razum nije uvijek prisutan niti dobrodošao, pogotovo kad ste godinama uključeni u i oko svijeta svekolike potrošačke elektronike. Stajemo u red te se i mi priklanjamo neumoljivoj struci ovisnika u potrazi za novim i drugaćijem, u nadi da ćemo biti na pravom mjestu i u pravo vrijeme da to doživimo.

Krivici za jedan od takvih trenutaka smo i mi sami zbog organiziranja i pokroviteljstva 23. sajma potrošačke elektronike "Zagreb AV Show 2017." Koncipiran tako da pomiri stare i nove tehnologije, mlade i iškusne konzumente, ili samo kao magnet za sve korisnike sklene "tehnikalijama" pomoću kojih mogu uživati u svojim omiljenim pjesmama ili filmovima.

Kakav god bio razlog vašeg posjeta tradicionalnom zagrebačkom sajmu, vi ste uvijek dobro došli!

Kao stimulans za navedeni dogadjaj, nadamo se da će poslužiti i primjerak časopisa kojeg upravo držite u rukama. Uvažavajući koncept našeg sajma ili, možda preciznije, sajma koji uvažava koncept časopisa, odnosno oboje, uvažavajući globalne trendove, nudimo čitateljima/posjetiteljima optimalni balans staroga i novoga uz visoki udio tematskog glazbenog/filmskog sadržaja.

Nadam se da ćete provesti ugodno vrijeme s nama, bilo u vašem domu ili na našem AV sajmu 28. i 29. listopada 2017. u Sheraton Zagreb Hotelu.

Andrija Ćurković
Urednik

SADRŽAJ

18

Vijesti	
Audio / Video	6
iTEHNO	84

Testovi	
Magnat LZR 980	16
Škola za posebne slušalice gospodina Magnata	

Dynaudio Special Forty	18
Jubilarni zvučnik	

NuPrime DAC-10H DAC/Pre i ST-10	20
Nu da za dva	

Audioquest Niagara 100	24
Efikasna stružna barjera	

Panasonic TX-65EZ1000E	28
Najbolji LOED TV	

Denon AVR-X3400H	32
HEOS nadogradnja	

Panasonic DMP-UB700	36
4K Blu-ray player	

Bowers & Wilkins DB3D	38
Izvucite najdublje tonove	

20

32

28

Onkyo A-9150	42
Snažniji brat	
MusicStyle	
Prikaz: Randy Newman	44
Okrutni romantičar	
Prikaz: Tom Petty (1950 – 2017)	48
Sveamerički junak	
Prikaz: Sheer Mag	50
Ljubav u doba Donalda Trumpa	
Razgovor: Charles Tolliver	58
Najveće okupljalište jazz freakova	
Rock recenzije	52
Jazz recenzije	64
Film	
Prikaz: Blade Runner	68
Blade Runner 2049 - Svjedočiti čudu...	
Komentar: Propast Hollywooda	73
Smrt filma i rođenje franšize	
Portret: Andrej Tarkovski	76
Metafizika u dugom kadru	
DVD/BD recenzije	76

48

68

HRVATKO

U EPIZODI: GOTOVINSKI KREDITI ZA BUDUĆNOST
JULIUS FILM, KINOGERILA, VUĆ
CRTA: H. JANEČIĆ

HPB
Hrvatska poštanska banka

ČOVJEČanstvo se nije ni u budućnosti uspjelo riješiti kredita.

U BANKARSTVU SU OSTALI SAMO NAJBOLJI.

S HPB KREDITOM CRNA LUCA I JA SMO MOGLI MIRNO DALJE.

HPB GOTOVINSKI KREDITI ZA BUDUĆNOST.

KAMATA OD 5.37% (EKŠ OD 5.51%)
ROK OTPLATE DO 15 GODINA
BEZ NAKNADE DO 31.12.2017.

NASTAVIT ĆE SE..

PANASONIC PREDSTAVIO NAJNOVIJE PROIZVODE

Na ovogodišnjem sajmu IFA u Berlinu, Panasonic je na konferenciji za medije predstavio nove proizvode i tehnologije iz četiri grupe svojih proizvoda: potrošačka elektronika, kućanstvo, automotivna industrija i B2B

piše: **Andrija Ćurković**

Pod sloganom "bolji život, bolji svijet", dovezavši se na Gogorovom električnom skuteru, konferenciju je otvorio gospodin Laurent Abadie, predsjednik i izvršni direktor tvrtke Panasonic Europe.

Prateći globalni trend novih rješenja i razvoja tehnologija za primjenu u okruženju "pametnog načina življena" (Smart Life), gosp. Abadie je istaknuo kako je

Panasonic godinama posvećen zagovaranju tog koncepta. Od planiranja pametnih kućnih proizvoda i rješenja za pohranu energije te pametne mobilnosti - povezujući ljude, gradove i ceste - Panasonic je i do sada predvodio trend koji mijenja način na koji živimo i radimo. Naglasio je također da je Panasonic i pionir u gradnji pametnih gradova svojim doprinosima i organizacijama projekata diljem svijeta.

Predstavljena su neka energetska rješenja kako bi se pokaza-

čemu se njihov SUV Model X, kao i Gogorov električni skuter i Coup eScooter sharing servis, pogone Panasonicovim litijskim baterijama.

Novosti iz područja kućne zabave i digitalnih fotoaparata predstavila je gospoda Michiko Ogawa, direktor Panasonicovog odjela kućne zabave, ali ujedno i direktor tvrtke Technics.

U uvodnom govoru istaknula je da će Panasonic imati uvijek fokus na kvalitetu audio zvuka i da će on i dalje biti ključni dio Home AV zone. Tu predanost kvalitetnom zvuku bez obzira gdje se korisnik nalazi utjelovljeno je i u novom prijenosnom bežičnom zvučniku oznake SC-GA10. Najveća posebnost ovog zvučnika je mogućnost upravljanja glasom zahvaljujući ugrađenom Google Assistant.

U području automotivnosti (Smart Mobility), Panasonic suraduje s luksuznim proizvođačem električnih vozila Tesla, pri-

Play Music, Tuneln i Deezer glazbene servise, a bit će dostupan u bijeloj i crnoj verziji.

Osim toga, predstavljene su i nove kvalitetne slušalice oznake RP-HTX80B koje korisnicima nude bežičnu Bluetooth povezost i hands-free korištenje uz autonomost od 20 sati rada.

Što se tiče televizora, Panasonic je na IFA-i predstavio svoju paletu OLED televizora među kojima posebno mjesto ima najbolji, ujedno i najveći model oznake EZ1000 i dijagonale 77-inča (196 cm). Već smo ranije upoznali 65-inčnu verziju iz ove serije, a nešto pristupačnija OLED serija nosi oznaku EZ950 i koja se nudi u dimenzijama ekrana od 65 i 55 inča.

Za vrijeme izlaganja, konferenciji se pridružio i Danny Kaye, izvršni potpredsjednik tvrtke 20th

Century Fox, kako bi obznanio suradnju s Panasonic Corporation i Samsung Electronics Co. i sklanjanje partnerstva s ciljem izrade otvorene i dinamične metapodatakovne platforme

za High Dynamic Range (HDR) na temelju pripadajućeg certifikata i znaka pod radnim imenom HDR10+.

Ove tri kompanije zajedno će tvoriti licencirajući subjekt koji će izdavati certifikate za HDR10+ plat-

formu od siječnja 2018. godine. Sve tri kompanije su uvjerenе da će ovaj novi format značajno podići kvalitetu slike čime bi najviše koristi imali sami potrošači.

Za fotografike entuzijaste,

najavljeni su novi modeli Lumix fotoaparata i njihovih dodataka kao i nova softverska nadogradnja za izuzetno uspješni model DC-GH5. Novo ažuriranje softvera (Verzija 2.0) za fotoaparat DC-GH5

donski iznimno unaprijedjenje performansi i korištenja novih funkcija s kojim će biti zadovoljni i profesionalni korisnici.

Završetak Panasonicovog predstavljanja medijima na ovo-

godišnjem sajmu IFA prepušteno je sestrinskoj tvrtki Technics i njevoj direktorici gospodi Ogawa.

Jedan od najambicioznijih proizvoda u povijesti Technicsa, istaknula je gospoda Ogawa, doži-

vio je svoju svjetsku premijeru. Technics je po prvi puta predstavio reinterpretaciju njihovog klasičnog gramofona SP-10, prvog gramofona na svijetu s direktnim pogonom iz 1970. godine.

Prikazani prototip nosi oznaku SP-10R i predstavlja do sada najambicioznejši direct drive gramofon u povijesti kompanije, a u malo-prodaji bi trebao biti dostupan početkom ljeta 2018. godine. U Technicsu navode da ovaj vrhunski proizvod isporučuje kvalitetu zvuka koja će zadovoljiti i najzahvaljnije audio entuzijaste.

Također, predstavljen je i njihov "sve-u-jednom" glazbeni sustav OTTAVA™ f (SC-C70) kao savršen primjer uređaja koji koristi svu tehnologiju i know-how koju je Panasonic razvijao godinama, a postaje simbol nove ere u povijesti Technicsa. ■

BOWERS & WILKINS SERIJA 700

Jedan od najpoznatijih proizvođača zvučnika, britanski Bowers & Wilkins, predstavio je svoju novu 700 seriju koja dolazi kao zamjena za vrlo uspješnu CM (Compact Monitor) seriju zvučnika. Nova serija zvučnika se sastoji od tri samostojeca modela, tri za postavljanje na stalak ili polici, dva centralna modela i jedan subwoofer. U tvrtki navode da je svaka zvučnička jedinica u 700 seriji poboljšana u odnosu na one iz prethodne CM serije i da su u njih ugrađene tehnologije koje su razvijene za njihove top modele iz serije 800 Diamond. U prvom redu je korišten patentiranog Continuum tkanog materijala za izradu membrane srednjetonkih zvučničkih jedinica i za kojeg u tvornici navode da je manje podložan savijanju u ekstremnim uvjetima rada od Kevlara kojeg su ranije koristili. Također iz serije 800 preuzet je dizajn visokotonac koji je smješten na samoj zvučničkoj kutiji (modeli 705 S2 i 702 S2), kućište je napravljeno od jednog

komada aluminija, a koristi novu membranu promjera 25 mm (1 inch) napravljenu od ugljika (karbona). U Bowersu navode da im je ovo trenutno najbolji visokotonac ikad proizveden. Naravno, ako se izuzme verzija iz serije 800 Diamond. Bas zvučničke jedinice u novoj 700 seriji koriste nadogradenu verziju Aerofolne membrane (tehnologija varijabilne debljine membrane), načinjena je od papira (za razliku od prethodnih modela koji su bili načinjeni od ugljika), i optimizirane zvučničke košare napravljene od aluminija (u CM seriji su bile izrađene od cinka). Potpuno novi subwoofer u ovoj seriji nosi oznaku DB4S, koristi bas jedinicu promjera 25 cm, ima ugrađeno digitalno pojačalo snage 1000 W, digitalno prepojačalo s dinamičkim ekvilajzerom (Dynamic EQ) za precizno ugadanje zvuka u cijelom zvučnom spektru. Sva audio podešavanja i korekcije se rade pomoću B&W DB4S aplikacije na vašem pametnom

telefonu. Ponuda zvučnika Bowers & Wilkins serije 700 obuhvaća samostojće modele: 702 S2 (1.999 eura / kom), 703 S2 (1.499 eura / kom) i 704 S2 (1.199 eura / kom), zatim za smještaj na stalak ili polici: 705 S2 (1.099 eura / kom), 706 S2 (699 eura / kom) i 707 S2 (499 eura / kom), te zvučnika za izradu kompleta kućnog kina: HTM71 S2 (1.149 eura / kom) i HTM72 S2 (749 eura / kom) - centralni zvučnici i DB4S (1.600 eura / kom) - subwoofer. Detaljnije tehničke informacije o svakom pojedinom modelu potražite na stranici proizvođača ili domaćeg distributera. Svi modeli zvučnika su dostupni u tri finisa: sjajno crnom, satensko bijelom i u crvenom furniru (rosenut). Hrvatska premijera Bowers & Wilkins zvučnika serije 700 bit će održana za vrijeme Hi-Fi sajma "Zagreb AV Show 2017" u Sheraton Zagreb hotelu, od 28. do 29. listopada 2017. godine.

INFO: Sonus art, tel. 01 4813 025, www.sonusart.hr

MAGNAT HUMIDOR

Od osnutka 1973. godine njemački Magnat nastoji predanošću i naprednim tehnologijama stvarati zvučnike po mjeri i ukusu ljubitelja glazbe. Mini zvučnik naziva Humidor (humidor je inače kutija za čuvanje cigara, u kojoj je vlaga konstantna), najnovije je očitovanje Magnata na zahtjeve audiofila, koji uz to nemaju puno prostora, ili jednostavno ne žele velike zvučničke kutije u slušaonicama, istovremeno ne odričući se zahtjeva za vrhunskom reprodukcijom. Humidor je high-end dvosistemski zvučnik predviđen za smještaj na stalke (ili na polici). U kutiju od debelog medijapanata, finiširanu vrhunskim furnirom od cedrovine, smještene su vrhunske zvučničke jedinice – bas/srednjotonac promjera 4,5 inča membrane od sendviča keramike i aluminija te visokotonac meke kupole promjera 25mm i širokog oboda, radi bolje disperzije zvuka. U skladu s aspiracijama zvučnika su i super kvalitetni zvučnički terminali, kao i fazno i frekvencijski optimizirana skretnica, izrađena od visokokvalitetnih dijelova.

Nominalna impedancija zvučnika je 4-8 Ohma, nazivna snaga 75/150W (RMS/Maks.), a deklarirani frekvencijski opseg 34-50.000Hz, bez navođenja odstupanja. Osjetljivost sustava je 90dB, susretna frekvencija 2.500Hz, preporučena snaga počinje od 30W, a u prodaju dolaze krajem 11. mjeseca po cijeni od 800 eura/par. I za kraj, ono što je kod ovakvih zvučnika vrlo važno su dimenzije, a one za ovaj paket(ič) mjere 140 x 245 x 258 mm (SVD).

INFO: Chipoteka, tel. 01 2338 844, www.chipoteka.hr

APLAUZ
INOVA
RUNDA!

Cockta

MAGNAT M700, HIBRIDNI STEREO SUSTAV

Novi visokokvalitetni stereo sustav dolazi iz producije njemačke tvrtke Magnat. Sastavljen je od CD playera MCD 750 i hibridnog receivera s cijevima oznake MR 780. Magnat MCD 750 CD player udovoljava najvišim standardima kvalitete i u potpunosti je prilagođen maksimalnoj preciznosti reprodukcije. Koristi izuzetno precizan CD pogon i kontroler tvrtke Toshiba, a za pretvaranje digitalnog CD zapisa u analogni zvuk brine se visokokvalitetni niskošumni 24bit/192kHz DAC tvrtke Wolfson. Osim toga, dodan je visokokvalitetni analogni stupanj filtriranja u izlaznom stupnju koji obuhvaća i posebno operativno pojačalo tvrtke Texas Instruments s niskom razinom šuma. Stereo receiver MR 780 je hibridni

uredaj s cijevnim prepojačalom i tranzistorским izlaznim stupnjem. U prepojačalu su dvije uparene ECC 81 cijevi, a u izlaznom stupnju diskretni tranzistori koji daju 100 W RMS snage po kanalu na 4 ohma. Receiver ima ugrađen visokokvalitetni DAB/DAB+ i FM tuner, MM gramofonski ulaz, USB 2.0 audio ulaz, digitalne ulaze (2x optička, 2x koaksijalna i 1x USB), Bluetooth ulaz (4.0) s aptX audio standardom, te metalno kućište s aluminijskom prednjom pločom. Dimenzije Magnat MR 780 receivera su 433 x 132 x 317 mm (ŠxVxD), masa 8,9 kg, a cijena 6.999 kn. Magnat MCD 750 CD player teži 3,9 kg, dimenzije su mu 433 x 78 x 317 mm (ŠxVxD) i cijena 2.999 kn.

INFO: Chipoteka, tel. 01 2338 844, www.chipoteka.hr

ONKYO TX-NR676E

Predstavljen je novi Onkyo AV receiver oznake TX-NR676E koji podržava 7.2 kanale, 4K video,

HDR10, Dolby Vision, Dolby Atmos i DTS:X tehnologije. Za reprodukciju digitalnih zapisu

zadužen je digitalno analogni pretvarač s podrškom za DSD zapise u maksimalnoj kvaliteti uzorka od 32 bita pri frekvenciji od 384 kHz. Ovaj receiver ima sve moguće priključke: digitalne, analogne i bežične, može spojiti 4K televizor i do sedam media playera putem HDMI konektora, procesira sve popularne Hi-Res i objektno bazirane audio kodeke dok Dynamic Audio Amplification pojačava zvuk za potpuni kino doživljaj. Receiver reproducira

gotovo sav audio dostupan vašem mobilnom uređaju ili PC-u putem dvopojasnog Wi-Fi-a, dolazi s ugrađenim Chromecastom i DTS Play-Fi, podržava AirPlay, Bluetooth i Spotify, Tidal, Tuneln, Deezer servise. Maksimalna snaga po kanalu je 165 W što je sasvim dovoljno za većinu zvučnika. Cijena kod domaćeg distributera je 4.899 kn.

INFO: Chipoteka, tel. 01 2338 844, www.chipoteka.hr

PHILIPS OLED SERIJA 9000

TP Vision, tvrtka koja proizvodi televizore tvrtke Philips u Evropi, predstavila je svoj novi OLED TV serije 9000. Za sada se izrađuje u 55 inčnoj varijanti, ali uskoro stiže i 65 inčna verzija (veljača 2018). Novi OLED koristi 4K ekran, a ono što ga posebno izdvaja od ostalih proizvođača OLED televizora je Ambilight (3-strani Ambilight). On svojom stražnjom svjetlošću pomaže proširiti sadržaj izvan granica samog zaslona. Uz impresivnu svjetlinu od čak 900 nit i OLED-ovu sposobnost potpuno isključivanja piksela za beskonačno duboku crnu boju, slika bi trebala biti vrhunske kvalitete. TV također ima vrlo široku paletu boja, oko 99% DCI-P3. Philips je u ove OLED modele ugradio i svoj novi P5 video procesor. Veći dio sadržaja koji se reproducira na naše televizore sadrži neugodne vizualne nesavršenosti kao što su šum i artefakti. Proizvođač

INFO: www.philips.hr

ZAGREB AV SHOW

28. - 29. 10. 2017.
SHERATON ZAGREB HOTEL

Lista izlagača:

AQUARIUS RECORDS

hr.cedeterija.com

MAROHEI CABLES

www.maroheli-cables.com

MEDIA AUDIO

mediaaudio.hr

PANASONIC HRVATSKA

www.panasonic.hr

PLANET AUDIO

www.planetaudio.hr

SAMSUNG HRVATSKA

www.samsung.hr

SE-MARK

www.se-mark.hr

SIGMA AUDIO KONCEPT

www.sigma-audiokoncept.hr

SMART TOUCH

www.smart-touch.hr

ŠMIT ELECTRONIC

www.smit-electronic.hr

SONUS ART

www.sonusart.hr

TP VISION HRVATSKA

www.tpvision.com

UBIQ AUDIO (SLO)

www.ubiqaudio.com

23. zagrebački sajam potrošačke elektronike "Zagreb AV Show 2017," održava se pod pokroviteljstvom časopisa **hifimedia** u dvoranama Sheraton Zagreb hotela.

Vodeći audio/video distributeri i proizvođači izložiti će svoje najnovije i najzanimljivije proizvode. Posjetitelje očekuju i zanimljive radionice, prigodna prodaja nosača zvuka (LP & CD) te dodatna iznadenja.

Sajam je otvoren za posjetitelje u subotu (28.10.2017.) od 10 - 19h i nedjelju (29.10.2017.) od 10 - 18h.

Cijena dnevne ulaznice iznosi 20 kn.

Dobro došli!

NAD T758 V3 AV RECEIVER

Novi NAD T758 V3 najambiciozni je projekt te renomirane tvrtke u svom programu pokriva i AV segment. Zapravo je taj uređaj mnogo više od klasičnog AV receivera. Uz najnaprednije tehnologije i najmoderniju opremu koju tvrtka posjeduje, te već poslovno najkvalitetniju višekanalnu amplifikacijsku sekciju kada je u pitanju ova kategorija uređaja (primijenjena vlastita PowerDrive™ topologija identična kao u cijenjenim i nagradivanim NAD pojačalima), u potpunosti je podržan 4K Ultra HD standard slike, Dolby Atmos® i DTS HD™ Master Audio standard zvuka. Implementirana je BluOS® platforma sestrinske tvrtke Bluesound koja omogućuje bežični multi-room streaming glazbe, reprodukcija visokorazlučivih (HiRes) audio formata (24-bit/192kHz; FLAC/WAV/AIFF) uključujući i MQA također je pokrivena, Dirac Live® sustav s mjerljivim mikrofonom brine se

o korekcijama zvuka sukladno razmještaju zvučnika i akustici prostora, poznati tvrtki MDC (Modular Design Construction) koncept dozvoljava buduće video i audio nadogradnje, osim klasičnim daljinicom upravljanje je moguće aplikacijom za pametne telefone i ostale prijenosnike, itd. NAD T758 V3 je u funkcionalnom i tehnološkom smislu beskompromisani AV receiver budućnosti spreman za preuzimanje centralne uloge u svakom ozbiljnijem AV sustavu. Cijena mu je 11.599 kuna, a premijerno će biti predstavljen na 23. zagrebačkom sajmu potrošačke elektronike "Zagreb AV Show 2017." u Sheraton Zagreb hotelu 28. i 29.10.2017. godine, u dvorani Pula gdje će domaći zastupnik i distributer za NAD predstaviti kućno kino čija će važna karika biti upravo NAD T758 V3 AV receiver. **INFO:** Sigma Audio Koncept, Tel. 01 3832814, www.sigma-audiokoncept.hr

MYTEK MANHATTAN II

Manhattan II je stvarno zanimljiv uređaj koji u jednom kućištu integrira veći broj različitih funkcija. Radi se o uređaju koji dolazi sa: prepojačalom, analognom line sekcijom (RCA i XLR ulazi),

referentnim USB/mrežnim digitalnim pretvaračem, vrhunskim prepojačalom za slušalice (500mA, 6W, 0 Ohm izlazna impedancija), integriranim digitalnim streaming mogućnostima

i na kraju analognim MM/MC prepojačalom. Nabrajati bezbrojne mogućnosti uređaja od kojih neke dolaze kao opcija (MM/MC modul) čini se nema mnogo smisla, no ono što vrijedno izdvajati to su tehnička rješenja iz kuće koje uređaj čine zanimljivim, modernim, nadogradivim i gotovo univerzalnim u svakom potentnom audio sustavu. Konverzija 32-bit PCM do 384kHz, DSD 256,

PRIMARE PRISMA

Danski Primare je na sajmu Munich High End 2017 najavio tri nova uređaja: integrirano pojačalo I35, CD player CD35 i integrirano pojačalo I15. Zajednički nazivnik za sva ova tri uređaja je Prisma, cijelovito multiroom rješenje za upravljanje iz jedne točke. U praksi to znači da Prisma omogućava reprodukciju s čvrstih medija, streaming, Wi-Fi i Bluetooth® vezu, multi-room/multi-zone opcije upravljanja preko Prisma upravljačke aplikacije za sve mobilne uređaje. Integrirano pojačalo I35 Prisma (preporučena cijena 4.500€) najnoviji je nasljednik sada već kulnih integriranih pojačala iz serije 30 i prvi model s novim modulom napajanja UFPD 2. Napajanje je radikalni redizajn nagrađivane tehnologije UFPD (all-analog Class-D). Snaga pojačanja iznosi 150 W na 8 ohma, pored balansiranih analognih ulaza, I35 Prisma sadrži i cijeloviti DAC modul koja podržava PCM 768kHz i DSD 256.

CD35 Prisma
CD player
(preporučena cijena 3.200€)
sadrži najnoviji TEAC CD pogon, a u kombinaciji

s mogućnostima povezivanja i upravljanja koje pruža Prisma ovaj CD player predstavlja kompletno rješenje za digitalnu reprodukciju. Novi referentni DAC zasnovana je na vrhunskom ESS Sabre chipsetu za konverziju do PCM 384kHz i DSD 256 i povezana na balansirani analogni izlaz. Integrirano pojačalo I15 Prisma (preporučena cijena 1.750€) kompaktni je sustav snage 75 W po kanalu s mogućnošću konverzije digitalnog u analogni signal (PCM 768kHz i DSD 256) i svim Prisma funkcijama povezivanja i upravljanja. Svi modeli dolaze s daljinskim upravljačem C25 i dostupni su u dvije opcije finisa, crno i titan. Predstavljanje Prisma serije u Hrvatskoj najavljeno je za 23. zagrebački sajam potrošačke elektronike Zagreb AV Show 2017. 28.-29.10.2017.

INFO: Media audio, Tel. 021 323 550, www.mediaaudio.hr

SAMSUNG Q8F SERIJA TELEVIZORA

Iako je bio jedan od najvećih zagovornika zakrivljenih TV ekrana na tržištu, Samsung je na sajmu IFA predstavio planove za proširenje linije QLED TV prijemnika u Evropi, u kojoj ima sve više modela s ravnim ekranima. Kako bi učvrstio vodeću poziciju u segmentu premium televizora, od nedavno je dostupan model Q8F, rvana verzija odlično prihvaćenog zakrivljenog Q8C televizora, i to u veličinama 55 i 65 inča. Ovaj model će biti dio najveće linije TV prijemnika u Evropi, koja se sastoji od 14 QLED televizora, u zakrivljenim i ravnim modelima, dijagonale ekrana od 49 do 88 inča. Temelji se na LCD zaslonu s rubnim LED osvjetljenjem i kvantnim točkama (Quantum dot tehnologija) kako bi se proširio raspon reprodukcije boja. Za razliku od većine konkurentnih proizvođača televizora koji sve više koriste OLED zaslone, Samsung

ostaje vjeran LCD zaslonima i njihovim poboljšanjima sve dok ne postignu prave QD-LED televizore bez LCD filtra. Q8F televizor nudi 4K razlučivost i podršku za HDR, dolazi s najnovijom Samsungovom verzijom Tizenovog operativnog sustava, opcijom za zidnu montažu bez razmaka i vanjskom priključnom kutijom koja se spaja na TV preko optičkog kabela od 1,8 mm. Također, za dodatno osnaživanje premium linije QLED televizora, Samsung je ušao u partnerstvo s Panasonicom i 20th Century Foxom kako bi proširio tehnologiju HDR 10+, a očekuje nastavak širenja partnerstva koja će uključivati holivudske studije, pružatelje sadržaja i programere igara. Samsung Q8F 4K QLED televizor će biti dostupan jedino u Evropi po cijeni od 2.599 i 3.599 eura.

INFO: Samsung Hrvatska, www.samsung.hr

Enjoy the Music.com®

Enjoy the Music.com is the Internet's leading information site for high fidelity audio equipment and consumer electronics since 1995. Being affiliated with many prominent publications plus offering its own *Review Magazine* and over 200 show reports online, **Enjoy the Music.com** is official media partners with AXPONA, Los Angeles Audio Show, and RMAF plus Internet partners with *The Absolute Sound*, Australian Hi-Fi, hi-fi+, Hi-Fi World, HIFICRITIC, HiFi Media, NOVO, Sound Practices and VALVE magazine.

LAAS
LOS ANGELES AUDIO SHOW

ROCKY MOUNTAIN INTERNATIONAL AUDIO FEST

ROCKY MOUNTAIN
INTERNATIONAL
AUDIO FEST

AXPONA
AUDIO EXPO NORTH AMERICA

RYAN SPEAKERS RUČNI RAD IZ KALIFORNIJE

Tvrtka Audio dream od nedavno je postala regionalni distributer američkog proizvođača zvučnika Ryan Speakers iz Kalifornije (USA). Iako Ryan Speakers službeno postoji tek nešto više od 5 godina, povijest tvrtke seže daleko u osamdesete godine prošlog stoljeća, kada su braća Todd i Trevor Ryan konstruirali nekoliko legendarnih zvučnika. Nakon toga, obojica su radili za druge zvučničke kompanije – sve do nedavno kada su ponovo počeli raditi samostalno. Nova kompanija ponosno ističe 3 poslovna pravila: izuzetna vrijednost za novac, "state of the art" zvuk i proizvodnja u Americi. Koristeći najsvremeniju mjeru opremu, braća Ryan su projektirali i proizveli zvučničke

jedinice i kućišta visoke rezolucije i istovremeno vrlo niskih razina koloracije. Skretnice zvučnika su izradene "point to point" načinom povezivanja komponenti (nema PCB-a), a same komponente su zračne zavojnice i kondenzatori niske tolerancije, svi redom ručno odabrani. Trenutno tvrtka Ryan nudi 4 modela zvučnika: bookshelf dvosistemac R610 (14.950,00 kn za par), samostojeći 2,5 sistemac R620 (25.950,00 kn), 3 sistemac R630 (36.950,00) te 4 sistemski samostojči Tempus III (117.950 kn). Na zagrebačkom sajmu "Zagreb AV Show 2017" u Sheraton hotelu posjetitelji će moći vidjeti i poslušati modele R610 i R620.

INFO: Audio dream, tel. 01 48 33 046, www.audiodream.hr

DAVIS ACOUSTICS BALTHUS SERIJA

Renomirani francuski proizvođač zvučnika Davis Acoustics je na ovogodišnjem sajmu Munich High End 2017 prikazao svoju pristupačniju seriju zvučnika označe Balthus. Serija se sastoji od tri samostojeća modela (Balthus 50, 70 i 90), jednog za postavljanje na stalak (30) ili policu te centralnog zvučnika (10) za potrebe sustava kućnog kina. Tvrta preko 30 godina ima vlastiti razvoj i proizvodnju zvučničkih jedinica, a prepoznatljiva je po korištenju kevlarskih membrana

za bas/srednjetonske jedinice koja im daje očekivanu prozračnost i detaljnost u srednjetonskom zvučnom spektru. Za najniže bas frekvencije koriste zvučnik (17 cm) s membranom od papira, kevlarsku srednjetonsku jedinicu (13 cm) dok 25 mm visokotonska jedinica ima membranu o tkanine. Hrvatska premjera ovih zvučnika bit će za vrijeme "Zagreb AV Show 2017" u Sheraton hotelu, a cijene Balthus zvučnika se kreću od 400 pa do 1.400 eura. **INFO:** Audio centar, www.audiocenter.hr

LUXMAN LX-380 INTEGRIRANO POJAČALO

U potrazi za novim vijestima standardno se obilaze objave i rubovi novih tehnologija nadolazećih ideja i nadobudnih tehnologija. Audio elektronika srećom nije od onih najbrže rastućih i propulzivnih u smislu novih topologija koje nemilice gaze i u prašini ostavljaju one od jučer. Više je nalik na arhivu u kojoj opstaju i legendama budu proglašeni oni koji svojim rješenjima i kvalitetom to stvarno zaslužuju. Velika je to sreća i za publiku i kritiku koja i dalje može uživati u najboljim konstrukcijama uređaja koje su i dalje kompatibilne s današnjim uređajima i koje uz poneko zatezanje bore i danas mogu biti izvanredno potencno srce sustava i bez problema obući "šprinterice" za trku s mladima.

Dapaće. Jedan od takvih, vječnih uređaja je i cijevno integrirano pojačalo Luxman LX-380, dio serije uređaja koju je japanski

Luxman počeo proizvoditi prije više od pola stoljeća. Prošlo je od predstavljanja serije "38" skoro 55 godina, a pojačalo još uvek izgleda decentno s drvenim oblogama, ton kontrolama, neodoljivom retro prednjom pločom uz obvezni "Loudness" prekidač i MM/MC pretpojačalom. U izlaznom stupnju LX-380 koristi 6L6GC beam tetrode s indirektno grijanom katodom koje su svoj put započele 1936. godine kad ih je predstavila legendarna tvrtka RCA. Snage nema u izobilju, ali u razumno postavljenom sustavu 20-ak Watta po kanalu može biti sasvim dovoljno. Uredaj može služiti i kao pretpojačalo ili izlaz, ali to je manje važno. Oni koji se odluče za ovakav uređaj uglavnom ciljuju na integriranu konstrukciju.

INFO: Planet Audio, Tel. 098/232-465, www.planetaudio.hr

ONKYO®

Hi-Res
AUDIO

Beskompromisna snaga nove generacije.

TX-RZ3100 11.2-kanalni AV mrežni receiver

Naš vodeći AV receiver neizmjerne visokonaponske snage i trenutne kompletne dinamike glavna je pokretačka sila za 7.2.4-kanalne sustave kućnih kina s podnim zvučnicima, dvostrukim subwooferima, i stropnim ugradbenim zvučnicima. Kvaliteta zvuka je točna, bogata i živopisna – publiku može prenijeti u svijet koji je stvorio redatelj filma. Osim što u potpunosti transformira kino i stereo doživljaj slušanja, model TX-RZ3100 prenosi zabavu kroz čitav dom, uz žičane ili bežične višezonske digitalne, odnosno analogne audio mogućnosti, Zone 2 UltraHD HDMI® priključkom te uz paket za pokretanje tehnologija koje omogućuju prenošenje audio zapisa na vaše kućno kino i izvan njega. Dizajniran za jednostavnu integraciju po mjeri svakog doma, model TX-RZ3100 izrađen je sa strašću za strastvene entuzijaste kućnog kina.

ŠKOLA ZA POSEBNE SLUŠALICE GOSPODINA MAGNATA

Predmet ovog testa su slušalice njemačkog proizvođača Magnat koji je već desetljećima prisutan na audio sceni i to njihov najbolji model LZR 980

piše: **Gordan Gaži**

Još jedne slušalice na testu. Iako sam već preko ovih stranica pokušao komentirati apsolutnu poplavu slušalica, prepojačala, kabela i svih drugih dodataka za slušanje glazbe u vlastitom prostoru i diskreciji trend se nimalo ne stišava. Nisam siguran u teoriju o audiofilskoj aliena-

ciji, a još manje podržavam onu o strahu od reprodukcije kakve neaudiofilske snimke pred družinom strogih pogleda i još viših standarda od onih o čistoći piva iz davnih dana. Bit će da je audio scena ipak pred katarzom, a slušalice su dostupne i mogu iskreno razveseliti i skusnog audiofila, ali i ponekog zalutalog sljedbenika naših uvjerenja. No, iako za ovu stranicu priče, ali kako u toj nepregled-

noj gužvi brandova, noviteta, tehnologija, gluhih komora, materijala koji su upravo sišli sa svemirskih stanica, timova inženjera i stručnjaka za marketing zainteresirati nekog za ...nove slušalice? Doduše u svakom gradu postoji poneki navijač proizvođača koji će iz sentimentalnih razloga kupiti proizvod. A dalje? Dalje se priznaje samo cijena, zvuk i dizajn. Da, dizajn. Jer slušalice se mogu nositi i van, a ako su sposobne raditi s malo manje snage i još k tome fino suradivati s njenim malim mobitelom pola posla je obavljeno. Još kad bi se sklapale ili rolale kao joga prostirka, a da ipak budu kvalitetne. Da, muke su to proizvođača slušalica, ali sve navedeno i nije lako ostvariti. Lakše je bilo nekim popularnim doktorima napraviti slušalice iz kojih se

čuje samo jednonotni bas i iste pokloniti zvijezdama NBA-a ili lige petice. Odjednom smo svi izgleda zavoljeli "One Chello" s jednom žicom. Ali u svim bojama. I nije ovo šlagvort iz kojeg slijede najbolje slušalice na svijetu niti je ovaj uvod tome imao poslužiti, ali svatko tko želi u svom poslu biti ozbiljan ima prigodu biti ismijan.

Sama tehnologija koja se nalazi u slušalicama provjerena su rješenja iz Magnat zvučnika koja su se već dokazala

Prema ovog testa su slušalice njemačkog proizvođača Magnat koji je već desetljećima prisutan na audio sceni i to njihov najbolji model LZR 980. Da, flagship proizvođača koji posjeduje iskušto, stručnjake i sve tehnološke pretpostavke za ravnopravnu trku s prvom linijom takmaca. Njihov pristup problemu može se nazvati umjerenim i racionalnim. Svjesni da posjeduju sve osim distinktivnog dizajna bez problema su se

obratili dizajnerskom studiju Pininfarina koji je osim vozila po kojima su najpoznatiji dizajnirao i mnoge druge predmete i uređaje široke potrošnje. Moram priznati da gotovo nikad nisam viđao promašen dizajn studija (osim par Fiat vozila...ali zanemarite) i tome u prilog idu i stvarno prekrasne Magnat LZR980. Jajasta torbica u kojoj dolaze slušalice je kompaktna i nakon njezinog otvaranja napokon možemo vidjeti objekt našeg testa. Na prvi dodir osjeća se koliko je dorade i finiširanja potrošeno u zadnjoj fazi proizvodnje u kojoj je i apliciran "LZR Pro" pokrovni sloj, no onaj baršunasti, lagano mehani dodir doista ostavlja dojam kao i mehani i podatni jastučići za uha izrađeni od posebne tkanine koji posjeduju tehnologiju protiv znojenja, ali i doista ugodnu memorisku pjenu. Zglobovi ovih sklopivih naglavnih slušalica su izrađeni od aluminija i kao takvi vrlo čvrsti. Cijela konstrukcija se na prvi pogled čini kompaktna i nakon vađenja iz kutije dizajnerski gotovo besprijeckorna i pomalo vizualno uska za naglavne slušalice. Sama tehnologija koja se nalazi u slušalicama provjerena su rješenja iz Magnat zvučnika koja su već dokazala. "LZR" je zapravo skraćenica za lasersku tehnologiju koja je koristi u tvrtki u cijelom nizu mjerjenja i simulacija čime se razmjerno dobro može predvidjeti ponašanje drivera u zadanim okolnostima i aplikacijama. Tako je u ovom slučaju Magnat odlučio koristiti 40 mm optimiziranu zvučničku jedinicu ("Kippel Laser Tech Driver") promjera 40 mm s N45 neodomijskim magnetom i višeslojnom membranom, te već poznatom "Metal Core" tehnologijom iz kuće. Cijeli motor je prigušen antirezonantnim elementima, a samo kućište svake slušalice prigušeno je aperiodičnim sustavom. Cijeli sustav je pokriven akustički optimiziranim zaštitnom mrežicom, a uz slušalice dolaze i 2 posebno izrađena OFC kabela.

Zvuk

Odmah prijedimo na dobre vještosti. Slušalice bez većih problema rade s mobitelima, prijenosnim reproduktorima i naravno specijaliziranim prepojačalima za slušalice. Zvuk je uglavnom fino balansiran, dovoljno prozračan s puno detalja i prikladan za duže slušanje. Bas područje je stameno, no ponekad mu nedostaje malo težine prema samom dnu, iako ritmu i fokusu nema primjedbi. Rock glazba zvuči odlično uz mnogo ritma, brzine i snage, no najživljiji dojam ipak ostavlja snimke malih jazz sastava i solo vokalista. Na takvim snimkama kvalitetne jedinice bez napora oslikaju prostor i vrlo precizno prenesu timbar i mnogo emoci-

ja u glazbi. Brojni orkestri imaju potrebnu dinamiku, no volio bih malo više posvećenosti zadnjim redovima glazbenika kojima nedostaje malo snage i adrenalina. Slušalice nisu pretjerano osjetljive prema amplifikaciji, no od ponuđenog najradije i najučinkovitije su surađivale s cijevnim pojačalom.

Zaključak

Eto! I kroz veliku ponudu modela moguće je pokazati nešto novo i drugačije. Njemački Magnat je to mogao učiniti mnogo lakše od manjih tvrtki koje tek kreću na put, jer posjeduje dugogodišnju tradiciju, iskustvo i tim stručnjaka koji su na svojoj karijeri osjetili čudljivost tržišta. Zato ovaj pokušaj tvrtke možemo smatrati igrom na sigurno u svakom segmentu. No, za finalni proizvod koji se ima dopasti tržištu sigurnosti nema i stoga je u model LZR 980 uloženo mnogo znanja i truda kako bi bile vidljive i konkurenčne. "Flagship" ugledne tvrtke to i zasljužuje. ■

MAGNAT LZR 980

Tip slušalica: over-ear, sklopive

Frekvenčni raspon: 12 - 28.000 Hz

Impedancija: 32 Ohma

Povezivost: 3,5 mm stereo jack

Masa: 268 g

Cijena: 2.279 kuna

INFO:
Chipoteka, tel. 01 2338 844
www.chipoteka.hr

Najbolji zvučnik u kategoriji već 11 godina!

Proslavljamo ovaj iznimno uspjeh zajedno s našim kupcima – **za 11 godina izvrsnosti 11 % popusta** (posebna ponuda do 31.12.2017).

Provjerite kod nas zašto je **ATC SCM 11** toliko poseban!

WHAT HI-FI?
AWARDS 2017

Stereo speakers
Best standmount speaker E1200-2000
ATC SCM11

atcloudspeakers.co.uk

JUBILARNI ZVUČNIK

Za proslavu četrdesete godišnjice Dynaudio se odlučio na klasični dizajn: paralelne stranice kućišta i provjerene zvučničke jedinice

piše: **Jagor Čakmak**

Rijetko koji proizvođač zvučnika ima toliko dugu tradiciju i toliko jak brand kao Dynaudio. Njihovi proizvodi uvek su bili jasno prepoznatljivi zvukom i izgledom neovisno o cijenovnoj kategoriji uređaja. Postoji gomila ljudi koji duboko štuju Dynaudio i spremni su izdvojiti pozamašne svote novaca samo za proizvode ove kompanije. Teško je uopće prebrojati koliko je Dynaudio zvučnika prošlo testove u našem časopisu. Niti jedan test nije pokazao Dynaudio zvučnike kao loš proizvod. Za ovaj broj pripremili smo test zvučnika koji je nastao kao proizvod s kojim će obilježiti i proslaviti njihovu četrdesetu obljetnicu proizvodnje i neprestanih inovacija. Zanimljivo je da su za ovu obljetnicu odradili manji zvučnik namijenjen smještaju na stalke, a ne veliki tehnološki demonstrator moći. Možda je na kraju prevagnulo razmišljanje da bi takav proizvod bio i previsoke cijene za većinu poštovatelja i kupaca

Dynaudio ima vrlo prepoznatljiv zvuk koji obilježava gotovo sve njihove proizvode

ove tvrtke. U Dynaudiou tvrde kako je iznimno puno truda uloženo na optimizaciju, fino ugadanje i poboljšanje postojećih tehnologija kako bi iz ovoga zvučnika izvukli maksimum i kako bi ga učinili predstavnikom onog najboljeg od njihove trenutne tehnologije.

Na prvi pogled radi se o uobičajenom zvučniku Dynaudioa. Svi prepoznatljivi elementi su tu: bas/srednjetončka jedinica, visokotonac i vanjska. Drugi pogled otkriva da se ipak radi o proizvodu u kojem je uloženo puno sati rada. Za proslavu četrdesete godišnjice Dynaudio se odlučio na klasični dizajn: paralelne stranice kućišta i provjerene zvučničke jedinice.

Dimenzije zvučnika su 198 x 360 x 307 mm (ŠxVxD) što ga svrstava u nešto veće zvučnike za smještaj na stalke. Zvučnik je naravno bas refleks ustroja, a otvor se nalazi na stražnjoj strani. Bas/srednjetončka jedinica je promjera 17 cm i nastala je iz njihovog klasičnog modela 17W75 MSP koju vidimo u raznim varijantama već godinama. Za izradu membrane zvučnika koriste vlastitu i zaštitenu formulu MSP (Magnezij, silikat i Polimer), koja omogućuje da membrana ima preciznu kombinaciju tvrdoće, stabilnosti, krutosti i prigušenja. I za razliku od nekih drugih konusnih materijala, njegova se svojstva tijekom vremena ne mijenjaju. U Dynaudiou tvrde da je to najbolja verzija te zvučničke jedinice koju su do sada napravili.

Visokotonac ima meku kupolu napravljenu od tkanine promjera 28 mm. Skretnica je prvog reda (susret preklapanja je postavljen na 2.000 Hz), poput onih koje koriste u i drugim klasičnim dvo-sistemskim modelima zvučnika. Za bas/srednjotončku jedinicu navode da može ići linearno do visokih 4.000 Hz, a visokotončka jedinica do niskih 1.000 Hz. Veliko preklapanje od 3.000 Hz omogućuje puno jednostavniju skretnicu, pa samim time je

i put signala kraći. Osjetljivost je 86 dB, impedancija 6 Ohma, a maksimalna snaga koju uređaj može podnijeti je 200 W. Svi elementi su složeni u zvučničke kutije od breze s jako lijepo i dobro obrađenim finišem u sivoj ili crvenoj boji. Ukupno gledano, zvučnik je stvarno lijep i u kvalitetno napravljen.

Zvuk

Dynaudio ima vrlo prepoznatljiv zvuk koji obilježava gotovo sve njihove proizvode. Dijelom to možemo objasniti činjenicom da gotovo svi zvučnici imaju zvučničke jedinice bazirane na istim ili jako sličnim baznim tehnologijama. Zvuk Dynaudio zvučnika uglavnom povezujemo s dobro kontrolom pozornice, u čemu ni Special 40 nije iznimka. Pozornica koju ovaj zvučnik reproducira jako je dobra

u sve tri dimenzije i puno je veća nego što je to uobičajeno kod zvučnika ove veličine. Bas područje također ide iznimno duboko za zvučnik ove veličine. Rezultat toga je sposobnost ovog zvučnika da zvučkom ispunjava i veliku prostoriju, puno veću no što bismo očekivali. Najbolji aspekt zvuka ovih zvučnika količina je detalja koju pružaju u srednjem dijelu spektra te lakoća kojom su ti detalji predstavljeni slušaču. Pri slušanju vokalnog jazza, glas Sarah K. prenesen je izrazito vjerno s pravilnim volumenom i izvrsno pogodenom bojom. Prateći instrumenti dobro su raspodijeljeni po pozornici koja je proporcionalna u sve tri dimenzije što dodaje realnosti zvučne slike. Bas područje se pokazalo relativno zahtjevno za kontrolu zbog smještaja zvučnika u prostoriji, ali s druge strane

Killsa zvuči odlično. Drugu polovicu testa odradili smo sa slabijim pojčalom od 40 W. Odmah je postalo jasno kako ipak nedostaje snage za potpunu kontrolu bas područja, ali i dalje su se očuvale sve karakteristike srednjeg i visokog dijela spektra.

Zaključak

Dynaudio Special 40 na prvi pogled djeluje kao vrlo jednostavan zvučnik - dizajn je klasičan, a zvučničke jedinice temeljene su na provjerenim konceptima. Analiziramo li malo podrobnije, vrlo ćemo brzo zaključiti da je ovaj zvučnik reprezentacija svih znanja sakupljenih tijekom godina u Dynaudiou i predstavlja apsolutni vrhunac te iste provjerenе tehnologije, zapakirane u iznimno kvalitetan, jednostavan i lijep vanjski izgled. Upravo takav proizvod, rekli bismo, pravi je odabir za proslavu četrdesete godišnjice rada. Potencijalni kupac ovom zvučniku treba pružiti dovoljno slobodnog prostora u sobi kako bi od njega dobio maksimalni rezultat. Više snage zvučniku neće škodi, ali od 70 W do 100 W bit će više nego dovoljno za ugodno slušanje. Dynaudio Special 40 pravi je zvučnik za ljubitelje dobrog zvuka i to ne samo Dynaudio zvuka. Jedina zadrška da zvučnik dobije našu apsolutnu preporuku je njegova cijena koja, bar za naše prilike, nije mala. Međutim, svima kojima ona nije problem, jamčimo da dobivaju stvarno specijalan proizvod. ■

DYN AUDIO SPECIAL FORTY

Tip zvučnika: dvo-sistemski, bas-reflex

Snaga: 200W

Impedanca: 6 Ohma

Osjetljivost: 86dB (2.83V / 1m)

Frekvencijski raspon: 41Hz – 23kHz (+/- 3dB)

Masa: 8,1 Kg

Dimenzije (ŠxVxD): 198 x 360 x 307 mm

Cijena: 22.500 Kn / par

INFO:

Sonus art, Tel. 01 4813 025, www.sonusart.hr

NU DA ZA DVA

**Jason Lima,
gorljivi
zagovornik
D-klase
pojačala, nakon
tvrtke NuForce
pokreće NuPrime
gdje dodatno
usavršava već
provjerena audio
rješenja**

piše: **Gordan Gaži**

Ponekad je druga šansa u poslovnom svijetu vrijedna pokušaja. Ako se sjetimo tvrtke "NuForce" i njihovog pomalo alternativnog pristupa promišljanju stvaranja audio uređaja svakako ćemo se prisjetiti i jednog od pokretača tvrtke i gorljivog zagovornika njihovih ideja i načina na koji su anticipirali perspektivu branše. Njegovo ime je Jason Lim i iako nisam u to doba bio preveliki obožavatelj tvrtke i njihove vizije zvuka, nekoliko napisa i razgovora s istim dalo je naslutiti ogroman kreativni potencijal i bezgraničnu odanost tvrtki i idejama koje su se kroz istu pokušale plasirati. Imponirao

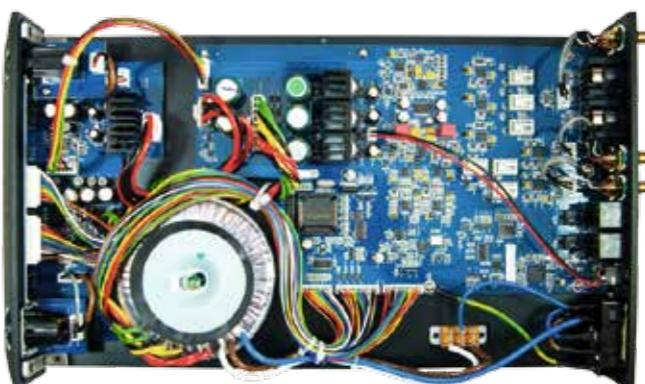
je stav u kojem je bilo dovoljno vjere u put u kojem tvrtka ide, a s druge strane elastičnosti za drugačije mišljenje. Budućnost je donijela turbulencije koje nisu bile neočekivane u okolini koja se pokušavala prilagoditi željama audio entuzijasta od radnog stola i računala do ozbiljnih high-end komponentenata. Svakako na ovom mjestu vrijedi ona poslovica koja kaže da svako zlo ima i svoju dobru stranu. Tako je nakon svih previranja NuForce recimo to blago, otiašo pod okrilje tvrtke Optoma, ali je i zadržao svoje ime i brand, dok je Jason Lim još jednom dokazao

svoju vjernost stariim idejama i okupio suradnike koji je i prije radio na najboljim produktima tvrtke i osnovao NuPrime. Taj trenutak nije značio samo puku zamjenu imena i ljudi u upravi tvrtke, već je pružio novu slobodu i prostor za kreiranje potpuno nove linije proizvoda. Za početak i upoznavanje s novim imenom odlučili su se predstaviti integrirano pojačalo IDA-16 i zasluzili mnogo dobrih kritika, a stari brand nudi u segmentu kućnih audio sustava tek 2 modela čije je predstavljanje prošlo bez većeg odjeka tiska i publike. Stvoriti reputaciju u samo nekoliko mjeseci ili

DAC-10H uz primarnu funkciju obavlja i poslove prepojačala za slušalice i linijskog prepojačala

godina nije lako, no Jason Lim se u ovom slučaju imao prigodu nasloniti na tradiciju starog branda i tu odskočnu dasku je savršeno iskoristio. Iz ove perspektive izgleda da smo dobili snažnog i trajnog igrača koji će posebno zanimati audiofile koji cijene mnogo zvuka i ideja za poštenu cijenu.

Odličan promotor takvog pristupa je digitalni pretvarač DAC-10H koji uz primarnu funkciju obavlja i poslove prepojačala za slušalice i linijskog prepojačala. Tvrtka se odlučila iskoristiti ESS Sabre Reference ES9018 32-bit DAC kao temelj oko kojega je dizajnirana elektronika sklopa. Izvanredna dinamika i druge kvalitete u koje se svakako ubraja i nizak THD, ali i sposobnost rada s visokorezolutnim glazbenim datotekama do 32-bit/384kHz u DSD datotekama do 256. U sposobnosti čipa ubrajamo i simetričko procesiranje signala i naravno asinkroni način rada koji je gotovo standard za većinu pretvarača. MUSES-New Japan Radio chip ima zadataču kontrolirati glasnoću u kombinaciji s fizičkim "Thin-film switched-resistor ladder" preklopnikom koji osigurava najmanji mogući otpor na putu signala. Glasnoća se može podešavati u koracima po 0,5 dB, a sam postupak je jednostavan uz pomoć priloženog daljinca i mora se priznati vrlo precizan. Ulazni dio uređaja je proglašen sa JFET tranzistorima, a prepojačalo za slušalice posjeduje Single-ended i balansirane priključke uz napomenu da balansirani segment utilizira OPA2134 operacionalno pojačalo

u svojstvu buffera. Cijeli uređaj napaja snažan "Multi-rail" toroid spregnut s linearnim napajanjem. Unatoč svojim "shoebox" dimenzijama DAC-10H na polici izgleda u više nego ozbiljno. Finiš kućišta je bespriječoran uz nekoliko kromiranih ukrasa i diskretan zaslon s fundamentalnim podacima. Mogli bismo

hitro takav pristup nazvati minimalističkim, no on je ipak daleko od toga i svojim vizualnim dojmom samo podvlači crt u ispod dojma koji ostavlja ukupan uređaj. Mali pomak čini daljinski upravljač koji je svojim duguljastim i oblikom sasvim nekonvencionalan i uz najbolju volju potrebno je ponešto vremena za navikavanje na njegovo gabarite i funkcije. Ovaj mali pregled možemo završiti dojmom koji ostavljuju konektori na stražnjoj strani uređaja. Standardno i kvalitetno.

Drugi dio kombinacije je NuPrime ST-10 izlazno pojačalo koje osigurava 150W na impedan-

Ljubitelji rock glazbe s ovom kombinacijom će definitivno doći na svoj teren

ra i ne umara slušatelja. Za početak, naravno nakon nekoliko sati ugrijavanja, pokušao sam doživjeti reprodukciju ženskog vokala. Zvuk koji se imao čuti iz sustava bio je miran, tamne pozadine, te uvjerljivog timbra i taman pogodenih gabarita glazbenika. Slika je bila dovoljno široka, ali i duboka da svaki instrument posjeduje dovoljno mjesta uz odličnu separaciju. Sam karakter zvuka bio je poprilično neutralan uz malo fino pridošle topline u srednjetonskom, odnosno visokotonskom spektru. Detalja je bilo sasvim dovoljno posebice po rubovima spektra. Unutar takve slike dala se primijetiti i odlična vertikalna impostacija koja je u toj osi svakom instrumentu pružala precizno mjesto. Bilo je to pomalo neočekivano, a posebno u toj razini preciznosti koja se nastavlja i u orkestralnim snimkama koje su imale izvanredno oslikan prostor i naglašenu visinu. Na ovom mjestu treba zamijetiti i dovoljnu snagu koja je definirani zvuk držala pod kontrolom i u glasnim i komplikiranim pasažima kao i finu dinamiku. Na većim glasnoćama pojačalo nije dozvoljavalo ispadne i zvuk je i dalje bio živahan, skoro bešavan po cijelom spektru i bez tendencije gubitka kolorita ili prostorne slike. Detalja je bilo dovoljno, no ponekad se činilo da je srednjetonski spekter u tom pogledu deficitarniji, no doista marginalno. Rubovi dvorane su bili tamni, no s dovoljno života i jasno odvojeni o zadnjih redova glazbenika. Ljubitelji rock glazbe s ovom kombinacijom će definitivno doći na svoj teren. Pomalo me iznenadila otvorenost i mala doza sirovosti i nepoliranosti sa stari-

Slušni test

Moram priznati da mi se zvuk NuPrime kombinacije studio odmah nakon početka testa. Volim uređaje koji u prvi nekoliko minuta sonično bez uvjerenja demonstriraju sve ideje koje su njihove konstruktore vodili u formiranju zvuka, a još sam više naklonjen audio komponentama čiji se karakter lako konzumi-

NUPRIME DAC-10H DAC/PRE**Ulazi:**

1x USB digital, 2x coaxial digital SPDIF, 2x optical digital SPDIF, 2x analog stereo RCA

Izlazi:

Optički (do 24-bit/192kHz), stereo RCA (line out), stereo balansirani (XLR-3 priključak pre-out), balansirano prepojačalo slušalice (XLR-4), nebalansirano prepojačalo slušalice (6,3 mm)

Podržani USB formati:

44.1kHz-384kHz i DSD 2.8MHz, 5.6MHz, 11.2MHz

Izlazna snaga za slušalice:

680mW @ 1kHz i 600 Ohm otpor kod XLR-4 izlaza

Dimenzije:

215,4 x 59 x 382,6 mm (ŠxVxD)

Masa:

4,8 kg

Cijena:

13.878 kuna

NUPRIME ST-10 POWER AMPLIFIER**Linijski ulaz:**

2x RCA, 2x XLR

Snaga:

150 W / 8 Ohm

Pojačanje (Gain):

28dB

Ulagana impedancija:

23,5 kOhm

Osjetljivost:

0,89 V

Dimenzenije:

215,4 x 59 x 394 mm (ŠxVxD)

Masa:

6 kg

Cijena:

13.200 kn

INFO:

Intek Croatia, tel. 098 374 906
www.intek-croatia.hr

ili usko grlo. Dapače, pretvarač je u zvuk donio i mnoga poboljšanja koja mi nakon kraja testa nedostaju, a primarno se odnose na brzinu, neutralnost i izvanredan timbar instrumenata.

I za kraj još jedna odlična vijest, a odnos se na izvanredno prepojačalo za slušalice koji svojim snažnim i otvorenim zvukom nadilazi mnoga "dedicated" rješenja i na koje sam, jer to i zaslужuje potrošio mnogo vremena testirajući ga s gomilom slušalica. Zaključak nakon svega je da gotovo i nema modela koji prepojačalo nije uspješno opslužilo, a zvuk je bio konstantno kvalitetan s gotovo nestvarno dobrim timbrom, mnogo detalja i vrhunski kontroliranim bas područjem. U kompletu dolazi nesvakidašnje dizajniran daljinski upravljač koji izgleda atraktivno, no nešto mi je manje odgovarao u radu.

Zaključak

Jason Lim i njegov tim testiranim uredajima su pokazali da se u budućnosti možemo nadati lijepim novostima iz tvrtke. Uredaji imaju promišljen zvuk, jasnú konceptu-

Korištena glazba

The Bad Plus: The Rite of Spring (Sony Masterworks -24/96) • Blue Coast Records DSD (Blue Coast - DSD) • Miles Davis: Kind Of Blue (Columbia Records - CD) • Gusch: The Marsh (Konvoj - CD) • Mahler: Symphony No. 2, Berlin Philharmoniker (Warner Classics) • Renee Fleming: Distant Light (Decca) • Göst Rock: Skijelly (Eggs in Aspic - 16/44 FLAC) • Ian Anderson: Thick as a Brick 2 (Chrysalis/EMI Records - CD) • Peter Brozman: I Am Here Where Are You (Trost) • Weather Report: The Legendary Live Tapes 1978-1981 (Sony Legacy) • David Gilmour: Rattle That Lock (Columbia) • Hilary Hahn: Violin Concertos (Deutsche Grammophon - SACD) • Joe McPhee, Ken Vandermark, Kent Kessler: A Meeting in Chicago (Eighth Day Music - CD) • John Coltrane: Ascension (Verve - CD) • Erzetić, 24 bit compilation 1, 2, 3

Sustav

CD/SACD: EMM Labs CDSA-SE, Philips 963SA, **High Res:** M2Tech Young+Asus N53JF+J River Media Centar 19, Logitech squeezebox 3i, **Ampifikacija:** Pre: EAR 868L, TVC Sowter, Power: Pass Os, EAR 890, ASV Šebart 300B, **Zvučničici:** Beta Systems C2, **Kabeli zvučnički:** Wire World Eclipse 3+, **Interkonexija:** Wire World Eclipse XLR, Nordost Quattro Fil RCA, **USB:** Wireworld Starlight, USB samogradnja Struji: Wire World Aurora, Wire World Electra 5-2, LAT AC2, Wire World, Electra Gold 5-2, **Oprema:** RAM Tube dampers, strujni filter "Simetri AC" samogradnja

ju i gotovo da nije bilo segmenta u kojem su se pokazali u negativnom ili prosječnom svjetlu.

Koliko god nisam bio obožavatelj NuForce elektronike, iz mnogih gore navedenih razloga, s ove dvije komponente sam prezadovoljan. Samo tako istim koracima. Palac gore za NuPrime. ■

jim snimkama, s kojom onaj oblačak spominjane topiline izvanredno surađuje i kao rezultat imamo otvorenu snažnu rokersku snimku koju je užitak slušati i koja od vlasnika neprestano traži još malo volumena. Odlično iskustvo gdje sam ga iskreno najmanje očekivao. Elektronska glazba također zvuči snažno, uvjerljivo i nosi sa sobom čvrsto, uredno i ritmično bas područje. Ono bi na snimku analognih instrumenata ponekad moglo biti i s malo više težine i slama, no kontrola tog dijela spektra nikad ne dolazi u pitanje. Da, NuPrime kombinacija je sonično vrlo uredna, posložena i organizirana elektronika koja srećom niti u jednom trenutku nije

Magnat®

SHADOW

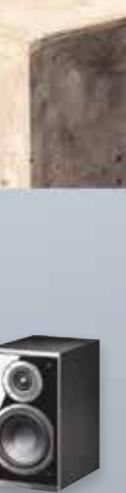
Shadow 209

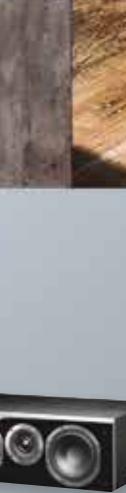
Shadow 207

Shadow 205

Shadow 203

Shadow Center 213

Shadow Sub 300A

Najbolje cijene i performanse s vrhunskim komponentama i inovativnom tehnologijom

Razvijeni uz pomoć najmodernejne opreme za mjerjenje i simulaciju te uz inovativne i vrhunske komponente, nova skupina Shadow zvučnika sve zasjenjuje. Zahvaljujući savršenoj ravnoteži između učinkovitosti i autentičnih zvučnih performansi, serija Shadow nadmašuje konkureniju i cijenom i performansama.

OVLAŠTENI UVOZNIK ZA REPUBLIKU HRVATSKU: Z-EL D.O.O.

www.chipoteka.hr

CHIPOTEKA

EFIKASNA STRUJNA BARIJERA

piše: Neven Kos

Što god mislili o njima, mrežne letve, mrežni filtri, kondicioneri napona i slične sprave, aktive ili pasivne, u audio sustavu su neminovne i neophodne. Ne samo radi praktičnosti, već je potreba za njima stvarna. Zagadeni mrežni napon uslijed guste naseljenosti, brojnih električnih i elektronskih uređaja te sve opterećeniji eter oko nas, ove uredaje čine nužnima. Strujni filteri mogu se naći u nekoliko vrsta, boja i dezena. Neki se bazuju na izolacijskim transformatorima, neki na više ili manje intenzivnoj filtraciji mrežnih i inih smetnji, a neki pak, iz mrežnog napona stvaraju čist, pravilan i ispravan novi napon. Niagara po svojem ustroju nešto je između i njena se akcija u uklanjanju smetnji koje mogu ući u audio sustav odvija na nekoliko frontova. Osim filtracije nepodopština generiranih u samoj mreži, Niagara uklanja i one smetnje koje u mrežu, u ovom ili onom obliku i stadiju, ulaze iz zraka. Riječ je mahom o elektromagnetskim zračenjima uslijed korištenja suvremenih tehnologija, npr. mobitela i drugih bežičnih uređaja.

Niagara 1000 prvi je i najjeftiniji u seriji mrežnih filtera, dizajniranih od strane Gartha Powella i u sebi sadrži iste filozofske i konceptualne temelje te patentirane tehnologije koje nalazimo i u većem i kudikamo skupljem modelu - Niagara 7000. Međutim, iako ogoljen i zapakiran u manje kućište, Niagara 1000 nudi dobar dio performansi većeg mode-

Osim filtracije nepodopština generiranih u samoj mreži, Niagara uklanja i one smetnje koje u mrežu ulaze iz zraka

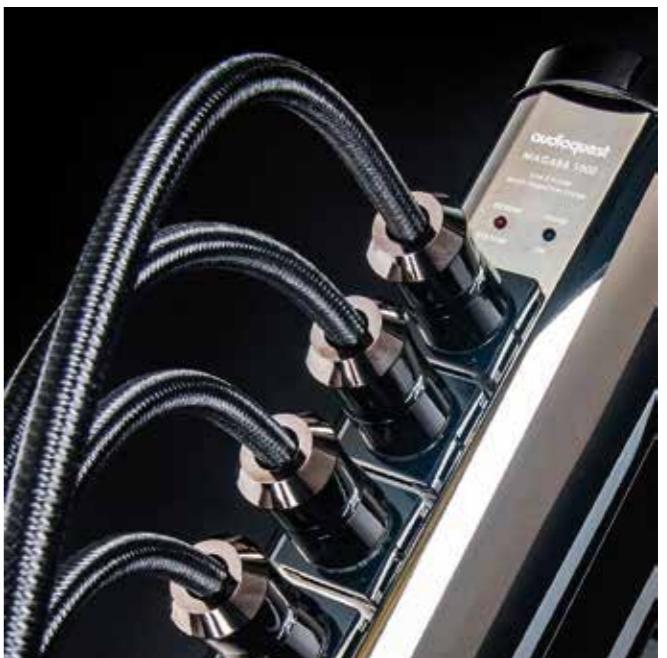

la po skoro 10 puta nižoj cijeni. Iako je tehnički opis s objašnjenjima dostupan na internetskoj stranici proizvođača, spomenimo ovdje kako su osnova u svim novim modelima mrežnih filtera Audioquesta usmjerena puna žica velikog presjeka i super niskog otpora, kondenzatori poboljšane linearnosti te AC ulazi i izlazi niske impedancije. Osim navedenog, utičnice su načinjene od debele posrebrenе jezgre legure beriliјa i bakra. Radi sigurnosti, Niagara 1000 ima ugrađeni i prenaponsku zaštitu i automatsko gašenje u slučaju automatske detekcije previšok ili preniskog napona. Za razliku od skupljeg modela Niagara 7000, model 1000 ima ugradenu samo filtraciju, bez izolacijskog transformatora. Ovako posložena letva, u stanju je primiti i u audio sustav isporučiti 15A struje (uz nazivni napon od 220V, to znači oko 3,3kW snage). Putem 6 mrežnih filtriranih izlaza audio sustav moguće je spojiti na nekoliko načina, od kojih jedan omogućava isporuke velike količine struje, uz sklop koji smetnje odvodi u zemlju, i namijenjen je spajajuju izlaznog pojačala snage, dok je ostalih 5 izlaza značajno filtrira-

no. Za ovu filtraciju u Audioquestu navode kako pokriva raspon širi od 18 oktava, odnosno frekvencije od 20kHz do 1GHz, uz prigušenje od 24 dB. Usput, zanimljiv odabir mijere.

Zvuk

Niagara 1000 isporučena je na test već usvirana. Također, dolazi bez mrežnog kabela, kako bi, prema riječima iz Audioquesta, korisnik mogao dodatno sam utjecati na zvuk vlastitim odabirom mrežnog kabela po vlastitoj želji, mogućnostima i ukusu. Zastupnik se potudio i uz Niagaru dodaо i Audioquestov mrežni kabel NRG1000. Niagaru sam u sustav spojio umjesto prototipa mrežnog filtera temeljenog na izolacijskom transformatoru te umjesto drugog mrežnog filtera PS Audio Quintet, o kojem smo pisali kada je ovaj model bio aktualan. Mnogi audiofilii jednostavno ne vjeruju u mogućnosti i koristi mrežnih filtera u audio sustavu. Uvjeren sam kako bi slušanjem Niagara 1000 brzo promjenili mišljenje i preobratili se u podupiratelje i zagovornike mrežne filtracije. Naime, po uključenju (dva izlazna monobloka, svaki s transformatorom snage 400VA, prepočačalo, DAC) odmah je bilo jasno kako se nešto pozitivno događa sa zvukom sustava. Karakterom ostavši onaj poznati, stari, zvuk se definitivno unaprijedio stepenicu ili dvije. Jasno čujna unaprijeđenja u pogledu kontrasta i mikronkontrasta i više su nego nagovijestila pozitivan utjecaj Niagara. Međutim, ono što je upravo nevjerojatno profitarno ubacivanjem Niagara u sustav jest – bas! Ne samo u količini, odnosno sposobnosti da napuni prostoriju, bas je doživio transformaciju u kontroli i definiciji te razgovijetnosti i čitljivosti, odnosno razumljivosti. Postoje naime neki diskovi kod kojih bas dionice naslućujem, ali uglavnom tek uz koncentrirano slušanje pogadan kako teku note u bas dionicici. Uz Niagara, ovaj je trud nepotreban, jer bas fluidno napreduje od početka do kraja, ne skrivajući svoj tekst i kontekst. Nekad napuhan i nerazgovijetan, bas je sada super čist, jasan i lako sljediv. Uz ovo audiofilsko čavrjanje, koje je

plod osobne percepcije zvuka, uz Niagaru u sustavu morao sam potenciometar na subwooferu pomaknuti prema dolje za rečku ili dvije. Toliko je naime bas, uslijed gore navedenih unaprijeđenja u čistoći i jasnoći, dobio i na glasnoći. Pažljiviji čitatelji primjetit će da subwoofer čak nije niti spojen u Niagaru! Također, osim sretnog basa, cijela je slika čišća i prozračnija. Glazba teče sama od sebe. Zanimljivo, ovdje nije riječ samo o onoj uobičajenoj frazi kako imate osjećaj da je netko podignuo veo sa zvučnika. Ovdje govorimo o unaprijeđenjima na razini svake odsvirane note, o izražajnosti i jasnoći svakog tona.

S Niagara vokali zvuče veće i čvršće su pozicionirani u prostoru, dok udarac u doboš ima značajnu snagu i ekspresivnost. Govorimo li u bojama, slika uz Niagara je šarena i vibrantna, a cijelokupni je dojam kako je reprodukcija subjektivno glasnija. Osim toga, zvučna slika je šira i dublja, jasnija i fokusirana, sa zvučnom pozornicom koja je čvrsto i stočki pomaknuta na vanjske rubove zvučnika te virtualnih

pola metra u dubinu. Zanimljiva je ovo sprava. Kao i kod drugih uređaja ovog tipa i namjene, najviše sam se bojao mogućih dinamičkih restrikcija. Međutim, eksplozivnost je tu i u sustavima kojima je Niagara namijenjena, gotovo sam uvjeren kako u tom pogledu neće biti usko grlo.

Svi gore navedeni dojmovi prikupljeni su slušajući Niagaru s priloženim kabelom Audioquest NRG 1000. Također, do ovog trenutka nisam imao pojma o cijeni. Uvidjevši kako kombinacija letva + kabel košta oko 2.600 EUR, otvorila su se neka nova pitanja: koliko zvuku doprinosi kabel (1.400 EUR), a koliko letva (1.200 EUR)? Može li se s kvalitetnim ali jeftinijim kabelom ostvariti ista razina unaprijeđenja ili promjena u zvuku? Na navedena pitanja pokušao sam odgovoriti prespajanjem nekoliko mrežnih kabela u nekoliko konfiguracija. Spajanjem mrežnog kabla NRG 1000 u izolacijski transformator promjene u zvuku na tragu gore navednih bile su prisutne ali ne i lako čujne. U odnosu na obični, ali kvalitetan i oklopjen mrež-

ni kabel, s NRG1000 bas je dublji i čvršći, a visokotonosko područje malo prozračnije. Međutim, navedeni pomak ne može se u potpunosti opravdati značajnom razlikom u cijeni kabela. Nakon nekoliko prespajanja mrežnih kabela u izolacijskom transformatoru, dolazimo do zaključka kako su razlike male ali primjetne. Možemo ih, za potrebe kvantificiranog prikaza arbitarno odrediti u rasponu 10-15%.

U pokušajima da dodemo do zaključka koliki je doprinos kabla, a koliki filtera, ponovno se vraćamo na Niagaru. Jeftini mrežni kabel u Niagari opet prikazuje njene sposobnosti, donoseći čišći, utegnutiji i povezaniji zvuk, potpuno u skladu s već iznesenim dojmovima. I opet, bas je dublji, duljeg je trajanja i glasniji je. Nepogrešivo je moguće zaključiti kako je Niagara u igri, s obzirom na dojam kako slušamo više glazbe i sadržaja. Zamjenivši mrežni kabel NRG-om 1000, stvari se u potpunosti vraćaju na mjesto i intuitivno zaključujem kako možemo odrediti kako u ovoj konstela-

ciji (NRG 1000 + Niagara 1000), mrežni filter utječe na konačni dojam na razini 85-90%, dok ostatak polažemo na račun NRG-a. Shvatite ove odnose kao potpuno subjektivne i prikazujem ih samo kako bih pokušao dočarati relativne uplove pojedinog elementa na konačni zvuk.

Kako mi vrag nije dao mira, zamjenim sam NRG 1000 s Wireworld Aurorom. Niti nakon dužeg slušanja i prespajanja ne bih se bio spremam kladiti u 20 kuna da bih mogao prepoznati zvuk jednog ili drugog kabla. Ako i postoje, razlike su toliko male da ih se uopće ne isplati slušati, kamoli opisivati.

Za kraj, pokušao sam usporediti zvuk Niagare sa „zvucom mreže“, odnosno uredaje sam spojio direktno u mrežu. Što da kažem? Razlika je fascinantna. U odnosu na sustav ukopčan direktno u mrežu, zvuk uz pomoć Niagare pokazuje kako je bas impresivne dubine i čistoće, definicije i razgovijetnosti. Ono što je maloprije u najnižim registrima zvučalo kao nepovezana naku-

pina zvučnih tlakova, uzrokujući kesonsku bolest, sad zvuči kao jasan i precizan prirodni instrument. Bas registri koncertnog klavira konačno zvuče kao da je klavir ugoden, a raspored instrumenata je uvjerljiv. I prozračnost, dubina i definicija su impresivni. Novoprdošla lakoća reprodukcije jednostavno ostavlja bez daha.

Ekstremi spektra, relativna težina basa kao i njegova definicija digli su sustav u nove sonične visine. Ekstenzija visokotonoskog područja je kudikamo bolja, a činele naproti pjevaju.

Vjerujem kako nakon svega napisanog oštroman zaključak nije potreban. Nakon slušanja Niagare jedino što mogu zaključiti jest da je atmosfera oko nas, s obzirom na način rada i područje djelovanja Niagare 1000 prepuna štetnih smetnji, koje nepovoljno utječu na zvuk. Niagara 1000, temeljem prikupljenih dojnova očito je učinkovita u uklanjanju tih smetnji. Kakav će utjecaj imati u nekom drugom sustavu teško je reći, ali sudeći prema razini učinkovitosti, razu-

AUDIOQUEST NIAGARA 1000

Dimenzije:

12,5 x 10,7 x 51 cm

Masa:

2,5 kg

Cijena:

8.990 kn

INFO:

Media audio, tel. 021 323 550
www.mediaaudio.hr

Sustav

CD plejer: Exposure 3010s (transport), DAC NON-OS, **Pojačalo:** monoblokovи Exposure 3010s2; Schiit Saga, **Zvučnici:** MG12SE, RELT5i subwoofer, **Interkonekcijski kabeli:** Wireworld Eclipse 7, Kimber PBJ, Wireworld Atlanta III, Mundorf Silver/gold, **Zvučnički kabeli:** VdH CS12, Anticable, **Filter:** PS Audio Quintet, **Mrežni kabeli:** Wireworld Electra 5-2, Aurora 5-2, Stratus 3, Rondo stalak.

mno je očekivati kao će Niagara pozitivno utjecati na većinu audio sustava. Što se tiče efektivnosti, odnosno omjera cijene i rezultata, evidentno je kako Niagara 1000 nije jeftin uređaj. Međutim postavljam pitanje, i namjerno ga ostavljam bez odgovora, je li moguće drugim intervencijama za 9.000 kuna, unaprijediti sustav u ovom opsegu?

Što se mene tiče, u svakom slučaju preporučujem barem isprobati. ■

Bowers & Wilkins

PX

REVOLUCIONARNE BLUETOOTH SLUŠALICE

SONUS ART

Šarengradska 1, 10000 Zagreb www.sonus.hr • B.C. Kristalna palaća, Američka ulica 8, 1533 Ljubljana www.sonusart.si

NAJBOLJI OLED TV

piše: **Dubravko Toplak**

Svima je već jasno da OLED tehnologija svojim odličnim slikovnim karakteristikama polako i sigurno zauzima svoje mjesto među TV uređajima. Iako još uvijek vrlo skupi, OLED TV-i nude neke karakteristike koje ne može dostići postojeća LCD tehnologija. Tako svi remirani proizvođači od ove godine u serijskoj proizvodnji nude svoje prestižne i skupe OLED TV-e. Iako je unatrag par godina tvrtka Panasonic najavljuvala svoj OLED ekran (bio je samo predstavljen u demo varijanti) sada je konačno i to realizirano. Panasonic

Svojim elegantnim i tankim dizajnom uklopiti će se u bilo koji moderan prostor. Ono što ga izdvaja od većine ostalih TV na tržištu je ugrađeni soundbar koji se prostire cijelom dužinom TV-a

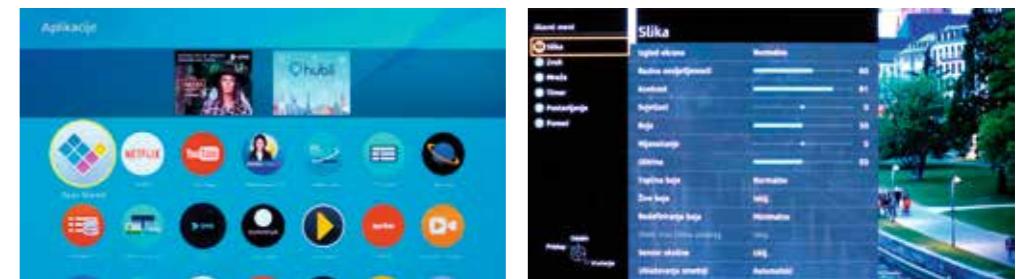
kao matricu OLED ekrana koristi LG ekran ali sve ostalo je djelo Panasonicovih inženjera i to se itekako moglo primjetiti na reproduciranoj slici. Na test smo dobili Panasonicov OLED TV označke TX-65EZ1000E, a za sada se provodi samo u 165 cm (65 inc.) varijanti, a do kraja godine trebao bi se pojaviti i model u 195 cm (77 inc.) verziji.

Panasonic TX-65EZ1000E svojim elegantnim i tankim dizajnom

uklopiti će se u bilo koji moderan prostor. Ono što ga izdvaja od većine ostalih TV na tržištu je ugrađeni soundbar (tzv. Dynamic Blade Speaker, podešen od strane Technicsa), koji se prostire cijelom dužinom TV-a, a odlično je ukomponiran u sam stalak. Kada se TV postavlja na zid soundbar je odvođiv, a u kompletu s TV-om dolaze i nosači za zid. U soundbar su ugrađena čak dva visokotonska, četiri srednjotonska i osam bas

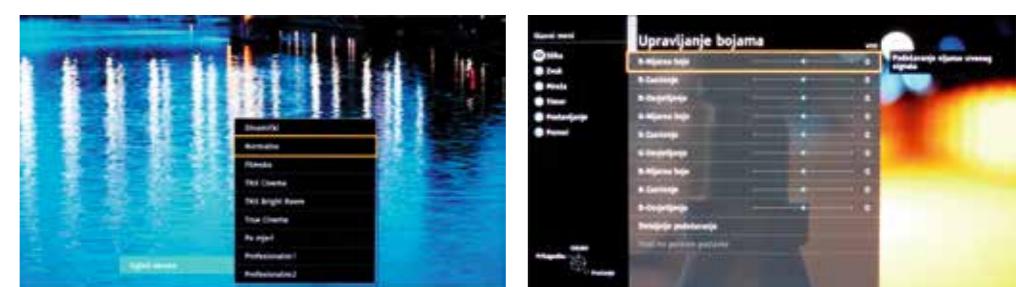
zvučnika, koji su još potpomognuti s pasivnim radijatorima, odnosno membranama, kako bi bas frekvencije bile što bolje reproducirane. Ukupna snaga soundbara je zavidnih 80 W (20 W x 2 + 20 W x 2), što je doprinijelo odličnom isporučenom zvuku. Panasonic je u TV ugradio novi OLED panel "Master HDR OLED", te je dodan i filter koji smanjuje refleksije ambijentalnog osvjetljenja, čime se doprinosi jasnijoj

slici kod gledanja TV-a prilikom danjenja svjetla. Panasonic OLED TV koristi najnoviji HCX2 procesor za obradu slike, pa bi reproducirana slika trebala biti kao i u studiju Hollywooda, a THX certifikat samo dodatno potvrđuje da bi krajnji rezultat trebao biti odličan. Stražnja strana OLED-a sadrži sve moguće AV priključke (npr. četiri HDMI 2.0b ulaza, svi kompatibilni s protokolom za zaštitu od kopiranja HDCP 2.2). Dok se neki priključci nalaze bočno iza TV-a, neki su, na naše iznenadenje, stavljeni tako da "gleđaju" u zid što prouzrokuje uobičajeni problem nespretnog priključenja takvih priključaka (2 HDMI, 2 USB, digitalni optički izlaz i mrežni priključak priključka) kada se TV

Pristup internetskim sadržajima

Osnovni On screen izgled podešavanja parametara TV

Odabir osnovnog izgleda slike na TV-u

Napredno upravljanje i podešavanje boja

postavi na zid. Ovo se nikako nije smjelo dogoditi kod ovakvog prestižnog TV-a. TV podržava bežično Wi-Fi spajanje kao i Bluetooth za dodatnu tipkovnicu ili miša, što će dobro doći svim onima koji će puno koristiti Internet na TV-u.

Panasonic je na TX-65EZ1000E ugradio i novi razvijen sustav pametnog TV-a tzv. My Home Screen 2.0. Poznato je da je Firefox zaustavio razvoj tog sustava, ali budući da je riječ o otvorenom sustavu, Panasonic se obavezao da će nastaviti podržavati tu pametnu platformu na svojim TV-ima. Novi My Home Screen 2.0 sustav donosi svega nekoliko novina u odnosu na prethodni sustav, a spomenuti ćemo samo promijenjeni Media Player koja podržava 4K HDR10 (na žalost ne reproducira DTS audio).

Grafički izgled On screen izbornika je već poznat iz prethodnih serija tako da tu nema nekih promjena. Kao što se i očekuje od ovakvog TV-a, slike opće podešavanja slike su mnogobrojne, tako da će svi korisnici, čak i oni napredni, biti zadovoljni ponudenim opcijama. Prema našem sudu i same tvorničke postavke slike za većinu korisnika će biti i više nego dobre, a oni koji sebe smatraju naprednim korisnicima imaju zaista mnoštvo opcija za podešavanje.

TV je automatski postavljen na tvorničku opciju Normal, a uz uobičajeni način prikaza slike Dinamičko, Filmsko tu su posebni modovi slike: THX cinema, THX bright room, True cinema, Po mjeri i Profesional 1 / 2. Od svih modova najviše nam se svidio Professional 1 ili 2 mod pri čemu je većina postavki već bila točno podešena, a sve naknadne funkcije obrade slike su bile isključene. Malo smo se ipak morali poigrati s nekim postavkama, pa smo kod podešavanja Gamma stavili vrednosti na 2.4, te isključili Intelligent Frame Creation (IFC) funkciju.

Napredni korisnici mogu "zaroniti" u mnoštvo detaljnih postavki balansa bijelog ili nijansiranja osnovnih boja, što može doprinijeti zaista vjernoj i prirodnoj slici ali također može sliku unazaditi, ako te postavke želite promijeniti bez nekog profesionalnog kalibratora slike.

Pri samom testiranju otkrili smo jedan neobičan negativan efekt. Priključivi HDD u USB priključak na TV-u, u pravilnim vremenskim razmacima između 7-10 minuta TV se zamrznuo, zablokirao, ugasio i sam uklju-

čio i tako ponovo u krug. Vrlo brzo smo otkrili da vanjski HDD disk iz nekog razloga zbrunjuje TV, pa se on sam od sebe resestra. Interesantno je bilo što smo mogli satima gledati materijale s istog HDD-a ali kada se prebacilo na uobičajeni TV program postao je navedeni problem. S USB memorijskim stickom taj problem se nije javljaо. Svatko bi u tom trenutku pomislio da nešto nije bilo u redu s HDD-om ali s njega se mogu bez problema gledati i slušati svu AV materijalu na Panasonicovom TV-u,

a disk nije pokazao nikakve probleme s bilo kojim prijašnjim testiranim TV-om osim s ovim Panasonicovim? Spomenuti problem će Panasonic popraviti u nadolazećim novim verzijama Firmware-a.

Uobičajeno je da u prestižnoj klasi TV-i dolaze s dva daljinska upravljača, pa tako i Panasonic u tome ne zaostaje. Prvi je tradicionalni daljinski upravljač s atraktivnim brušenim metalnim završetkom, dugačkog i tankog oblika. Dobro leži u ruci i kvalitetne je izrade. Upravljanjem bilo kojim funkcijskim tipkama je vrlo ugodno, a pozadinsko osvijetljene tipki

dodatni je plus ovom daljinskom upravljaču. Drugi "Smart" daljinski upravljač ima zakrivljen dizajn, "touchpad" za kretanje kurzora po ekranu u četiri smjera, te znatno manje funkcijskih tipke i ima mogućnost upravljanja glasom. Manji daljinski upravljač može dobro poslužiti

za brže kretanje po ekranu u aplikacijama ili za pisanje po virtualnoj tipkovnici. U praksi, taj drugi daljinski upravljač vrlo će rijetko tko od korisnika upotrebljavati, obzirom da prvi tradicionalni daljinski upravljač odlično obavlja svoju funkciju.

Slika i zvuk

Već od samog početka testa bili smo svjesni da Panasonic prikaz slike do sada nismo imali prilike vidjeti na bilo kojem testiranom primjerku TV-a. Neovisno o kojoj se rezoluciji radi pa čak i SD rezoluciji, TV daje nevjerojatni prikaz slike. Prirodni dinamički raspon daje slici predvodu dubinsku perspektivu slike. Kombinacija čiste crne i odličan kontrast daju slici vrhunski izgled čak i u područjima sjena. Ukupan raspon boja je također odličan s finim prirodnim prikazom. HCX2 procesor s OLED ekransom je pridonio vrhunskoj reprodukciji slike na Panasonicov OLED TV modelu. Po prvi puta

HCX2 procesor s OLED ekransom je pridonio vrhunskoj reprodukciji slike

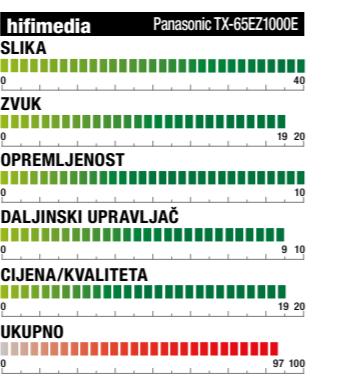
da slika niže rezolucije (SD) na ovako velikom ekranu (dijagonala od 165 cm) izgleda zainstalirana odlično, te nemamo nikavu zamjerku na SD sliku. Puni sjaj slike dolazi do izražaja u 4k rezoluciji i tu je OLED u suradnji s HCX2 procesorom napravio veliki iskorak u poboljšanju postojećih OLED slika u odnosu na druge proizvođače TV-a. U svim segmentima slika je bila odlična i ovo je sigurno referentna slika ispod koje jednostavno ne bi trebalo ići. Na žalost samo će velika cijena ovog TV onemogućiti korisnike da ga posjeduju u velikom broju.

Panasonic je ugradnjom soundbara u OLED TV napravio pravi potez. Zvučni rezultati su svakako impresivni donoseći široku i otvorenu predvodu zvučnu pozornicu s dobrom stereo podjelom. Dijalozi su bili čisti i detaljni, a bas frekvencije su također dobro izražene. Moramo samo reći što smo više pojačavali izlazu kontrolu zvuka, tako je sve više "rasla" količina bas frekvencija, koja je na višim izlaznim razinama zaista impresivna. Pretjerate li s glasnoćom, zvučna slika može postati oštra u visokotonском spektru. U svakom pogledu, velika većina korisnika biti će oduševljena zvukom koji daje Panasonicov OLED.

Model	Panasonic TX-65EZ1000E
A/V priključci	
Komponentni (Pr, Pb, Y) ulaz	•
HDMI ulaz	4
Euro AV SCART	-
Analogni stereo audio ulaz/izlaz	•
Slušalice	•
USB	3 (USB 3.0 1 /USB 2.0 2)
Optički/Koaksijalni digitalni izlaz	•/-
Common interface	2 (CI Plus, verzije 1.3)
Mrežni priključak	•
Antenski priključak	•
Satelitski priključak	• (x2)
Ulaz za kartice	SD kartica
Posebnosti	
2D-3D pretvorba / 3D prikaz slike sa Blu-ray	• / •
Vidljiva dijagonala (cm)	165
Vrsta ekранa	LED LCD
Format ekranra	16:9
Broj piksela (horizontalna x vertikalna)	3.840 x 2.160 (4K Ultra HD)
Vidljivi kut vertikalno/horizontalno	176/176
Pseudo surround zvuk	• VR-Audio Master Surround 2.1
Snaga audio pojačala	40 W (2 x 10 W + 2 x 10 W)
TV prijamnik	analogni i digitalni DVB-T/T2/DVB-S2/DVB-C
Bežični LAN	•
Slika u slici	2T PAP/PIP/PAT
Senzor ambijentalnog osvjetljenja	•
Ostalo	
Dimenzije (širina x visina x dubina)	1457 x 844 x 64
Sa postoljem	1457 x 844 x 64
Masa (kg) TV/sa postoljem	34,5 /42,5
Info	www.panasonic.hr
CJENA	56.999,00 kn

Zaključak

Panasonic je s OLED TV TX-65EZ1000E postavio jedan novi standard kojeg će teško moći pratiti ostali proizvođači TV-a. Neovisno u kojoj je rezoluciji reproducirana slika bila prikazana na ekranu, boja, kontrast, itd. bili su izuzetno dobiti i do sada neviđeni na bilo kojem TV ekranu. Korisnici koji žele imati najbolje, ovo je trenutačno najbolji TV koji se može kupiti na tržištu. Iako Panasonic još može poraditi na nekim detaljima (npr. pokretna rezolucija i njezin prikaz kod brzih akcijskih filmskih scena), to će sigurno dotjerati do maksimuma u budućim OLED TV-a. Zvukovno TX-65EZ1000E daje također odlične rezultate u čemu mu pomaže dobro promišljeni ugrađeni soundbar. Jedina prepreka koja stoji na putu većini korisnika prema ovom televizoru je njegova pozamašna cijena. Međutim, svi oni kojima ona nije problem mogu biti sigurni da će uživati u najboljoj kvaliteti slike koja je trenutno dostupna. ■

Panasonic TX-65EZ1000E
↑ Nevjerojatni prikaz standardne rezolucije (SD) slike
↑ Izvrstan omjer kontrasta
↑ Fantastičan dinamički raspon
↑ Točnost boja profesionalne kvalitete
↑ Odlična kvaliteta zvuka
↓ Visoka cijena
↓ Poteškoće s priključivanjem zadnjih AV priključaka ako se TV postavlja na zid
↓ Poteškoće s priključivanjem vanjskog HDD diska

VIŠE OD 80 MODELAA STALAKA
ZA LED TELEVIZORE I PROJEKTORE

PREKO 150 MODELAA
RAZNOVRSNIH KABLOVA I KONEKTORA

HEOS NADOGRADNJA

piše: **Dubravko Toplak**

Jedna od vodećih i vrlo cijenjenih tvrtki za izradu surround receivera je tvrtka Denon, koja je nedavno na tržištu predstavila svoje nove modele za 2017 godinu. Na test smo dobili njihov novi surround receiver označen AVR-X 3400H. Receiver objedinjuje neke uobičajene osnovne karakteristike receivera, nudeći također i neke vrlo napredne mogućnosti, što bi trebalo zadržati vrlo široki krug korisnika. Novi AVR-X3400H se temelji na prošlogodišnjem modelu AVR-X3300W kojeg zamjenjuje, a sada je to čak peta generacija ovog receivera. Glavna razlika AVR-X3400H u odnosu na prethodni Denon AVR-X3300 model je ugrađena bežična HEOS tehnologija

Glavna razlika AVR-X3400H u odnosu na prethodni Denon AVR-X3300 model je ugrađena bežična HEOS tehnologija

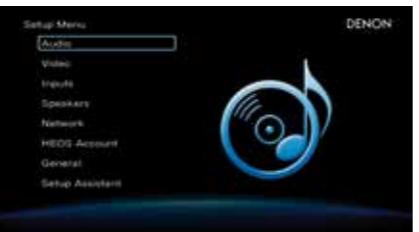
tipki, display, priključci (uključujući 1 HDMI ulaz, ulaz za slušalice, ulaz za kalibracijski mikrofon i 1 USB) u potpunosti su identični. Jedina razlika je u natpisu broja modela, koji je podebljan u donjem desnom kutu. Zadnja strana modela AVR-X3400H također je samo malo izmijenjena u odnosu na prošlogodišnji model receivera. Promjena je vidljiva samo u dodavanju još jednog HDMI izlaza (ukupno ih sada ima tri), pa je sada moguće paralelno koristiti projektor i TV u glavnoj sobi, kao i dodatni HDMI izlaz za reprodukciju slike u drugoj sobi (zona 2). Uz uobičajeni HDMI ARC (Audio Return

Channel), receiver će, prema najavi iz Denona, u budućnosti moći s novim nadogradnjama koristiti i eARC (Enhanced Audio Return Channel) kako bi mogao reproducirati Dolby Atmos i DTS: X preko HDMI-a iz TV aplikacija. Raspoloživo je dvije antene za bežično priključivanje uređaja s receiverom (Bluetooth, Wi-Fi) je sada malo pomažutno na krajnji rub zadnje ploče. Spomenut ćemo da Denon AVR-X3400H podržava bežični prijenos s dvo-kanalnim Wi-Fi kontrolerom (2.4GHz/5GHz), a nudi i vrlo stabilnu i brzu mrežnu vezu za uživanje u digitalnom sadržaju u najboljim mogućim uvjetima.

Središte upravljanja višenamjenske zvučne bežične mreže

Pomoću DLNA podrške može se pristupiti datotekama pohranjenim na NAS-u ili računalu povezanim s lokalnom mrežom. FLAC, ALAC i WAV datoteke mogu se očitati bez ikakvog problema, do 24 bita / 192 kHz, kao i DSD datoteke (2,8 i 5,6 MHz). Treba znati da ovaj receiver ima i integrirani Bluetooth 3.0 kontroler, koji omogućuje korištenje glazbe pohranjene na pametnom telefonu, tabletu ili čak kompatibilnom računalu s Bluetoothom. Maksimalni domet je čak 30 metara, što pruža dodatni bežični komfor. Svi ostali AV priključci su istovjetni kao i na starijem modelu. Treba istaknuti da Denon AVR-X3400H ima mogućnost priključivanja do sedam zvučnika i može se koristiti uz uobičajeno podešavanje sa stražnjim surround zvučnicima (7.1 sustav) ili se mogu koristiti dva pojačala za stropne zvučnike ili module priključivanja u 5.1.2 sustavu. Ako se u konfiguraciji ne koristi sva snaga pojačala dio se može iskoristiti i

zadnje ploče. Spomenut ćemo da Denon AVR-X3400H podržava bežični prijenos s dvo-kanalnim Wi-Fi kontrolerom (2.4GHz/5GHz), a nudi i vrlo stabilnu i brzu mrežnu vezu za uživanje u digitalnom sadržaju u najboljim mogućim uvjetima.

Izgled glavnog izbornika

Dodata slikovna podešavanja u receiveru kroz HDMI izlaz

Slikovni prikaz podešavanja surround zvučničkog seta

za drugu zonu (soba broj 2). AVR-X3400H opremljen je s nizom funkcija koje omogućuju napredne mogućnosti upravljanja s vanjskom automatizacijskom kontrolnom opremom (npr. Crestron Connected), koja se priključuje pomoću ugradenog serijskog priključka RS-232C, a tu je i IR-kontrolirani ulaz / izlaz, te 12V izlaz. AVR-X3400H daje veliku snagu pojačala od 7 x 105 W (8 ohma) po kanalu, a kako bi bio pravi "zeleni" uređaj (ekološki osvješten), Denon nudi i tzv. Auto Eco način rada. Denonov napredni ECO način omogućuje AVR-X3400H da štedi energiju i iskoristi do 50% potrošnje energije kada se pojačalo koristi na nižoj razini glasnoće. ECO način rada korisnik može se podešiti manualno ili se može postaviti "Auto" način rada, kako bi receiver sam odabio način rada u odnosu na reproducirani sadržaj. Najveća novost na ovom novom modelu receivera je ugrađena HEOS tehnologija, koja omogućuje AVR-X3400H da posta-

ne potpuno središte upravljanja višenamjenske zvučne bežične mreže. Pomoću HEOS-a omogućeno je bežično dijeljenje glazbe i mrežnih usluga putem HEOS zvučnika i drugih HEOS kompatibilnih uređaja, kako bi se stvorio puni i proširivi višenamjenski glazbeni sustav. Za one koji nisu upoznati s HEOS sustavom, radi se o besplatnoj aplikaciji HEOS, koja omogućuje kontrolu sustava iz bilo koje prostorije u kući i jednostavno se može nadopuniti s dodatnim "zona-ma" i stvoriti kompletni sustav kućnog zvuka kombinacijom HEOS uređaja. Na žalost nismo bili u mogućnosti isprobati ovu tehnologiju jer nismo imali na testu jedan kompatibilni zvučnik s HEOS podrškom. Od osta-

lih značajki spomenut ćemo DSP (digitalni zvučni procesor) od 4 x 300 MHz (može obravljati više od milijardu izračuna u sekundi), AKM-ov AK4458VN 32-bit / 8-kanalni D/A pretvarač za sve kanele, podržana tri bitna HDR formata - HDR10, Hybrid Log Gamma i DolbyVision, najnapredniji Audyssey MultEQ XT32 automatski sobni akustični sustav mjerjenja surround sustava, ugrađeni noviji Dolby Atmos i DTS: X surround dekoderi, dva LFE izlaza za priključivanje dva subwoofera (time se može povećati snaga niskih bas frekvencija te dodatno pružiti bolji osjećaj npr. akcijski scena u filmovima), itd..

AVR-X3400H je jednostavan za postavljanje i upotrebu, zahvaljujući Denonovom ekskluzivnom "Pomoćniku" za

postavljanje. Njegov jednostavan i razumljiv grafički izbornik omogućuje brzo i jednostavno vođenje korisnika kroz proces instalacije. Npr. "Pomoćnik" za postavljanje pojačala vodi korisnika kroz svaku fazu procesa. Od priključivanja kabela zvučnika (zajedno s malom animacijom), do postavljanje zvučnika za Atmos. Za one neiskusne korisnike ovo je dobrodošao sustav pomoći, a oni iskusni će jednostavno sve to preskočiti. On screen grafički prikaz također nije mijenjan u odnosu na prošlogodišnje modele receivera. Svaki pojedini izbornik jednostavno je prikazan s jasnim funkcijskim opcijama. Kalibracija je ključni dio receivera ove kvalitete, a AVR-X3400H koristi najnapredniju Audyssey MultEQ XT32 tehnologiju. Moguće je koristiti do 8 različitih mjesta gdje se postavlja kalibracijski mikrofon, kako bi se zvuk što optimalnije podesio za akustičku prostoriju u kojoj se receiver nalazi. Postupak traži da se minimalno na tri različita mesta u prostoru postavi kalibracijski mikrofon, kako bi dobio potrebne mjerne zvučne informacije i na kraju izračunao najbolje performanse zvuka za prostor (mjerjenja uključujući Audyssey Dynamic Volume, Dynamic EQ, LFC i SubEQ HT). Audyssey MultEQ XT32 treba se pohvaliti jer nije bila potrebna nikakva dodatna ručna korekcija automatski podešenih parametara, tako da se korisnici mogu bez brige potpuno osloniti na automatsku kalibraciju zvuka. Denon AVR-X3400H također nudi već predefinirane video postavke slike, ali je moguće i podešavati

osnovne parametre slike (kontrast, osvjetljenje, zasićenje, šum u slici, itd.), što treba iskoristiti ako je potrebna korekcija na slici isporučenoj s receiverom.

Daljinski upravljač je duguljastog i tankog oblika. Dobre leži u ruci, a raspored funkcijskih tipaka vrlo je dobar i logičan. Dostatan razmak između pojedinih funkcijskih tipki pruža dodatan komfor korisniku. Za one, koji su apsolutni početnici u svetu receivera, dobro će poslužiti četiri Quick Select tipke, koje se mogu koristiti s najpopularnijim ulaznim izvorima i prefiriranim postavkama zvuka, pa su korisniku već podešeni svi najpotrebniji parametri. Oni koji traže nešto moderniji i svestraniji pristup upravljanju receiverom mogu s interneta pristupiti Denonovoj AVR 2016 Remote aplikaciji koja omogućuje da se prebacuju različiti izvori zvuka i slike, kontrolira reprodukciju, itd., te da se istražuju dodatne opcije postavljanja kroz niz osnovnih izbornika.

Zvuk

Nismo nimalo bili iznenadeni vrlo dobrom stereo i surround zvukom kod Denonovog AVR-X 3400H. U stereo modu odmah je bio uočljiv vrlo direktni zvuk koji dolazi iz zvučnika s nešto manjom dubinskom perspektivom prostora. Ona je naravno čujna ali ne prelazi neke velike "granice". Denon se više posvetio detaljima u zvučnoj slici pa su svi zvukovi bili itekako čujni. Viskotonko područje je bilo vrlo prirodno, transparentno i jasno, dok je srednjotonski dio bio najbolje reproduciran s čistim i preciznim zvukovima. Bas je nešto tvrdog karaktera s vrlo dobrom brzinom i preciznošću. Kontrola svakog zvučnog spektra bila je zaista vrlo dobra i na to se stvarno ne može nitko požaliti. Također je stereo efekt lijevo/desno bio izrazito izražen s vrlo čistom i jasnom zvučnom pozornicom. Surround je bio samo odraz stereo slike. Čisti i jasni dijalizi, bas - snažni i precizni udari, te odlična čistoća zvukova, dominirali su u surround zvučnoj pozornici. Pojedini kanali, pogotovo stražnji surround kanali imali su izuzetno dobru kontrolu i preciznost, tako da će svi poklonici surround zvuka s ovim receiverom doći na svoje. U svakom pogledu Denon je svojim zvukom dao stvarno jasan pogled kako bi trebao izgledati zvuk s jednog receivera u ovom cjenovnom razredu, koji označava tri bitne značajke: jasnoću, preciznost i brzinu.

Kontrola svakog zvučnog spektra bila je zaista vrlo dobra

Zaključak
Denon novi receiver AVR-X 3400H donosi dašak novog doba. Bežična povezivost, HEOS podrška, najnovije Dolby Atmos i DTS:X surround dekodere, jasan i precizan zvuk, internet radio, samo su neke karakteristike koji daju do znanja da Denon trenutačno ima jak argument koji sigurno neće proći nezapaženo kod korisnika. Svi korisnici koji žele imati moderan i svrashodan receiver s vrlo dobrim stereo i surround zvukom, niko ne bi trebali zaobići ovaj model. Ako kupujete novi receiver s Denon AVR-X 3400H nećete nimalo pogriješiti. ■

Model	Denon AVR-X 3400H
Surround modovi	
THX Select 2 Cinema/ THX Surround EX	-/-
DTS, DTS-ES, DTS 96/24, DTS-HD High Resolution Audio, DTS-HD Master Audio, DTS Neural:X, DTS Express, Neo:6 Cinema	•/•/•/•/•/•/•/•
Dolby Digital, Dolby Digital Plus, Dolby Surround, Dolby TrueHD, Dolby Atmos	•/•/•/•/•
Automatska kalibracija surround zvuka	Audyssey MultEQ XT32
Reprodukcijska surround kroz slušalice	-
Prednji A/V	
Kompozitni ulaz	-
Digitalni optički Toslink ulaz	-
Digitalni koaksijalni ulaz	-
USB	•
Mikrofonski kalibracijski ulaz	•
HDMI	•
Slušalice	•
Stereo audio RCA	-
Zadnji video	
Kompozitni ulaz / izlaz	3/-
Komponentni (Pr, Pb, Y) ulaz / izlaz	2/-
HDMI ulaz / izlaz	7/2 + 1 ACR
Zadnji audio	
Analogni stereo audio ulaz/izlaz	5/1
Digitalni optički Toslink ulaz / izlaz	2/-
Digitalni koaksijalni ulaz / izlaz	2/-
Gramofonski ulaz	-
Ostali priključci	
Subwoofer izlaz	2
Višekanalni ulaz/izlaz	-7.2
Zvučnički priključci (par)	7
Vrsta zvučničkih priključaka	crno/crvena
AC strujni priključak	-
IR ulaz/izlaz	1/1
Zvučnički priključak za sobu 2	•
mrežni priključak	•
USB	•
RS-232	•
12V okidač	•
Posebnosti	
D/A pretvarač	196-kHz/24-bit
DSP - Digital Signal Processing	•
Podesiva frekvencija skretnice	63 Hz / 125 Hz / 250 Hz / 500 Hz / 1 kHz / 2 kHz / 4 kHz / 8 kHz / 16kHz
Broj ugrađenih pojačala	7
Ostalo	
On Screen grafika	•
Dot-Matrix displej/ flourescentni displej	•/-
Osvjetljenje - zatamnjivanje displeja	•
Pure Audio	•
EQ	•
Memorija radijskog prijamnika	56
Dimenzije (širina x visina x dubina) mm	434 x 167 x 389
Masa (kg)	10-Aug
Info	www.sonusart.hr
CJENA	
Denon AVR-X 3400H	7.600,00 kn
hifimedia	
• Vrlo dobar stereo i surround zvuk	46 50
• Kompatibilnost s Dolby Vision	29 30
• HEOS sustav	8 10
• Bluetooth 3.0	9 10
• Audyssey MultEQ XT32 automatska kalibracija	92 100
• Interent radio	9 10
↓ ne može se istodobno iskoristiti surround 7.1 sustav zvuka i Zona 2 sa zvukom	92 100
OPREMLJENOST	
DALJINSKI UPRAVLJAČ	
CIJENA/KVALITETA	
UKUPNO	

5
GODINA
JAMSTVA

Idealan izbor za vrhunsku zabavu

Jamčimo vam da ćete obožavati svoj novi Ambilight televizor!

Odaberite bilo koji Ambilight model televizora i osim standardnog dvogodišnjeg jamstva poklanjamo vam još tri dodatne godine jamstva.

PHILIPS

Koristi isti 4K High-Precision Chrome procesor kao UB900 model

4K Blu-ray player

piše: **Dubravko Toplak**

U stotom broju časopisa testirali smo Panasonicov model UHD Blu-ray playera oznake DMP-UB 900, a sada na testu imamo njegovu jeftiniju varijantu oznake DMP-UB 700. Na prvi pogled, DMP-UB700 se u dizajnu ne razlikuje u odnosu na jači model DMP-UB900. Ono što je odmah uočljivo je da DMP-UB700 nema velikih prigušujućih "nogica" kao DMP-UB900 model. Ostali dizajnerski elementi su gotovo istovjetni. Cijelu prednju stranu Blu-ray playera pokrivaju plastična zrcalna vrata koja se spuštaju te "skrivaju" ladicu Blu-ray pogona, vrlo čitljivi LCD display ispod kojeg je utor za SD karticu i jedan USB priključak. Ostatak kućišta je napravljen u crnoj zrcalnoj izvedbi, pa se ne preporuča da korisnik na njega postavlja neke predmete (npr. Blu-ray kutiju nekog filma), jer su takvi materijali vrlo osjetljivi na ogre-

botine. Na gornjem dijelu kućišta je senzorska tipka uključenja/isključenja Blu-ray-a i tipka "Eject". Zadnja strana Blu-ray-a ne nudi toliku raskošnost AV priključcima kao UB 900 i tu je vidljiva velika razlika. Ovdje se nalazi samo jedan HDMI audio izlaz, jedan HDMI video audio izlaz, digitalni optički izlaz i mrežni priključak. Ovdje nema čak niti standardnog RCA stereo audio analognog izlaza. UB700 podržava 4K Ultra HD Blu-ray, 2D i 3D Blu-ray, DVD i CD reprodukciju, a ne podržava Super-Audio CD i DVD-Audio kompatibilnost, što je bilo i za očekivati.

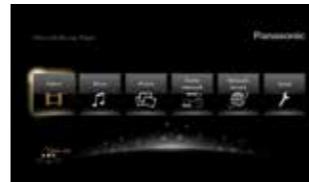
Ono što je itekako važno je to da DMP-UB700 ima isti 4K High-Precision Chrome procesor kao UB900 model (nema THX certifikaciju), pa bi kvalitet slike morala biti identična skupljem modelu. Player ima certifikat za UHD Premium od UHD Alliance grupe, podržava BT.2020 boja, a može interpolirati 4K Blu-ray sadržaj od 10-bitnog do 12-bitnog signala, uz uzorkovanje 4: 4: 4 boja.

Reprodukacija 4K sadržaja može se reproducirati i putem usluge Netflix, YouTube, itd. pomoću žičane ili ugradene Wi-Fi mreže (802.11 a / c b / g / n). Tu je i podrška za HDR reprodukciju slike, a nije zaboravljena niti podrška surround audio formata DTS: X i Dolby Atmos, pa će svi zaljubljenici kvalitetnog surround zvuka biti u potpunosti zadovoljni. Zahvaljujući DLNA podršci moguće je reproducirati glazbu preko kućne mreže te uživati u glazbi visoke rezolucije do 24 bita / 192 kHz u popularnim formatima, kao i podršci za DSD datoteke (5.6 MHz / 2.8 MHz). Naravno, tu je i podrška za tradicionalne WAV / FLAC / MP3 / AAC / WMA i ALAC 8 (Apple Lossless) glazbene formate.

Ono što nam se od samog početka svidjelo je vrlo tihi mehanizam Blu-ray pogona kod izlaska njegove ladice ili ulaska u Blu-ray, a u radu je pogon nečujan. Također treba pohvaliti brzinu čitanja određenog medija, a treba mu samo 5 sekundi da ure-

daj bude spreman za rad od njegovog nultog pokretanja.

On screen grafički prikaz identičan je modelu DMP-UB900. Razni izbornici su jasno označeni, a automatske postavke gotovo svih parametra rade odlično. Za one koje imaju više izkustva s podešavanjem slikovnih mogućnosti nudi se pregršt podešavanja. U izborniku "Noise reduction" nude se tri dodatna podešavanja za smanjenja šuma na slici (Black Noise, Random Noise i Mosquito Noise), čime je moguće ukloniti bilo koju vrstu smetnji na slici bez da se naruši rezolucija i jasnoća originalne reproducirane slike. Onima koji žele dodatno istaknuti oštrenu slike nude se četiri postavke: Luma (High-Frequency), Luma (Mid-Frequency), Croma i Edge Correction. Sa svim tim slikovnim postavkama treba biti vrlo "pažljiv" jer se slika u nekim slučajevima kada se pretpostavlja određenom postavkom može "pokvariti" i biti lošija od originala. Panasonicova

Početni izgled On screena

Mnoštvo opcija za podešavanje kvalitete slike

Odobir mnoštva različitih zvučnih efekata

Pristup Internetskim sadržajima

Smart Viera nudi nekoliko aplikacija (YouTube, Netflix, Oyo, Euronews, CinTrailer, itd.), a koje, kao i kod skupljeg modela Blu-ray-a, pomalo zaostaju sadržajem i fluidnošću u radu, u odnosu na današnje platforme koje se nalaze na TV-ima.

Daljinski upravljač je u potpunosti drugačiji nego kod skupljeg modela. Svaka sličnost tu prestaje. Umjesto elegantnog daljinskog upravljača, s DMP-UB700 dolazi maleni, plastičan i neuvjerljiv daljinski upravljač, bez pozadinskog osvjetljenja funkcijeskih tipki. No bez obzira na to, daljinski sasvim solidno obavlja svoju funkciju. Nismo imali nikakve probleme s upravljanjem Blu-rayem, a pohvalili bi vrlo velike funkcijeske tipke upravljanja reprodukcijom playera, s kojima se korisnik ionako najviše i koristi.

Slika i zvuk

Obzirom na isti upgrade ni video procesor jačeg modela Blu-ray, DMP-UB700 je davao impresivnu reprodukciju slike. Kvaliteta slike je bila odlična. The player delivers an extraordinary level of fine detail, with superb colour accuracy. donoseći izvanrednu razinu finih deta-

lja, uz vrhunsku točnost boja. Npr. tonovi kože koje je najteže točno reproducirati bili su prikazani s puno detalja, pa se u nekim filmskim scenama moglo vidjeti ožiljak ili bora na njoj. Kada se reproduciraju HDR materijali slika je dobila dodatno na svojoj kvaliteti i bio je pravi užitak gledati takve materijale. Reprodukcija sadržaja 24p također je bila izvrsna, bez ikakvih poteškoća u pokretu ili drugih problema. Bez obzira na sve to, u nekim segmentima su bile vidljive sitne nejasnoće koje nisu bile vidljive kod reprodukcije na skupljem modelu DMP-UB900. Očigledno je THX certifikat na UB900 dodaо neke sitne detalje u slici (boja i jasnoća) koje DMP-UB700 player nije mogao isporučiti. Ovo će primijetiti samo oni koji imaju vrhunske TV prijemnike, koji mogu prikazati sve sitne nijanse u slici.

Zvukovnim karakteristikama DMP-UB700 zaostaje za boljim modelom DMP-UB900. Iako je zvučna slika bila solidna s dobrima stereo zvučnim poljem i dosta izjednačenim zvukom svih spektara zvuka, nije imala onu punoću i izostrenost detalja koju je davao skuplji model. Korisnici,

Model	
Značajke	Panasonic DMP-UB 700
optički digitalni izlaz (TosLink)	-
koaksijalni digitalni izlaz	-
stereo audio izlaz	-
kompozitni video izlaz	-
komponentni video izlaz (Pr, Pb, Y)	-
HDMI	2
RSC 232C	-
Daljinska kontrola	-
audio izlazi iz surround dekodera (5.1/7.1)	-/-
mrežni priključak	•
USB	1
Utor za memorije kartice	•
dodatajni pribor	-
audio digitalno/analogni pretvarač	192 kHz/24 bit
progressivan scan	• (PAL/NTSC)
video scaler	•
mogućnost podešavanje slike	-
SD kartice	SD/ SDHC/ SDXC
Brzina čitanja pojedinog medija i uključenja uređaja	15 sekundi / 65sekundi
Uključenje blu-ray plejera / brzi start	19 sekund
BD disk	15 sekundi
DVD	13 sekundi
CD	13 sekundi
Ostalo	
Dimenzije (širina x visina x dubina) mm	430 x 61 x 199
Masa (kg)	2,3
Info	www.panasonic.hr
CJENA	2.800,00 kn

hifimedia Panasonic Ultra Blu-ray DMP-UB700

SLIKA

ZVUK

OPREMLJENOST

DALJINSKI UPRAVLJAČ

CJENA/KVALITETA

UKUPNO

Panasonic Ultra Blu-ray DMP-UB 700

- ↑ Čista, detaljna 4K slika
- ↑ Prirodna ravnoteža boja
- ↑ 4K Netflix i Amazon video podrška
- ↑ 3D kompatibilnost
- ↑ Glatko sučelje
- ↑ Twin HDMI outputs/Dvostruki HDMI izlazi
- ↓ Nema analognog audio izlaza
- ↓ Smart TV platforma je oskudna

Izvucite najdublje tonove

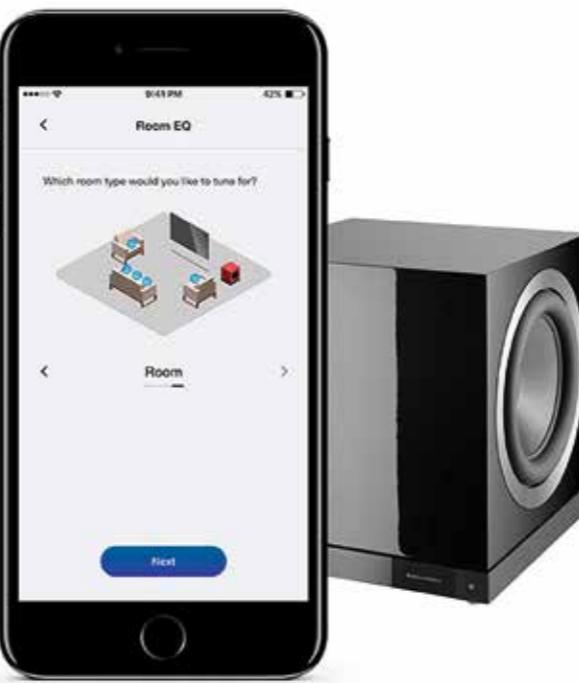
Najzanimljiviji dio ovog paketa jest aplikacija za upravljanje subwooferom, što je ujedno i jedini način za njegovo podešavanje

mljiviji dio ovog paketa jest aplikacija za upravljanje subwooferom, što je ujedno i jedini način za njegovo podešavanje. Potrebno je na mobilni uređaj pokretan iOS 10 ili Android 7 operativnim sustavom instalirati aplikaciju koja, osim što u sebi sadrži osnovne upute za podešavanje, omogućava podešavanje svih parametara subwoofera. Ideja je genijalna i jednostavna i predstavlja fenomenalnu mogućnost podešavanja i upravljanja uredajem iz pozicije slušanja, što će znati cijeniti svatko tko je barem jednom podešavao i prilagodavao zvuk subwoofera u sustavu.

A mogućnosti podešavanja su velike: od faze, preko rezne frekvencije, do podešavanja pojedine frekvencije u rasponu od 20 do 80Hz, i to za svaki ulaz posebno. Predvidene su i neke unaprijed određene opcije, poput odziva prilagođenog glazbi (Music) ili kućnom kinu (Movie). Osim toga, aplikacija omogućava i automatizirano podešavanje odziva subwoofera u sobi, uz pomoć prethodne kalibracije i ugrađenog mikrofona u mobilnom uhu. Ipak, možda najzani-

mnoj seriji 800, i odličnoj seriji CM. Konkretno, riječ je o najmanjem subwooferu u seriji, modelu DB3D. Iako najmanji, njegove karakteristike i performanse na papiru su impresivne: Hypex modul 1000W snage u D klasi, 2 Airfoil drivera u balansiranoj konfiguraciji doprinose frekvencijskom rasponu od subsoničnih 8,5Hz do 500Hz (-6dB). Ulaza su 4: dva XLR-a i dva RCA linijska, kao i 3,5mm 12 voltni okidač za daljinsko paljenje subwoofera, a ugrađen je i RS-232 – 9-pinski D konektor. Nije predviđeno spajati na zvučničke terminale poja-

čala, što će nekima otežati spašanje subwoofera u sustav i njegovu prilagodbu glavnom paru zvučnika u sustavu. Svi dijelovi smješteni su u relativno kompaktnu i čvrstu kutiju dimenzija 360x320x300 mm (VŠD). I dok sam ustroj i zvuk zvučnika, posebice subwoofera, uveleći ovisi o fizičkim zakonima i u načelu čuda nisu moguća, pametnim tehnologijama i digitalnom obradom signala, iz ovog subwoofera moguće je izvući i jasno i bez ustezanja reprodukti i najdublje tone čujne ljudskom uhu. Ipak, možda najzani-

Početna stranica aplikacije

Postavke u sustavu na slušnom testu

Custom EQ - fino podešavanje odziva subwoofera u najnižim registrima sukladno odzivu sobe

Podešavanje ukupne glasnoće

Početna stranica izbornika za podešavanje odziva subwoofera

dostupna u aplikaciji koju sam instalirao u LGG3, možda i zato što nemam instaliran Android 7. Pretražujući po internetu, nisam našao rješenje ovog problema. Međutim, nisam se previše uzravjavao oko toga, s obzirom na to da, nakon iznenadujuće kratkog vremena potrebnog za fizičko postavljanje u slušaonici i traženja dobre ili optimalne pozicije subwoofera u sobi,

vjerujem, postavljanje subwoofera korisnicima B&W zvučnika znatno olakšano. Ja sam, naravno koristio opciju Custom, kako bih odziv DB3D prilagodio svojim zvučnicima. Riječ, dvije o smještaju DB3D u sobi. Ukratko, možemo reći, koliko proizvođača subwoofera, toliko teorija o optimalnom smještaju subwoofera u prostoru. REL, na primjer, preporučuje smještaj subwoofera u kut sobe iza zvučnika, B&W upravo takav smještaj naglašeno izbjegava te upućuje korisnika kako je subwoofer potrebljeno smjestiti u slobodan prostor između stereo para zvučnika. Za usporedbu: REL T5i, kojim se upravlja isključivo mehaničkim kontrolama na samom uredaju, podešavao sam nekoliko tjedana. Za DB3D, uz pomoć aplikacije trebalo mi je dva, tri sata. Uz pomoć određenog, dokazano dobrog i korisnog glazbenog materijala, nije trebalo puno vremena da subwoofer prilagodi odziv sobe i Magneplanara MG12SE. Ovdje vrijedi napomenuti kako aplikacija u sebi sadrži preprogramirane parametre za prilagodbu zvučnicima iz B&W kataloga, čime je,

Subwoofer je potrebno smjestiti u slobodan prostor između stereo para zvučnika

piše: **Neven Kos**

Što raditi s kutijom ukupne mase 25kg, u koju su smještene dva Airfoil drivera promjera 20cm, i pojačalo snage 1 kilovat? Prema uputama proizvođača, smjestite tu kutiju između glavnog stereo para zvučnika, instalirajte odličnu i funkcionalnu aplikaciju na mobitel i započnite podešavanje. Da, govorimo o najnovijem modelu vrhunskog subwoofera iz Bowers & Wilkinsa, prilagođenog prije svega njihovoj izni-

ve sobe, pronalaženje one pozicije u sobi u kojoj je bas najglasniji, najtočniji i najčišći. E upravo na tu poziciju potrebno je trajno postaviti subwoofer, koji je u tom slučaju optimiziran i uskladen sa pozicijom slušatelja. Ono što u B&W-u nikako ne preporučuju, jest smještaj subwoofera iza slušatelja, iako u mojoj sobi je upravo pozicija iza-ljevo najoptimalnija za moj REL T5i. Vratimo se malo na mogućnosti povezivanja subwoofera u sustav. B&W jedino prihvata prijem linijskog signala putem XLR ili RCA konektora. Iako se na prvi pogled može činiti kako ovakvo rješenje ima purističko opravdanje, s obzirom da audio signal iz prepojačala putuje direktno u subwoofer, ne zaboravite kako glavni par zvučnika signal, osim iz prepojačala, dolazi iz izlaznih pojačala te postoji mogućnost kako neće biti optimalne prilagodbe u boji zvuka, s obzirom da zvučnici i subwoofer faktički ne dobivaju jednaki signal. Osim toga, za kvalitetno spajanje potrebno je osigurati i kvalitetan linijski kabel, koji u slučaju pozicioniranja subwoofera podalje od glavnog sustava, može biti poprično skup. Na sreću, ja sam nakon ponešto eksperimentiranja, subwoofer smjestio prema uputama proizvođača, pored i u ravnini s lijevim zvučnikom, što je značilo da mi je kvalitetni Wireworld Equinox 6 interkonektijski kabel bio dovoljan. Da nije, bio bih u problemima, jer dugacki interkonektijski kabel teško bih si priušto.

Zvuk

Ono što od kvalitetnog i optimalnog postavljenog subwoofera očekujemo, osim očitog prošire-

nja frekvencijskog opsega prema dolje, jest nemetljivost, optimizacija zvučnih tlakova u sobi i funkciju subwoofera u sustavu kao svojevrsne produžene ruke glavnih zvučnika. Subwoofer ne smijemo čuti, možemo ga osjetiti, ali tek njegovim isključivanjem moramo nedvojbeno primijetiti njegov izostanak. Riječ je naravno o detaljima i finesama, koje je moguće međusobno uskladiti ulaganjem određenog truda u podešavanje, a korisno je i ako unaprijed znamo što želimo i čemu težimo. Subwoofer nikako ne bi smio dominirati zvukom, već logično i nemetljivo naglasiti dobre osobine glavnog para zvučnika i njih učiniti većim i boljim. Naravno da prvim uključivanjem lako možemo biti impresionirani mogućnostima subwoofera, ogromnim basom i vibrirajućim zidovima. Možda je i to jedna sasvim potrebna faza u prilagođavanju subwoofera koju smo, vjerujem svi prošli i kuju svakako preporučujem da si priuštit. Nakon početnog oduševljenja, koje će vjerujem brzo splasnuti, bit ćete spremni za fino ugadaće i vraćanje svari u normalu. U kojoj mjeri DB3D uspijeva u ispunjavajuću gore navedenih funkcija subwoofera? Iskreno, u popričnoj. Kada govorimo o zvučim tlakovima u sobi, a moja je poprično voluminozna, čak i „mali“ DB3D u stanju je komprimirati zrak u značajnoj mjeri, a slujući glazbu stječe se dojam kako to radi s lakoćom. Bas je naravno dubok, ali i prirodan i s lijepim odzivom. Zvuk orgulja pri reprodukciji Bachovih djela, npr. impresivan je, snažan i s minimumom koloracije. Subwoofer melje sve pred sobom, i u onom pozitivnom smislu. Baš niti jednom nisam stekao dojam da su zvuč-

Za kvalitetno spajanje potrebno je osigurati i kvalitetan linijski kabel

nicike jedinice dosegle svoje fizicom određene limite. Nema "klijanja", posustajanja, a najniže frekvencije, čak i one umjetno generirane za DB3D mačji su kašalji. Kod najnižih registara nisu čujne koloracije i stječe se dojam kako dva drivera, potpomognuta kilovatom snage, mogu stvoriti ogromne zvučne tlakove. Međutim, kao i kod ostalih kvalitetnih subwoofera, njihova ljeputa ne očituje se samo u značajno unaprijedenoj reprodukciji basa, već u neverojatno pročišćenoj i stabilnijoj cijelokupnoj zvučnoj slici. Stječe se dojam kao da su glavni zvučnici rasterećeni dijela tereta (iako nisu) i kao da su s dva broja veći. Promjenjuje se naročito lako učiti gašenjem subwoofera, nakon čega se zvučna slika u svim dimenzijama i parametrima urušava. Dobar subwoofer naprosto je produžena ruka glavnih zvučnika, koje čini još boljima. Uz sve izrazito pozitivne osobine koje ovaj subwoofer unosi u zvuk sustava, ne mogu potvrditi, ma koliko se trudio, da sam do kraja postigao apsolutnu sinergiju između subwoofera i Magneplanara. Naime, u svakom sam trenutku mogao u sustavu identificirati prisutnost i lokaciju subwoofera, ma koliko se trudio i stišavao njegov volumen, ili gornju frekvenciju niskopropusnog filtera. Ovdje ne govorim o besprijeckornom sljepljivanju frekvencijskih karakteristika Magneplanara u B&W-a, jer navedeno se relativno lako postiže zahvaljujući intelligentnom softverskom rješenju, već o miješanju boja i karakteristika zvuka pojedinog zvučnog izvora. Slični fenomeni iskusio sam svojevremeno spajajući REL T5i putem linijskih izlaza. Koliko god ta sinergija bila blizu idealne, tek spajanjem REL-a putem zvučničkih ulaza, sinergija između Megija i subwoofera postala je neprimjetna i besprijeckorna. DB3D ovu mogućnost nema tako da je za integraciju potrebno pronaći neke druge načine. Istina, Magneplanari su zahtjevni prema karakteristikama subwoofera i na

glasu su kao nezgodni i komplikirani za usklajivanje sa subwooferima, tako da je dio odgovornosti i na Megijima. S druge strane, ovaj DB3D toliko je tehnološki napredan, jednostavan za upotrebu, upravljanje i postavljanje da uz moćan, velik i prirodan zvuk predstavlja vrlo dobro rješenje za unaprjeđivanje sustava. Iako mu cijena nije mala, uz sve gore navedeno, nesumnjivo će pridonijeti podizanju zvuka stereo sustava na višu razinu. Da rezimiramo: fantastičan, moćan, autorativan i prirodan zvuk iz tehnološki naprednog, korisniku prilagođenog paketa, čini ovaj subwoofer izuzetno zanimljivim izborom. Uz dodatne mogućnosti konekcije, njegova bi primjenjivost bila još šira. Ali i za DB3D vrijedi: tko jednom u sustavu čuje dobro ugoden subwoofer, teško se vraća natrag. ■

BOWERS & WILKINS DB3D

Pojačalo:

1.000 W, D klasa

Zvučničke jedinice:

2x 200 mm Airfoil bas jedinice

Frekvencijski raspon:

8.5 Hz - 500 Hz (-6dB)

Linijski ulazi:

dva XLR i dva RCA

Dimenzije:

320 x 360 x 300 mm (ŠxVxD)

Masa:

25 kg

Cijena:

18.600 kuna

INFO:

Sonus art, tel. 01 4813 025, www.sonusart.hr

Korištena glazba

Ralph Towner / Gary Peacock "A Closer View" (ECM Records, 531 623-2) • Bach Toccata & Fugue (Deutsche Grammophon, 477-7521) • Eric Bibb "Booker's Guitar" (Telarc) • Doug MacLeod "There's A Time" (RR-130HDCD) • The Kenny Burrell Trio "A Night at the Vanguard" (Verve Records, 0602517613539) • Pat Metheny Trio "Live" (Warner Bros, 9362-47907-2) • Charlie Haden & Pat Metheny "Beyond the Missouri Sky", Copland: Appalachian Spring, Rodeo, Fanfare for the Common Man, (Telarc, CD-80078) • Eric Clapton "Unplugged" (Reprise, 45024-2) • Lars Erstrand "Two Sides of Lars Erstrand" (Opus 3, CD8302) • Stanley Clarke Trio with Hiromi and Lenny White "Jazz in the Garden" (Heads Up HUCD 3155) • Melody Gardot "My One and Only Thrill" (Verve Records, B0012563-02) • Melody Gardot "Worrisome Heart" (Verve Records, B0010468-02) • Matija Detić, Jeff Ballard, Larry Grenadier "From the Beginning" (Dallas Records, 570) • Chris Thomas King "The Roots" (21st Century Blues Records, CD-2107) • Christian McBride, "Gettin' to It" (Verve Records, 523 989-2) • Bela Fleck "Flight of the Cosmic Hippo" (Warner Bros, 25562-2) • Michael Hedges "Beyond Boundaries" (Windham Hill Records, 01934 11612 2).

Sustav

CD plejer: Exposure 3010S2 (transport), DAC NON-OS, **Pojačalo:** monoblokovi Exposure 3010S2; Schiit Saga, **Zvučnici:** MG12SE, REL15i subwoofer; **Interkonektijski kabeli:** Wireworld Eclipse 7, Kimber PBJ, Wireworld Atlantis III, Mundorf Silver/gold; **Zvučnički kabeli:** VdH CS122, Anticable; **Filter:** PS Audio Quintet; **Mrežni kabeli:** Wireworld Electra 5-2, Aurora 5-2, Stratus 3, Rondo stalak.

BOSE

**Maleni zvučnik.
Veliki korak naprijed.**

SOUNDLINK® REVOLVE BLUETOOTH® ZVUČNICI

Duboki. Glasni. I sveobuhvatni, također. SoundLink® Revolve Bluetooth® zvučnici donose vam istinski 360° zvuk za konzistentnu i uniformiranu izvedbu. Ovi bežični zvučnici su izdržljivi, otporni na vodu te jednostavni i praktični za nošenje. Također, dolaze s baterijom koja se može puniti i koja traje cijeli dan. Vrhunski SoundLink® Revolve+ može svirati do 16 sati, dok SoundLink® može svirati do 12 sati.

**SOUNDLINK®
REVOLVE**
1.899 kn

**SOUNDLINK®
REVOLVE+**
2.699 kn

PRODAJNA MJESTA: DUGO SELO Zorićeva 9, tel: 01/2752-216, **MANEC** Trg hrvatskih Ivanovaca 1, tel: 042/ 562-444 **KARLOVAC** Trg Josipa Broza 2, tel: 047/550-000 **NOVI MAROF** Zagorska 6, tel: 042/ 562-888 **OSIJEK** Sv. Leopolda B. Mandića 50a (Avenue Mall), 031/298-009, **VARAŽDIN** Gustava Krkleca 1a, (Konzum), tel: 042/303-089, **ZAGREB** Rudeška 169a (Shopping centar Point), tel: 01/5515-655, Avenija Dubrovnik 16, (Avenue Mall), tel: 01/562-1111, Maksimirka 45, tel: 01/2444-000, Radnička 49, (SuperKonzum), tel: 01/6040-404, Slavonska av. 11d, (City Centar One Žitnjak), tel: 01/2404-600, Savska 58, tel: 01/6556-456, Avenija Dubrava 31, 01/5628-555 **SESVETE** Bjelovarska 36a, tel: 01/2009-060, 01/4094-888

Snažniji brat

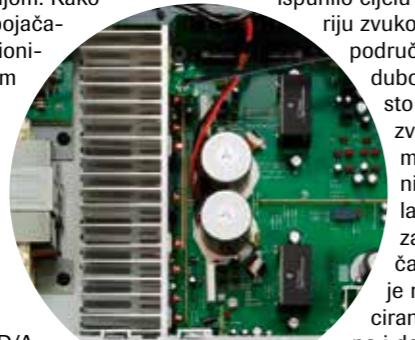

piše: **Jagor Čakmak**

Prije dva broja testirali smo dobro, pristupačno Onkyo pojačalo (model A-9010) koje nas je iznenadilo odličnim odnosom cijene i kvalitete. Najveće ograničenje tog malog pojačala bila je snaga. Za ovaj broj imali smo prilično testirati snažniji model sličnog ustroja - model A-9150. U navali pojačala D klase u nižim cijenovnim kategorijama, lijepo je za promjenu vidjeti klasični ustroj AB klase u kućištu standardne Hi-Fi veličine. Iako modernija i energetski učinkovitija, pojačala u D klasi još su uvijek daleko od toga da po zvuku prevladaju pojačala AB klase, barem u ovoj cijenovnoj kategoriji.

Dizajn ovog uređaja jednostavan je i klasičan. Prednjom pločom dominira veliki potenciometar za glasnoću. S lijeve strane nalaze se tonske kontrole, a s desne strane preklopnik za odabir ulaza te indikatori odabranog ulaza. Sa stražnje strane nalaze se dva para zvučničkih konektora i pregršt analognih i digitalnih ulaza: četiri linijska, phono (MM i MC), dva digitalna koaksijalna te dva optička ulaza.

Glavni dio unutrašnjosti čini pojačivački dio koji je sposoban isporučiti 60 W pri 8 Ohma.

U Onkyou tvrde kako je najveći pomak u odnosu na konkureniju napravljen pomoću sklopa kojeg nazivaju Discrete SpectraModul. Iza tog prodajnog imena krije se tehnologija koja, prema njihovim riječima, uvelike povećava brzinu odziva pri promjeni ulaznog signala što rezultira uvjerljivom reprodukcijom. Kako bi ovo Onkyo pojačalo dobro funkcionalo u modernim audio sustavima, u njega je ugraden digitalno-analogni pretvarač (AK4452) impresivnih karakteristika za ovu cijenovnu kategoriju. D/A pretvarač može obraditi signal maksimalne frekvencije od 762 kHz s čak 32 bita po uzorku. Signal do pretvarača dolazi preko koaksijalnog i optičkog ulaza, ali nažalost nema USB ulaza koji bio uvelike pojednostavio slaganje

Dizajn ovog uređaja jednostavan je i klasičan. Prednjom pločom dominira veliki potenciometar za glasnoću. S lijeve strane nalaze se tonske kontrole, a s desne strane preklopnik za odabir ulaza te indikatori odabranog ulaza. Sa stražnje strane nalaze se dva para zvučničkih konektora i pregršt analognih i digitalnih ulaza: četiri linijska, phono (MM i MC), dva digitalna koaksijalna te dva optička ulaza.

Glavni dio unutrašnjosti čini pojačivački dio koji je sposoban isporučiti 60 W pri 8 Ohma.

tar su u skladu s očekivanjima za ovu cijenovnu kategoriju uređaja, što znači da klasična, orkestralna glazba zvuči sasvim pristojno i ugodna je za slušanje. S obzirom na to da ovo pojačalo može dobro reproducirati veliku pozornicu, pojavlja se dojam snage orkestra sastavljenog od velikog broja glazbenika, ali mu s druge strane malo nedostaje preciznosti u pozicioniranju glazbenika prilikom većih uzleta orkestra.

Usporedimo li zvuk ovog uređaja sa zvukom manjeg modela A-9010, uočavamo da model A-9150 svoju veću snagu jasno pokazuje u veličini pozornice i kontrole bas područja. Upravo stoga, skladba "Lux" francuske skupine Ez3kiel zvučala je odlično. Kombinacija umjetnih beatova, bubnjeva i bas gitare u potpunosti je ispunila prostor slušaonice.

Zvuk

Slušni test započeli smo sa skladbom "Easy" grupe Sun Lux. Pojačalo je reproduciralo veliku pozornicu i uspješno je ispunilo cijelu prostoriju zvukom. Bas područje išlo je duboko i čvrsto čak i sa zvučnicima koji nisu najlakši teret za pojačalo. Glas je reproducirao prirodno i dobrog je volumena. Slični dojmovi ponovili su se pri slušanju skladbe "Flipside" glazbenice Norah Jones. Ritmična skladba odgovara pojačalu je koje je ovu skladbu prenio s dovoljno energije i brzine. Detalji kroz cijeli spek-

Zaključak

Onkyo je i ovaj put napravio vrlo kvalitetno stereo klasično pojačalo s modernim dodatkom u obliku ugrađenog digitalno-analognog pretvarača. A-9150 može biti centralna komponenta mnogih audio sustava. Karakter zvuka ovog uređaja takav je da će se složiti s gotovo svim komponentama, a njegove mogućnosti za spašavanje različitih izvora zvuka su odlične. Ako nemate potrebu za USB ulazom, ovo je pojačalo jednostavno rješenje za audio sustav koji će zvučati dobro bez puno muke. ■

ONKYO A-9150

Izlazna snaga:

60 W / 4 Ohm

Analogni priključci

4 ulaza

Digitalni priključci

4 ulaza (2 koaksijalna i 2 optička)

Gramofonski priključak

Da (MM / MC)

Izlaz za slušalice

Da (6,3 mm)

Daljinski upravljač

Da

Dimenzije (ŠxVxD)

435 x 139 x 331 mm

Masa:

9,2 kg

Cijena:

3.999 kuna

INFO

Chipoteka, tel. 01 233 88 44, www.chipoteka.hr

MusicStyle

GLAZBENI PRILOG ČASOPISA HI FI MEDIA

Prikazi

RANDY NEWMAN

Okrutni romantičar

TOM PETTY (1950 - 2017)

Sveamerički junak

SHEER MAG

Ljubav u doba
Donald Trumpa

Razgovor

CHARLES TOLLIVER

Ja sam za analogni zvuk

Downtown Boys, LCD Soundsystem, Imelda May, The War on Drugs, Feist, Citizen, Moskau, David Bowie, Mogwai, Kronos Quartet, The National, Algiers, David Crosby

Okrutni romantičar

Iako je na rock scenu stupio krajem šezdesetih, u doba procvata kantautorske glazbe, njegove skladbe odudarale su od trubadurske, isповједничке estetike karakteristične za većinu njegovih suvremenika

piše: **Denis Leskovar**

Upola stoljeća karijere Randy Newman objavio je samo jedan album "pravih i službenih" kantautorskih radova; ovogodišnji, *Dark Matter* stiže nakon devetogodišnje stanke, no čini se da duge pauze ne štete njegovoj karijeri. Naprotiv. Od prvih ostvarenja Newmana pozicija miljenika kritike i ne osobito brojne ali profinjene ("misleće") publike zacemirana je osobinama koje se njegovim opusom provlače do danas, poput neke čvrste, neraskidive niti.

Iako je na rock scenu stupio krajem šezdesetih, u doba procvata kantautorske glazbe, njegove skladbe odudarale su od trubadurske, isповједничke estetike karakteristične za većinu njegovih suvremenika. Nadahnjujući se različitim izvo-

žinu, originalnost i utjecajnost. Newmanov značaj u evoluciji kantautorske pop glazbe priznavali su – i njegove pjesme izvođili – suvremenici poput Dusty Springfield, Erica Burdona, Nine Simone, Harryja Nilssona, Davida Graya, ali i kasnijih izvođača: Stereophonics i Everything But The Girl samo su dva.

'Humor je ozbiljna stvar. Smatram ga jednim od najvažnijih prirodnih bogatstava koje valja očuvati pod svaku cijenu.' Iako ove riječi potpisuje američki crtač striptografa i novelist James Thurber, one zvuče kao samorazumijevajuća istina – poput svojevrsnog 'naputka' primjenjivog na svim razinama privatnog i društvenog života. Humor u popularnoj glazbi najčešće se zloupotrebljavao u kratkoročne komercijalne svrhe takozvanih novelty pjesama – uglazbljenih viceva čiji je vijek trajanja korespondirao s vremenom provedenim na vrhovima

čiji su najvredniji dijelovi nadrasli mjesto, vrijeme i kontekst unutar kojeg su nastali.

Skupini najinteligentnijih satiričara u povijesti rock glazbe pripada i Randy Newman, - autor, aranžer, pijanist i pjevač čiji su albumi bili previše suptilni za površnu i nestrpljivu publiku srednje struje. Koristeći se kratkom, prividno jednostavnom formom pop pjesme, rijetko duljom od tri minute, Newman je tijekom sedamdesetih godina prošlog stoljeća izgradio reputaciju sažetu u kritičarskoj sintagmi *'musician's musician'*. Drugim riječima, glazbenik skromnih komercijalnih dometa koji predstavlja skladateljski, instrumentalistički ili pjevački uzor svojim kolegama.

Autorski dovitljiv, sarkastičan i sklon ironičnom odmaku u načinu interpretiranja (mahom pokvarenog) svijeta koji ga okružuje, Newman nikada nije bio predodređen za uspjeh tipične rock zvijezde. No riječ je o izvođaču ni po čemu tipičnom; koristeći se iskustvima popa, bluesa, countryja, nasljeđa New Orleansa i filmske glazbe koju će istraživati u kasnijem razdoblju karijere, karijeru je vodio poput samotnjaka s marginе, pomalo podsjećajući na neke od likova kojima su bile ispunjene njegove pjesme, s jednom razlikom: iako udaljen od *mainstreama* i prevladavajuće struje glazbene industrije, Randy Newman bio je predodređen na uspjeh: skroman ali trajan.

Ne bi, međutim, bilo ispravno zaključiti kako je odmak od komercijalnog bio sastavni dio Newmanove strategije.

Skupini najinteligentnijih satiričara u povijesti rock glazbe pripada i Randy Newman, - autor, aranžer, pijanist i pjevač čiji su albumi bili previše suptilni za površnu i nestrpljivu publiku srednje struje

rima – od glazbe Tin Pan Alleya do bluesa, jazza i country and westerna- Newman je kreirao opus koji nije podnosio zadane pop konvencije. Vjerojatno je u tome razlog zbog kojega je i danas zadržao sve-

top ljestvica.

No postoje i drugačiji primjeri. Primjerice, Frank Zappa je na temeljima nemilosrdnih satiričkih komentara američke svakodnevice stvorio sofisticirani opus

Sredinom 70-ih, u vrijeme albuma *Little Criminals*, status pop zvijezde bio mu je nadomak ruke. No pjesma "Short People", koja ga je napokon približila prošječnom slušatelju i nakratko odvela na top ljestvice, izazvala je kontroverze zbog okrutnih stihova kojima je navodno poticao mržnju prema ljudima niskoga rasta. Površno gledajući, zajedljivost u stihu "Short people got no reason to live" svakako ne predstavlja poziv na toleranciju, no ostaje dojam kako se u skladbi "Short People" Newman narugao mrziteljima, a ne njihovim žrtvama.

Roden je 28. studenog 1943. u Los Angelesu, a do jedanaeste godine mnogo vremena provodio je u New Orleansu – gradu bogate glazbene tradicije koji će ostaviti dubok trag u njegovu kasnijem stvaralaštву. Prirodna predispozicija za bavljenje glazbom ogledala se i u činjenici da su tri njegova strica – Lionel, Alfred i Emil Newman – ostvarili solidne karijere u Hollywoodu kao kompozitori filmske glazbe.

Vlastiti profesionalni put počeo je kao sedamnaestogodišnjak skladajući pod jakim utjecajem Raya Charlesa, no nakon neuspjeha prvog singla "Golden Gridiron Boy", aktivnosti je reducirao samo na skladanje: pisao je pjesme koje su postale sastavni dio repertoara različito profiliranih glazbenika, od rhythm and blues heroine Irme Thomas, preko Dusty Springfield do klavijaturista Animalsa, Alana Pricea koji je na album *A Price On His Head* (1967) uvrstio čak sedam ranih Newmanovih skladbi.

U drugoj polovici šezdesetih Newman započinje dugogodišnju kreativnu suradnju s prijateljem i producentom Lennym Waronkerom koji je 1968. – uz asistenci-

pokazao pravu snagu Randyja Newmana. Gost na slide gitari bio je Ry Cooder, čija je reputacija najdarovitijeg i najperspektivnijeg svjetskog blues-rock gitarista pojačala dojam prvog majstorskog djela prve faze Newmanove karijere.

Prožet rhythm and bluesom i dovitljivim opservacijama nadahnutima tamnjom stranom američke svakodnevice, *12 Songs* ostavlja je izravniji i snažniji dojam od prethodnika. Album otvara "Have You Seen My Baby" koja je, poput mnogih Newmanovih pjesama, jednako impresivan, ako ne i bolji dojam, ostavljala u izvedbama drugih izvođača; možda najupečatljiviju verziju potpisuju pioniri garažnog rhythm

Sjevera. Prva od njih jest naslovna skladba najimpresivnijeg Newmanova albuma uopće, na kojemu je pomirio suptilne orkestracije prvičenja i blues izravnost projekta *12 Songs*. Druga pjesma ključna je u razumijevanju konceptualnog albuma *Good Old Boys*, ispunjenog satiričnim komentarima na institucionalni rasizam američkog dubokog Juga i sve njegove svakodnevne popratne pojave.

"Svaki veliki umjetnik mora stvarati za veliku publiku", ustvrdio je utjecajni američki rock kritičar Robert Christgau analizirajući razloge zbog kojih Newmanov genij nikada nije prepoznat u razmjerima u kojima zaslžuje. Pritom je mislio na osvješteniju, angažiranu publiku, ali i na onu koja je velika u doslovnom smislu riječi, publiku čija kompleksnost i raznolike potrebe potiču umjetnika da proširuje postojeće granice. U tom pogledu, svaki uistinu značajan i velik glazbenik prije ili kasnije uspijeva pridobiti veliku publiku.

No ako postoje iznimke koje potvrđuju ovo pravilo, onda je to Randy Newman. Njegovi slušatelji nisu regрутirani iz 'mase' površnih konzumenata, nego iz redova onih koji su pri formuraju svojeg ukusa spremni uložiti dodatni intelektualni napor.

Poput svake kvalitetne rock glazbe, i njegove pjesme uključuju provokativnost i pobudu uznemirenost u društvu kojemu se obraćaju, pokušavajući ga mijenjati ili barem postavljati važna pitanja. U tu svrhu 'mala', previše specijalistička publika više nije dovoljna. No pjevajući o defektostima socijalnog okruženja, o silovateljima, rasistima i uskogrudnim fanaticima, oslikava

vajući povjesne događaje ali i o neostvarene ljubavi, Newman se dokazao kao autor prikrivene senzibilnosti i trajne kakvoće. Pjesme koje nije popularizirao on sâm, slavnima su učinile verzije drugih, poznatijih glazbenika, a najvitalniji dio njegova stvaralaštva, onaj nastao do početka osmdesetih, i danas pobuduje fascinaciju.

U listopadu 1977., u vrijeme kad se u Europi i djelomično New Yorku odvijala pankerska revolucija, Newman objavljuje *Little Criminals* – album besprijeckorne pop produkcije, sofisticiranih aranžmana i savršeno izvedenih instrumentalističkih dionica. Prateća ekipa glazbenika s rock scene Zapadne obale, poput gitarista Rya Coodera, bubnjara Jima Keltnera te članova Eaglesa, osigurali su prepostavke za Newmanov konačni probaj u *mainstream*. No unatoč hit-singlu "Short People", kontroverzama koje je izazvao i kratkotrajnom porastu popularnosti, to se nije dogodilo.

Nakon toga uslijedio je niz zanimljivih, iako ne i prijelomnih studijskih radova, koji su stizali u sve većim vremenskim razmacima: zbog nekog teško dokučivog razloga *Born Again* (1979) najmanje je cijenjen, iako je sadržavao pristojnu količinu kvalitetne glazbe, uključujući opaku parodiju na estetiku britanskih kić-rokera Electric Light Orchestra.

Trouble In Paradise vrhunski je Newman, a nekoliko idućih, sve rjeđih poglavlja – sve do najsvježijeg, *Dark Matter*, više od ičega svjedoče da je riječ o promišljenom autoru koji i dalje djeluje izvan svih trendova suvremenog popa, oglasačujući se isključivo onda kad ima što za reći.

Osim toga, razvio je paralelnu karijeru. Potkraj sedamdesetih počeo se odmicati od kratke pop forme posvećujući se stvaranju filmske glazbe i radu na kazališnim projektima. I taj dio njegova opusa iznimno je cijenjen: pisao je glazbu za *Maverick*, *Toy Story*, *Ragtime*, *Awakenings*, *Avalon* i mnoge druge, a 1995. adaptirao je Goetheov Faust u formi mjuzikla. Čak dvadeset puta nominiran je za Oscara, od čega je osvojio dva. Dobio je i tri nagrade Emmy, šest Grammyja, a zbog iznimnih skladateljskih zasluga 2002. primljen je u Songwriters Hall Of Fame.

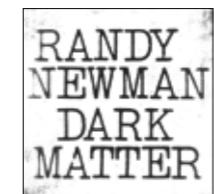
No unatoč službenim zaslugama i mnogobrojnim priznanjima struke, u očima prosvjetnog slušatelja njegovo ime tek je sinonim za kulnog i utjecajnog trubadura čije su pjesme, kako je jednom napisao producent Lenny Waronker, uspjele zaživjeti vlastitim životom. Njegova glazba, barem ona najvitalnija, postala je dio američke glazbene baštine, baš kao i opus njegovih velikih uzora: Georgea Gershwinia, Aarona Coplanda i Irvina Berlina. ■

Randy Newman

Dark Matter
(Nonesuch, 2017.)

★★★★★

Randy Newman najaveći je i najponosniji tehničar među stanarima američkog kantautorskog kanona. Odbacujući emocionalni realizam i relativnu ritmičku linearnost svojih susjeda, Newman je desetljećima uporno rastvarao formu pop pjesme pišući i skladajući u jednom okviru čije su zakonitosti puno bliže dramskom tekstu nego (post) romantičarskoj poeziji. A to je možda i glavni razlog zašto je komercijalno prošao najslabije u usporedbi s imenima s kojima ga se obično uspoređuje, zarađujući lijepje svote primarno kao proizvođač zvučnih kulisa za Pixarove animirane filmove. Međutim, Newmanov je aranžerski formalizam svoju protutežu u pravilu imao na razini tematike na kojoj je, kao inteligenčni anti-elitist i materijalist, na scenu izvodio šaroliku galeriju likova od kojih većina u stvarnom životu vjerovatno ne bi imala previše glazbenog razumijevanja za njegovo suptilno kombiniranje orkestralnih stilima i klavirske razbarušenosti. Njegov novi album "Dark Matter", prvi u jedanaest godina, ne ispada iz opisanog okvira. S više od 70 godina na ledi

ma i s propulzivnim tržištem mainstream animiranog filma oko sebe, Newman ne osjeća potrebu za većim intervencijama u vlastitu poetiku kojoj intervencije, veće ili manje, vjerojatno i nisu potrebne. Pa tako Newman na otvaranju albuma, u pjesmi "This Great Debate", inscenira polemiku između razuma i vjere u Durhamu u kojoj potonja, unatoč fejsbukovskoj razini argumentacije, odnosi pobedu jer u južnjačkim crkvama ipak ima više swinga nego u akademskom vakuumu sveučilišta Duke. U drugoj stvari ("Brothers") JFK govor Bobiju da je Invaziju u Zaljevu svinja zapravo sponzorirala njegova ljubav prema Celiji Cruz, dok u trećoj ("Putin") ruski predsjednik imperialistički žudi za mediteranskim suncem. Posebnu pažnju valja obratiti i na dvije "obične" pjesme – "Lost Without You", u kojoj se muškarac sa ženom s kojom je proživio uspiješan brak oprašta na njezinoj samrti, i "She Chose Me", o muškarcu koji sa svojom ženom živi uspiješan brak, pokazuju kako još uviđek postoje dvije-tri teme koje je moguće obraditi neironično. Jedan od vrhuna ovog odličnog albuma je i stvar "On the Beach", o otrovnosti nostalгије, u kojoj je nesretni Willie ostao zaleden u vremenu i prostoru, na nekoj kalifornijskoj plaži u mitskim šezdesetima. "Dark Matter" nova je potvrda da se Newmu, koji još uvijek širom otvorenih očiju zainteresirano promatra sve što se oko njega događa, tako nešto ne može dogoditi.

MATKO BRUSAČ

Većina Newmanovih pjesama napisana je iz pozicije 'treće osobe', naratora koji najčešće personificira izopačenost američkog društva, ili upozorava na općenitu eroziju moralnih vrijednosti

ju još jednog suradnika, Van Dyke Parksa – producirao debi album naslovljen jednostavno *Randy Newman*.

Pjesma "Mama Told Me Not To Come" bio je Newmanov satirički komentar na kalifornijsku rock scenu konca šezdesetih i njenih popratnih pomodnosti. Kao i ujek, stihovi su sročeni iz perspektive 'naratora', u ovom slučaju zbumjenog mladića koji se prisjeća svoje prve neobuzdane zabave u velikom gradu. Originalna autorova verzija uključena je na drugi studijski album *12 Songs*, koji je – nakon prenaglašeno kićene produkcije prvog albuma – napokon

and bluesa, kalifornijska grupa The Flamin' Groovies koja je ležernost Newmanova izvornika pretvorili u silovit, protopunkerski iskaz osobne poetike.

Većina Newmanovih pjesama napisana je iz pozicije 'treće osobe', naratora koji najčešće personificira izopačenost američkog društva, ili upozorava na općenitu eroziju moralnih vrijednosti – onih u suvremenom svijetu ili pak povjesno determiniranih. Tako je "Sail Away" skladana iz perspektive slatkoricivog trgovca robovima, dok uskogrudni pripovjedač u temi "Rednecks" napada vrednote liberalnog američkog

Kako slike iz svakodnevice pretvoriti u perfektan rock and roll

SVEAMERIČKI JUNAK: TOM PETTY (1950 – 2017)

piše: **Denis Leskovar**

Ušokantno naglom nizu odlaska glazbenih veličina iz baby-boom generacije, Pettyjev je čini osobito bolnim; zajedno s grupom The Heartbreakers, 66-godišnji kantautor upravo je bio dovršio obljetničku turneju, planovi su ostali otvoreni i ništa nije slutilo na zlo. No ipak...

Pojavio se sredinom 1970-ih, u vrijeme punka, ali je izbjegao je pankersku buku i pretenčiosnost koju je u nekim dijelovima donio *new wave*. Umjesto toga, ponudio je novu vrstu rock-tradicionalizma, zasnovanog na ostavštini 60-ih, ali nadograđenog novim elementima. Većina kritičara i biografa navodi da su ležernost kalifornijskog country-rocka, oporost južnjačkog rhythm and bluesa, melodioznost Beatlesa, raskalašenost Rolling Stonesa, folk-rock zvezketavost The Byrdsa i introspektivnost Boba Dylan-a ključne polazne točke u stvaranju Pettyjeve sveamerički jednostavne, ali sugestivne glazbene estetike. Bliske *mainstreamu*, ali tvrdoglavno otporne na jeftine trendovske zamke.

On nije širio granice rock and rolla, nije unio revoluciju u modernu glazbu, ali to mu nije bila niti namjera; na temeljima spomenutih referenci, on je uspostavio i učvrstio izravnije komunikacijske kanale s tzv. "običnom" publikom američke srednje klase. Ništa manje važno, on je u vrijeme pankerskih subverzija ponovno uspostavio i redefinirao kontakt s rock and roll korijenima. Rezultat je kritičarski respekt, te masovna i

Tom Petty na čelu grupe The Heartbreakers - jedne od najboljih pratećih postava u povijesti rocka (lijevo)

S kolegicom Stevie Nicks, s kojom je 1981. suradivao na hit singlu "Stop Draggin' My Heart Around" (desno)

ODABRANA DISKOGRAFIJA

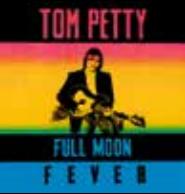
s grupom The Heartbreakers/solo:

Tom Petty and The Heartbreakers (1976)

Damn The Torpedoes (1979)

Full Moon Fever (1989)

Wildflowers (1994)

The Live Anthology (2009)

s grupom Mudcrutch:

Mudcrutch (2008)

piše: Matko Brusač

Filadelfijski kvintet Sheer Mag, posljednji u nizu "najuzbudljivih američkih punk bendova", postoji i vrijedno i pametno radi svega tri godine. A to se kratko trajanje onima koji od početka zainteresirano prate njihov rad, može lako učiniti i nešto dužim – u manjoj mjeri, vjerojatno, zbog pravilnog ritma izbacivanja svježeg materijala (svake godine jedan EP s četiri pjesme), a u većoj zbog toga što je ista ta hrpica materijala, pokazalo se, jako dobro podnosila beskonačna preslušavanja. Tako često prisutni na zvučnicima ili u slušalicama, onima koji su se za bend zakačili 2014. i gotovo svakodnevno živjeli s njihovim pjesmama činjenica da prije pet-šest-sedam godina ovakav bend na suvremenoj američkoj punk sceni nije postao nešto je što je danas teško do

kraja osvijestiti. Naravno, mlađih američkih punk bendova koji su pop demokratnost na razini zvuka više ili manje uspješno pakirali s pankerskim porijeklom i habitusom u posljednjih nekoliko godina nije nedostajalo. Ali Sheer Mag doista jesu najuvjerljiviji i najbolji izdanak tog (pod)žanrovske komešanja, a ovoga ljeta, konačno, izbacili su i svoj prvi album.

Naime, uz Halladay, Sheer Mag trenutno čine Matt Palmer, braća Kyle i Hart Seely i Cameron Wisch, dok je raspon godina ove petorke između srednjih dvadesetih i ranih tridesetih. Osim Wischa, svi ostali studirali su i upoznali se na javnom SUNY-u u Purchaseu, uključenom tridesetak kilometara zračne linije od Manhattan, gdje su braća Seely, dvojac koji je u bendovskoj podjeli rada zadužen za aranžerski dio posla, svirali u bendovima čije je žanrovsko samodefiniranje obavezno uključivalo prefiks "post". Ipk, Sheer Mag oformljen je nešto kasni-

glas i pojava pjevačice Christine Halladay. Otpriklike, kombinacija donekle ažurirana konzervativizma na razini forme i naivne političke progresivnosti na razini sadržaja – dakle, dosta zgodna kombinacija, pop u jednom od svojih najsladih oblika. Doduše, članovi Sheer Maga ne tako davno baš i nisu imali tako prizemne ambicije.

Ipk, Sheer Mag oformljen je nešto kasni-

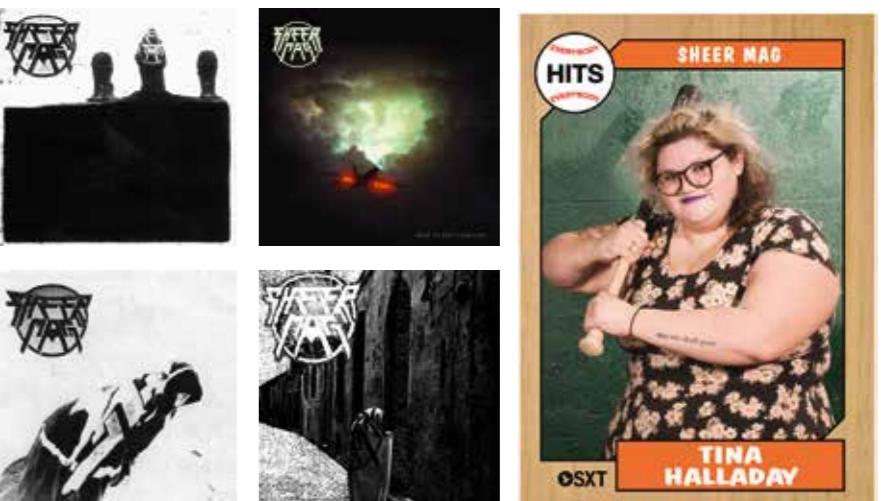
LJUBAV U DOBA DONALDA TRUMPA

Sheer Mag osnovne glazbene (i vizualne) sastojke pronađe u arhivi klasičnog rocka sedamdesetih pa je gitarski rif nosivi element njihova zvuka, tematski su isključivo otvoreni ili prema pitanju romantične ljubavi ili prema pitanju suvremenih društvenih odnosa, a na sve to savršeno naliježe prodorni i hrapavi glas i pojava pjevačice Christine Halladay

je, nakon što su svi ili završili svoje programme ili raskrstili s akademskom svakodnevinicom, i to u južnoj Philadelphiji. ("Zašto Phil? Nismo željeli otići u New York, u koji su se svi useljavali i u kojem su rente stvarno bile previsoke", kazala je Halladay u jednom intervjuu.)

U međuvremenu, uglavnom, Kyle i Hart Seely, razrađujući dio starih i napuštenih rifova, okrenuli su se tradicionalnijim i prijemčivijim pravilima glazbenog kombiniranja, u osnovi tražeći idealni balans između pristupačnosti karakteristične za power pop pjesmice i zvučne "težine" naslova iz hard rock kanona. Te skice, snimljene na osam-kanalnom Tascamu, zatim su proslijedene Halladay i Palmeru koji su se pobrinuli za tekstove i melodije, što je način rada kojeg se pridržavaju i danas, i kao konačan proizvod dobiven je debitantski eponimni EP koji je svjetlo Bandcampa ugledao u jesen 2014. godine. S četiri odlične pjesme – "What You Want", "Sit and Cry", "Point Breeze", "Hard Lovin'" – u kojima su se ljubavni i socijalni motivi miješali s osjećajem egzistencijalnog tupila i rezigniranosti, Sheer Mag postavili su osnovni poetički okvir koji su sramežljivo proširivali svakim sljedećim izdanjem.

Granice pankerske koterije probili su 2015. drugim EP-jem, odnosno singlom "Fan the Flames", anti-gentrifikacijskom himnom u kojoj gradevinski poduzetnici dogovaraju dilove dok jeftine stambene kvadrate filadelfijskih kvartova koja prolaze kroz teška vremena guta vatrica. S dvije ("Travelin On", "Whose Side Are You On") pjesme politički su se još eksplicitnije isprofilirali pa godinu dana kasnije izbacili i treći EP na kojemu svojim dvjema osnovnim tematski preokupacijama dodijelili

podjednaku količinu prostora, dva ("Worth the Tears", "Nobody's Baby") naprema dva ("Can't Stop Fighting", "Night Isn't Bright"). A godinu dana kasnije nakon trećeg EP-ja napokon su objavili i svoj debitantski album, naslovili ga "Need To Feel Your Love" i na omot zaličili avion koji leti mračnim i olujnim nebom na kojem se, svejedno, nazire i nekoliko zraka sunca. Radi se o jednom od najboljih rock albuma godine.

"U otrovnoj izmaglici ove naše nacionalne noćne more – dok se temelji društvene pravde i globalnog napretka raspadaju pred našim očima – u daljinu se naziće nejasni ali postojeći sjaj. O čemu se radi? Kao mnogi prije nas, i mi gledamo prema svijetu", napisali su u mini-eseju kojim su popratili objavljanje debitantskog albu-

ma na Bandcampu, albuma čija je tematska ekonomija ponovno postojana, ali koji je obilježen i mjestimičnim i nemetljivim stilskim proširenjima prema soul i disco frazama. Naravno, volio bih da su politički još pismeniji, ali sama činjenica da – osim što zaista zvuče vrhunski i prilično jedinstveno – nisu nimalo apokaliptički ili snobovski nastrojeni, ako između toga dvoje danas uopće postoji neka ozbiljnija razlika, već je bome veliki plus. Zanimljivo je kako komercijalno u ove tri godine nisu postali veći, jer za to imaju sve što je potrebno, osim Facebook stranice. (Takoder, izuzev drugog EP-ja, sva su izdanja distribuirali sami.) Kada idući put budu davali povod za pisanje veći će sigurno biti, samo je pitanje u kojoj mjeri, a na to pitanje trenutno nije jednostavno ponuditi odgovor. ■

Downtown Boys

Cost of Living
(Sub Pop, 2017.)

★★★★★

U posljednje vrijeme američki punk puni se eksplicitnim političkim sadržajem, a jedni od istaknutijih aktera tog novijeg i hvalevrijednog trenda su i Downtown Boys, pankerska (trenutno) trojka iz Provincea (Rhode Island), koji su 2015. debitirali albumom genijalnog naslova "Full Communism". S debijem koji je bio obilježen energičnom bilingvalnom izvedbom pjevačice Victorije Ruiz, zategnutim "klasičnim" aranžmanima koje je prozračivala svirka dva saksofona, tekstovima koji su zahvaćali suvremeno američko socijalno stanje bez suviše okolišanja i dubine i obradom Springsteenove "Dancing in the Dark" probili su se do uvjetno rečeno šire publike, s obzirom na, u tom smislu, žanrovska ograničenja. Taj mini-hajp bio im je dovoljan da se izbore za ugovor na Sub Popu za koji su ovog ljeta objavili drugi album "Cost of Living". S jednim saksofonom manje i s nekoliko desetaka političkih problema više, Downtown Boys izbacili su dvanaest novih pjesama koje istovremeno zvuče i pristupačnije i nasrtljivije, jer se eliminacijom jednog saksofona otvorilo više prostora gitari. Glazbeno, time je žrtvovano nešto od formalističkih ambicija koje su pokazivali prije dvije godine, dok je sve drugo ostalo više-manje isto kao i na debiju, što uopće nije loše. S druge strane, grupni gard djeluje zrelje i konceptualno zaokruženje – u dvije godine, napokon, promijenilo se dosta toga, a Downtown Boys na "Cost of Living" prilično uvjerljivo ostavljaju utisak zainteresiranih post-adolescenata spremnih na sve moguće ishode. Uglavnom, ovakvih bendova – nikad dovoljno.

MATKO BRUSAČ

Imelda May

Life. Love. Flesh. Blood
(Universal, 2017)

★★★★★

Roden u Dublinu, Imelda May neobičan je fenomen – pjevačica rockabillyja s jazz afinitetima, ali i svim drugim opcijama koje se otvaraju ovisno o potrebi. No, sudeći po sadržaju ovogodišnjeg aluma Life. Love. Flesh. Blood. čini se da je vrijeme fascinacije Geneom Vincentom definitivno prošlo.

LCD Soundsystem

American Dream
(DFA, Columbia; 2017.)

★★★★★

"And to tell the truth/ Oh, this could be the last time/ So here we go/ Like a sales force into the night", pjevalo je James Murphy prije nešto više od deset godina na sad već kulnoj pjesmi art/disco/synth-punk sastava LCD Soundsistema, "All My Friends". Jedna od najboljih pjesama nultih godina, jedan od najboljih bendova te ere progovara o prihvaćanju starenjia, gubitku prijatelja i još nekim stvarima koje su se potpisniku ovih redova činile kao kapitulacija, nemoć pred svjetom prvi put kad je čuo pjesmu, a koje su mu iz dana u dan sve bliže. I tako je bilo, 2011. bend (u daljnjem tekstu James Murphy) najavljuje kako više neće nastupati i drugog aprila okončavaju svoju relativno kratku, ali veličanstvenu karijeru gotovo pa četverosatnim nastupom u njutorškom Madison Square Gardenu. Fenomenalan koncert rezultirao je jako dobrom dokumentarnim filmom "Shut Up and Play the Hits", ali nekako mi se čini da raspada benda nije bio doživljen pretjerano ozbiljno. Tako je i bilo, koncem 2015. se već šuškalo o tome kako će

se bend okupiti da odrade nekoliko svirki. Tu je vijest popratio blago gorak okus u ustima jer nitko ne voli velikane koji će (a la Patti Labelle ili Cher) imati više oproštajnih turneja nego LP-a. Početkom 2016. Murphy najavljuje kako će novi album izaći "u neko doba u 2016.". Iako nije govorio istinu što se vremenskog okvira tiče, govorio je istinu u vezi albuma. I tako prvi singlovi "Call the Police"

i "American Dream" izlaze petog maja 2017., a album 1. septembra 2017. I koji je konačan skor? "American Dream" je najbolji album 2017. i zasigurno jedan od najboljih albuma ovog desetljeća.

"Oh Baby", prva stvar na albumu, sublimira zvuk osamdesetih u nešto manje od šest minuta. Zarazna bass synth melodija i nečno Murphyjevo pjevovanje savršeno bi se

tijekom karijere neznatno mijenjala strategiju – koja je u vrijeme deset godina starog albuma The Reminder i singla "1234" rezultirala probojem na polje masovne publike – nezino oružje ostaje isto. Kontemplativnost i naglašena ugodajnost na Pleasure su pomiješane s pomaknutim autorskim rukopisom i dubokom melankolijom, a u agresivnijim – "rockerskim" – trenucima glazba evocira estetiku nekih davnih albuma PJ Harvey. Takvih, dinamičnijih zahvata ovdje ima više nego inače, ali ne mnogo: no, unatoč izraženom karakteru, "Any Party" djeluje prema dorađeno i previše sirovo da bi autorici doista koristilo, dok je "Century" tipično kaotična i tipično poticajna (po želji), čemu pridonosi obrat u drugome dijelu s ugradenim govornim dionicama Jarvisa Cockerha. Ostatkom albuma dominira srušena atmosfera i baladičan materijal prožet sumnjašima, bolnim opbservacijama i tjeskobom koja je očito uzrokvana nekim osobito ružnim prekidom romantične veze. Tipičan primjer, pjesma "Wish I Didn't Miss You" o svemu tome govoriti već u naslovu, a suha, škrupitava, asketska

produkcija samo potvrđuje opću konstataciju: Feist je opet snimila album za sebe, a ne za druge, vjerojatno kao neki oblik autoterapije. Pronađete li u njezinim emotivnim previranjima (i rudimentarno izvedenoj, raštimanj instrumenaciji) nešto za sebe, tim bolje. Svjetski kantautorski indie underground u njoj je odavno pronašao heroinu trajnog i neugaslog sjaja, unatoč sve većoj količini slušateljskoga strpljenja koje je potrebno u nju uložiti.

DENIS LESKOVAR

Citizen

As You Please
(Run For Cover Records, 2017)

★★★★★

ku svog prvog EP-ja. Igram pokvarenog telefona, ponovo: namjernom ili slučajnom, pjesme su na internetu završile pod imenom novog albuma tada već kulnog njutorškog rock benda - Brand New. Neko vrijeme čak i najdanih fanova bili su uvjereni da je riječ o novom materijalu njihovog omiljenog benda. Uostalom, sličnosti u stilu i tonu, ugodaju i strukturi bile su neosporne. Ubrzajmo par godina unaprijed. Brand New nije objavio album od 2009. i američka alternativna oblikovali, doživjela je svojevrsni paradigmatski obrat. Zid distorzija, tihog-glasno dinamike, himnični hitovi, gitarski riffovi, sve je to polako zamijenjeno većim naglaskom na aranžmane, ton i produkciju. Stjegonošne post-hardcore/pop punk zvuka, bendovi poput Balance and Composure, Turnover, Pianos Become the Teeth i Manchester Orchestra, redom su nizali albume koji su objeručki privrgli nešto ležerniju estetiku dream popa i shoegaze. Zvuk se rafinirao i žanr je, sviđalo se to nekima ili ne, evoluirao.

Ja sam za analogni zvuk

piše: Davor Hrvaj

Uključivši se u obilježavanje 100. obljetnice rođenja velikana jazza, pijanista i skladatelja Theloniousa Monka, Jazz.hr predstavlja poseban projekt. Jedan od najvećih stručnjaka za Monkovu glazbu, trubač Charles Tolliver rekonstruirao je glazbu s albuma "Thelonious Monk at Town Hall", koji donosi snimku povijesnog koncerta održanog 1959. u Gradskoj vijećnici u New Yorku. Neuobičajenom podjelom uloga u kojoj su uz ritam sekciju svirali tubist, svirač francuskog roga, trombonist, trubač, te bariton, tenor i alt saksofonisti, Monk i orkestrator Hal Overton tom su prigodom ostvarili poseban zvuk. No, budući da su partiture poslije snimanja izgubljene, Tolliver je transkribirao glazbu s tonskog zapisa i priredio materijal za izvođenje s tentetom u kojem su svirali vodeći američki jazzisti.

Posebnost koncerata koji će se održati 23. studenoga 2017. u ciklusu Jazz.hr u dvorani "Blagoje Bersa" na zagrebačkoj muzičkoj akademiji te dan poslije na festivalu Jazz Time u riječkom Hrvatskom kulturnom domu, je u tome što će mu partneri u izvedbi tog djela biti hrvatski glazbenici. Monkova djela koja će izvoditi postala su jazz standardi, neke od najboljih ikad napisanih jazz skladbi.

Suradnik slavnih jazzista poput Jackiea McLeana, Maxa Roacha, Sonnyja Rollinsa, McCoya Tynera, Roya Haynesa, Arta Blakeya, Herbiea Hancocka i Horacea Silvera, ali i voda vlastitih sastava, Tolliver će u Zagrebu i Rijeci nastupiti u trenutku velikog uzleta u karijeri. Naime, iako je poznatiji kao svirač u malim jazz sastavima - na početku karijere bio je član uglednih

orkestrara, te je u ranom razdoblju karijere snimio vlastiti album s big bandom - tek se u novijem razdoblju posvetio sustavnom skladanju i aranžiranju za big band i kontinuiranom vodenju vlastitog, što je publika i kritika prepoznaла kao prvorazredni istup na današnjoј jazz sceni. Osim što je pohvalje zaslužio uzbudljivim koncertima, dobio ih je i za spomenute albole od kojih je "With Love" bio nominiran za nagradu Grammy. Objavio ih je za slavnu diskografsku kuću Blue Note za koju je tijekom šezdesetih snimio niz albuma s vodećim jazz glazbenicima. Vodeći vlastiti big band Tolliver se afirmirao i kao aranžer koji piše provokativnu glazbu moćna zvuka s oslanjanjem na maštu solista.

Cijenjen je i njegov projekt "Re-creation of John Coltrane's Africa/Brass". Radi se o glazbi s kultnog albuma "Africa/Brass" legendarnog saksofonista i skladatelja Johna Coltranea za koju su aranžmane napisali Eric Dolphy i McCoy Tyner. Ovo važno djelo jazz diskografije doživjelo je mnogobrojna reizdanja. Budući da su ubrzo nakon snimanja ploče partiture izgorjele u požaru koji je zahvatilo dom Dolphyjevih roditelja, ta se djela više nisu izvodila, a rijetko ih je svirao i sam Coltrane i to samo u formaciji malog ansambla. Zato je Tolliver odlučio transkribirati sve skladbe s albuma, obogativši ih vlastitim zamislima.

Posebna umjetnička forma

HFM: Zašto ste odlučili svirati jazz?

CT: Nisam to ja odlučio, jazz je odlučio umjesto mene. Tih godina moji roditelji, djed i baka nisu imali mnogo, ali imali su vrlo debele longplejke od 78 o/min, "Norman Granz' Jazz At The Philharmonic". Imao sam pet godina kad sam ih počeo stavljati na gramofon, a ostalo je povijest.

Jedan od najvećih stručnjaka za Monkovu glazbu, trubač Charles Tolliver rekonstruirao je glazbu s albuma "Thelonious Monk at Town Hall", koji donosi snimku povijesnog koncerta održanog 1959. u Gradskoj vijećnici u New Yorku

Charles Tolliver: snimio Davor Hrvaj

RAZGOVOR / CHARLES TOLLIVER

u starijim danima. Tada predstavnik tvrtke dogovara sastanke s voditeljima radijskih emisija i predlaže im da će ih odvesti na večeru gdje im predstavlja novu ploču i moli ih da ju vrte na radiju. Mi nismo imali ništa s tim, jer bili smo glazbenici, a voditelji jazz emisija su znali za nas. Zbog toga su odmah bili spremni vrtiti našu glazbu i odjednom je sve eksplodiralo. Dovoljno je bilo nazvati. Počeli smo dobivati narudžbe: "Pošaljite nam jedan album! Pošaljite nam dva!" Jedan? U to doba naša je zarada bila dva dolara i devedeset i osam centi.

HFM: Koliko je bilo važno oglašavati se ili dobiti recenziju u magazinima?

CT: Ne, slušaj! Ploče su se prodavale po sedam dolara i devedeset i osam centi do deset dolara. No, novac koji se vraćao onima koji su stvorili ploču bio je dva, dva i pol dolara. Sav iznos između deset dolara i dva i pedeset ubirali su drugi. Zato smo se odlučili ponuditi ploče distributerima, no oni su bili arroganti odgovarajući da nikad nisu čuli za nas. No, omešali su kad su se naše ploče počele vrtiti na radiju. Polako, malo po malo, počeli su naručivati: "U redu, pošaljite nam dvije ploče; pošaljite nam pet." No, mi to nismo radili zato da bismo puno zaradili nego zato da ne bismo čekali u redu. Kad smo objavili prvi album i kad se počeo vrtjeti na radijskim postajama svi su rekli da to nije loša zamisao. Ostalo je povijest.

Charles Tolliver, snimio Davor Hrovat

Rekonstrukcija svetog grala jazza

HFM: To je dobra zamisao, ali to nije dobro za umjetnike jer troše previše vremena na poslove koji nisu vezani uz njihov kreativan rad.

CT: Da, ali mi nikad nismo promovirali sebe. Kreirali smo jednu ploču da bismo vidjeli možemo li napraviti to kao što su radile velike diskografske tvrtke - pravi gotov proizvod, lijepo napravljen.

Strata-East nije stvorena da bi snimala alume glazbenika. Kad smo snimili naš album nismo imali naziv, pa smo odlučili dati naziv Strata-East i na tome smo stali. Snimili smo samo tu jednu ploču.

HFM: U to vrijeme, 1970., poput vas i Stanley Cowell je vodio mali sastav, ali prvi album za Strata-East snimili ste s big bandom. Kako se to dogodilo?

CT: To je u stvari combo ploča s big bandaškim zvukom. Cowell je znao da sam počeo pisati glazbu za big band dok sam svirao s Geraldom Wilsonom, a i on je pisao glazbu za big band koju je želio predstaviti.

smo to postigli i odlučili su sami pokušati te snimku donijeti nama. Mi smo im objavili ploču. No, bili su slobodni. Ako su željeli oticiti, mogli su.

HFM: Kakav biste savjet danas dali mladim glazbenicima koji se žele upustiti u samostalno objavljivanje svoje glazbe?

CT: Mogu im savjetovati da, žele li reali-

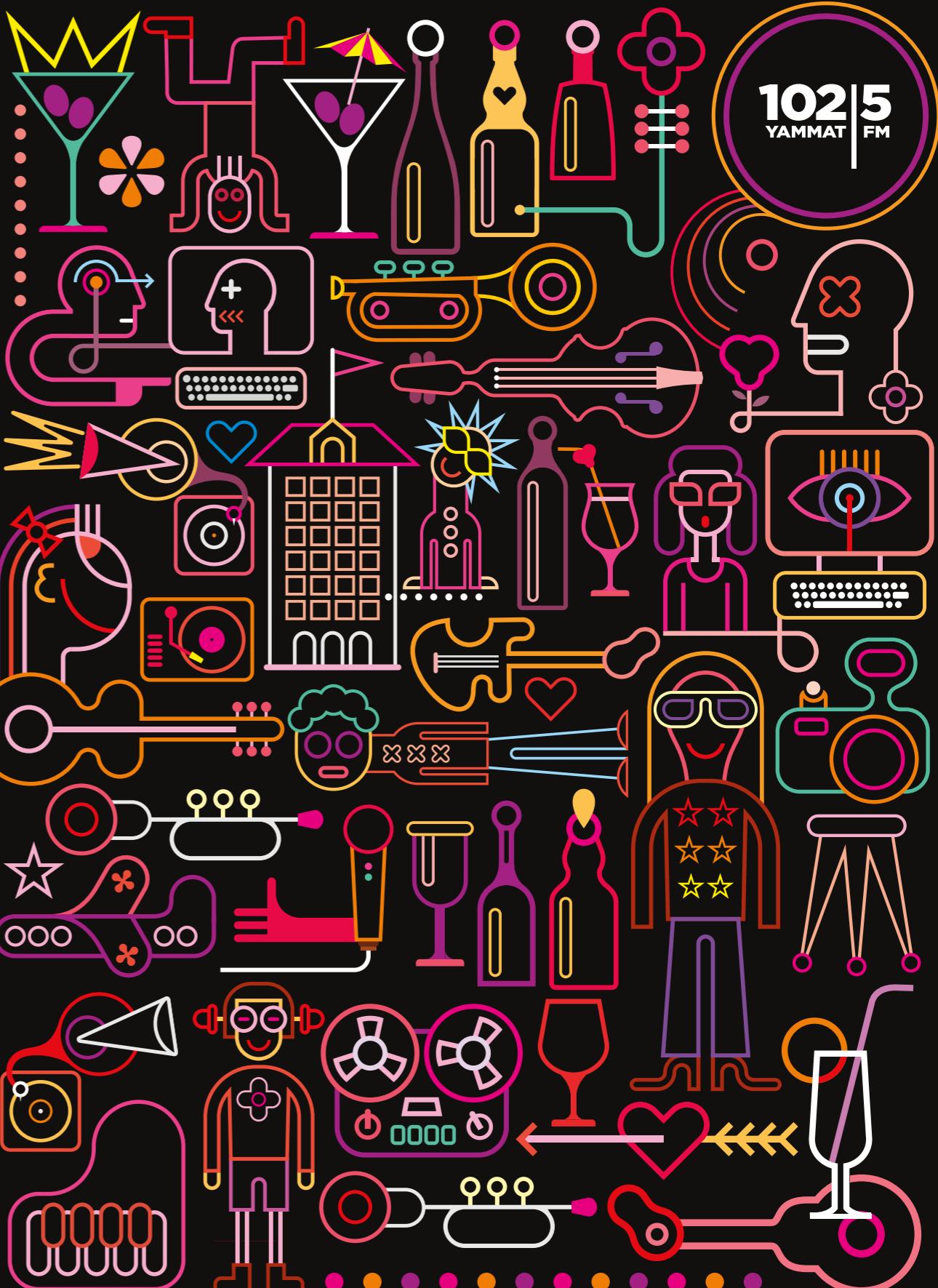
zirati vlastiti proizvod, trebaju oticiti u studio i snimiti glazbu, sjesti za računalo, instalirati softver, smiksati glazbu u računalu, također pomoći njega napraviti i isprintati naslovnicu. Sve to mogu napraviti sami. Razlika je samo u kutijici koju moraju kupiti od proizvođača, ali sve drugo mogu napraviti sami i objaviti za vlastitu izdavačku tvrtku. Neka objave petsto primjeraka i neka ih netko od njihove rodbine ili prijatelja prodaje na koncertima. Mi smo bili primorani na nevjerojatno dugačak i složen proces, jer se tada tako radilo. Sad se sve radi pomoći računala, ili moraš stati u red ispred jedne ili dvije diskografske kuće koje još uvijek postoje, primjerice Universal ili Sony. Universal je preuzeo sve diskografske kuće, čak i Blue Note koji više ne djeluje samostalno. Najprije je bio preuzet od EMI-ja, potom je EMI bio podijeljen na pola. Universal je rekao da će preuzeti diskografiju, a Sonyju je prepustio objavljanja. To se dogodilo svermogućem EMI-ju. Otišao je! Finito! Sad djeluju samo dvije velike kompanije i samo dvije neovisne: Fantasy i Mack Avenue, te šest ili sedam manjih: Criss Cross, SteepleChase i neke druge. Osim toga, mnogi glazbenici vode vlastite diskografske kuće.

HFM: Zašto ste rekonstruirali glazbu s albuma "Africa/Brass" Johna Coltranea?

CT: Svi ljubitelji jazza i glazbenici taj album smatraju jednim od važnijih iz njegove glazbene baštine. Na pisanju aranžmana surađivali su Eric Dolphy i McCoy Tyner. Kad je album objavljen, nije odmah ostvario utjecaj kakav ima danas. Naravno, John je u to vrijeme objavljivao doista mnogo albuma, no s vremenom je postalo jasno da je riječ o iznimno važnom albumu u njegovoj karijeri.

HFM: Zašto je Reggie Workman važan za projekt "Re-creation of Africa/Brass"?

CT: Bez njega to ne bi bilo moguće, s obzirom na to da je tako napredno razmišljaо. On nije važan samo za ovaj projekt, već je i jedan od naših najvećih kontrabasista. Uvijek je gledao prema naprijed, bio je progresivan. Budući da je bio glavni kontrabasist na snimanju albuma "Africa/Brass", odlučio je nanovo snimiti taj album. Obratio mi se i upitao bi li ga mogao rekonstruirati jer se partitura Erica Dolphyja nekako izgubila. Još uvijek slušam LP-je. Radije upotrebljavam analogni zvuk za skidanje sve te glazbe, a ne CD-ove. Htio je originalnu instrumentaciju, ali sa zborom. Odlazili bismo na razna mjesto s 20-30 pjevača. To je dodatak djelu. Poslije sam odlučio povećati na format big banda i tako smo dobili konačnu verziju. ■

SVE JE GLAZBA, GLAZBA JE SVE

102|5
YAMMAT FM

mjerice bebopa koji je osmislio s Charliem Parkerom, Theloniousom Monkcom, Maxom Roachom i drugima, ali i Afro-Cuban glazbe koju je razvijao s kubanskim glazbenicima. Samo kao voda sastava, ili suvoditelj, snimio je stotinjak albuma, a puno više u suradnji s drugim glazbenicima kao što su Duke Ellington, Charles Mingus, Sonny Rollins, Sonny Stitt, Stan Getz, Oscar Peterson, Max Roach, Ray Brown, Roy Eldridge i drugi. No, njegova su ostvarenja iz ranijeg razdoblja slabije poznata i zato je vrijedan ovaj CD što je u obiljetničkoj godini na CD-u rezidan u ediciji Jazz Connoisseur. "The Greatest of Dizzy Gillespie" je na LP-ju prvi put objavljen 1961., iako su na njega uvrštene snimke iz druge polovice 1940-ih, i to u harlemskim klubovima Monroe's Uptown House te legendarnom Minton's Playhouseu, najpoznatijim okupljalištem jazz buntovnika koji su u tom klubu kovali zavjera protiv konvencija dotadašnjeg jazza i pokrenuli revoluciju poslije poznatu pod nazivom bebop. U tom kontekstu predstavljen je s tri izvedbe, među kojima je njegova najpoznatija skladba "Night In Tunisia". Naime, njih je snimio sa septetom u kojem su svirali neki od vodećih glazbenika tadašnjeg jazza, od reda sjajni solisti koji u ovim izvedbama imaju priliku pokazati svoje umijeće: vibrafonist Milt Jackson, tenor saksofonist Don Byas, kalvirist Al Haig, gitarist Bill DeArango, kontrabasist Ray Brown i bubenjar J.C. Heard. Ostale su izvedbe njegova orkestra u kojem su svirali uglednici istog ranga, među ostalima saksofonisti James Moody i Yusef Lateef, pijanist John Lewis i bubenjar

Kenny Clarke. U nekima od njih, primjerice "Manteca", "Cubana Be", "Cubana Bop" i "Sweedish Suite", predstavio se u Afro-Cuban idiomu koji je razvijao u tom razdoblju, iako je te zamisli imao još 1930-ih. No, bez obzira u kojem podžanru jazza svirao, izvedbe na ovom albumu zrače pozitivnom energijom i posebnim duhom svojstvenim glazbenicima koji su bili prožeti nekom nadnaravnom strašcu prema jazzu. Ljubitelje dobrog zvuka razveselit će činjenica da je zvuk iznimno dobar za doba i okolnosti u kojima je glazba snimljena.

DAVOR HRVOJ

Charlie Watts Meets The Danish Radio Big Band

Impulse/Universal, 2017

★★★★★

Vrijedi li tvrdnja da je svaki bend uistinu dobar u onoj mjeri u kojoj je dobar *bubnjari*? Mnogo je primjera koji potvrđuju istinitost te teze – a jedan od njih je Charlie Watts koji nije

samo presudan kohezivni element u održavanju vitalnosti Rolling Stonesa, nego i bubenjar iznimnoga i posve atipičnoga stila. Jazz stila, naravno. Upravo u sklonosti tom kompleksnom žanru valja tražiti ključne razloge Wattsova umijeća i stilske unikatnosti zahvaljujući kojоj njegov sastav već desetljećima

pulsira s elegantnom, gotovo swingerskom lakoćom, lišenom hard rock klišaja. Riječ je o blues i rock bubenjaru koji je 1950-ih i 60-ih učio od jazz veličina, primjenjujući njihova iskustva u novom kontekstu. Analizirajući rad glazbenika u rasponu od Milesa Davisa i Charlieja Parkera, do Gerryja Mulligana, Johna Coltranea i Sonnyja Rollinsa (koji će mnoga godina poslije zasvirati u skladbi Rolling Stonesa "Waiting On A Friend"), Watts unosi drugačiju ritamsku filozofiju u klasičnu rock postavu. Usporedno s radom u sklopu matične grupe razvio je sporadičnu jazz karijeru. Četiri albuma potpisao je s vlastitim kvintetom, a jedan – i to onaj nastupni – objavio je 1986. pod nazivom *The Charlie Watts Orchestra: Live at Fulham Town Hall*. Godine 2004. izdao je i album *Watts At Scott's* predvođeni još jednu, širu postavu: The Charlie Watts Tentet. Stoga ne iznenađuje i njegova razmjerno recentna suradnja s jazz orkestrom danskog nacionalnog radija koja je dokumentirana na albumu *Charlie Watts Meets The Danish Radio Big Band*.

Okupljen u Kopenhagenu 1964., The Danish Radio Big Band rezultat je nastojanja da se

živom održi danska jazz-tradicija. Od tada

do danas, njegova će postava osigurati neu-

pitnu reputaciju, zahvaljujući i vrsnim "vanjskim" suradnicima – od američkog saksofo-

nista Chrisa Pottera do britanskog trubača

Gerarda Presencera.

Upravo je Presencerov aranžerski, produ-

centski i voditeljski angažman definirao

sadržaj albuma *Charlie Watts Meets The*

Danish Radio Big Band. Snimke su nastale

2010. u Kopenhagenu, u koncertnoj dvo-

rani Danskoga radija. Riječ je o kombinaci-

ji Wattsove originalne glazbe (odlične, evo-

kativne i suptilno izvedene "Elvin's Suite",

razlomljene u dva dijela), potom dvije obra-

de, te tri potpuno prearanžirana klasika

Rolling Stonesa. "(Satisf)faction" nije lako

detektirati, ali to nije mana ove slobod-

no strukturirane izvedbe koju nose puhači

umjesto Richards/Jonesovih gitara. Jedna

od najboljih skladbi Stonesa uopće, "You

Can't Always Get What You Want", mnogo

je prepoznatljivija i u jazz kontekstu, dok

je "Paint It Black" prošla osobito temelji-

tu transformaciju, više u tempu i (logič-

no) aranžmanskom pristupu nego u temelj-

noj strukturi. Na ovom albumu, taj prijeteći

rock and roll zvuči poput blues balade.

No, važnije od svega, Watts se – bez obzira

izvodi li jazz standarde ili pretvara klasike

Stonesa u jazz standarde – odlično uklopio

u kontekst velikoga orkestra, funkcioniраjući

bespreijkorno u društvu nekih najboljih

jazz instrumentalista Staroga kontinenta. I

sve to na tipično suzdržan i nerazmetljiv, ali

baš zato savršen način.

DENIS LESKOVAR

FILM

Prikaz:

BLADE RUNNER

Komentar:

SMRT FILMA I ROĐENJE FRANŠIZE

Portret:

ANDREJ TARKOVSKI "Metafizika u dugom kadru"

2049

Svjedočiti čudu...

piše: Sven Popović

Ništa ne izaziva iritaciju, zabrinutost i, u ponekom slučaju, strah kod zagrijenih fanova, kao nastavci, *prequeli* ili remakeovi kulnih filmova. U slučaju knjižkih moljaca možemo govoriti o adaptaciji kao izvoru iritacije. A u slučaju filma "Blade Runner" možemo govoriti o obje instanci. "Sanjaju li androidi električne ovce?" (iz 1968.) Philipa K. Dicka kultni je roman koji je otvorio teren za žanr koji će nakon romana "Neuromancer" (iz orlovenskog 1984.) američko-kanadskog autora Williama Gibsona biti svijetu poznat kao *cyberpunk*. *Cyberpunk* odlikuje nekoliko stvari. Možemo ga, recimo, promatrati kao svojevrsnu mješavinu znanstvene fantastike i *noir* stila. Svijet *cyberpunka* mračan je, distopijski i često postapokaliptičan. Visoki stupanj znanstvenog i tehnološkog razvoja u opreci je s moralnim vrijednostima i čudoređem. Vrli novi svijet upoznaje polusvijet. Čest je i slučaj

da su nove tehnologije dovele do promjena u društvenoj dinamici i da su samim time dovele do (često opresivnog, diktatorskog) novog društvenog poretku. Najkraće rečeno: *cyberpunk* možemo promatrati kao tamno ogledalo budućnosti, neku vrstu upozorenja što bi nam se moglo dogoditi ukoliko duhovni napredak ne korespondira tehnološkom.

"Blade Runner" iz 1982. danas spada u klasične, redovito se nalazi na top lista najboljih filmova svih vremena i to s razlogom. Zajedno s filmom "Metropolis" Fritza Langa predstavlja Olimp znanstvene fantastike u filmu. Iako nije nešto spektakularno prošao u Sjedinjenim Američkim Državama (neki su kritičari komentirali kako je film prespor) film je postao instant-klasik. Akademici su pisali znanstvene radevine o temama koje film izložio, utjecao je na plejadu drugih filmova, romana, video-igara i općenito je redefinirao i SF i neo-noir. Dijalozi iz filma korišteni su kao sampleovi u muzici više nego dijalazi iz bilo kojeg drugog filma. Smješten u "daleku" 2019. u postapo-

***Cyberpunk* možemo
promatrati kao tamno
ogledalo budućnosti,
neku vrstu upozorenja
što bi nam se moglo
dogoditi ukoliko
duhovni napredak
ne korespondira
tehnološkom**

BLADE RUNNER

Grad u tami, neonski krajolik, blještave korporativne reklame, monolitne građevine, konstantan policijski nadzor, rijeke ljudi koje se slijevaju čadavim venama grada. Prvi je "Blade Runner" vizualno je koliko i kreativno i narativno remek-djelo.

Američka glumica Sean Young kao replikantica Rachael (gore)

kaliptični Los Angeles, film prati Deckarda, *Blade Runnera* (istrebljivača) koji "umirovljuje" replikante. Grad u tami, neonski krajolik, blještave korporativne reklame, monolitne gradevine, konstantan policijski nadzor, rijeke ljudi koje se slijevaju čadavim venama grada. Prvi je "Blade Runner" vizualno

Trideset i pet godina nakon prvog dijela došao je dugo očekivani nastavak koji to zapravo nije, barem ne na način na koji je "Terminator 2" nastavak "Terminatoru". Dugo nismo naišli na toliko iščekivan film. Fanovi dugo nisu toliko paničarili kao što je bio slučaj s "Blade Runner 2049". U svakom slučaju, čekanje se isplatilo. Dennis Villeneuve odradio je nevjerojatan posao, dostojan "originala" Ridleyja Scotta.

"Blade Runner 2049" se odvija, kao što sam naslov sugerira, trideset godina nakon kom slučaju, čekanje se isplatilo. Dennis Villeneuve odradio je nevjerojatan posao, dostojan "originala" Ridleyja Scotta. "Blade Runner 2049" se odvija, kao što sam naslov sugerira, trideset godina nakon

prvog dijela. U međuvremenu se dogodio *blackout* koji je izbrisao ogromne količine informacija te ostavio gradove danima u potpunoj tami. Svijet se nije pretjerano izmjenio. Replikante se i dalje lovi, samo što su *blade runneri* trenutno replikanti, najnovija, potpuno servilna serija. Glavni lik novog nastavka je, kao i u "jedinici", *blade runner*. Zove se K. (glumi ga Ryan Gosling) i ponasanje mu, nakon zadatka, počinje odudarati od norme.

Nastavak je, kao i original, vizualno perfektan (što možemo zahvaliti geniju, ali zista geniju, Rogeru Deakinsu), na momente i zrcali scene prvog dijela. Ipak, postoje razlike. Prvi je dio je bio (svjesno) pomalo klastrofobičan. Los Angeles je bio sabijen u sebe. U "2049" to nije slučaj, grad je mnogo otvoreniji, kamera češće šara po nebu, a i Los Angeles nije jedini grad, tako da se jedna od (najbitnijih) scena odvija u Las Vegasu. Filozofski je "2049" na tragu prvog dijela, pitanje ljudskosti, tj. što je ljudsko i što je duša. Očit primjer ovoga je scena kad K. shvati kako je replikant rođio dijete. Ako je nešto rođeno, a ne stvoreno, ima dušu, tako si to objasni. Ukoliko je moguće da replikant rodi, to bi moglo dovesti do revolucije, tj. demolirati temelje na kojima je sagradio svijet. Funkciju koju je obnašao Tyrell u prvom dijelu ovaj put preuzima Niander Wallace, genijalni izumitelj koji je kupio Tyrell korporaciju i nastavlja proizvoditi replikante. On je, za razliku od Tyrella, malevolentni Stvoritelj čija je želja da se ljudski utjecaj proširi u sve kutove svemira, a znamo kako

ekspanzija ljudskog roda obično izgleda. Wallace je svjestan da ne može za vrijeme svog života stvoriti toliko replikanata, tako da mu je ideja replikanta koji rađa itekako privlačna. Koncept umjetne inteligencije i ljubavi također je jedan od glavnih motiva. K. ima, možemo čak reći da posjeduje, ljubavnicu Joi (Ana de Armas). Joi je hologram s ugradenom umjetnom inteligencijom. Njihov je odnos jedna od najjačih karika filma i natjera te da se pitati je li između njih zaista postojala ljubav, ili je njezin ponašanje proizvod nevjerojatno sofističiranih i suptilnih algoritama. Utjecaj razvoja tehnologije na okoliš također je jedna od tema koje se film dotiče, a u nastavku je možda i eksplicitnija (scena s pčelama u Las Vegasu možda najbolje dočarava ovu eko-lošku kritiku). Postavlja se nekoliko pitanja. Je li čovječanstvo otišlo predaleko s tehnologijom? Igramo se Stvoritelja, upravljamo prirodom, a sav napredak je iluzija. Čovjek je pokorio sve, pokorio je sve osim smrti, a oba filma prikazuju kako ti pomaci nisu bili napredak, nego pad. Čovječanstvo tone, ali uspješno se širi i uništava sve pred sobom, poput raka.

"Blade Runner 2049" postat će klasik. On nije nastavak koliko neka vrsta nadogradnje na original, širenje mikrokozmosa i otvaranje nekoliko novih tema. Priča inteligentno i elegantno meandriira i poigrava se s očekivanjima gledatelja, svaki je kadar perfektno složen i nema nijednog dosadnog momenta. "2049" će, kao i original, ostati zapamćen dugo nakon svog izlaska. Svjedočimo čudu. ■

Harrison Ford ponovo glumi agenta Ricka Deckarta, istrebljivača pobunjenih replikanata

Tajnoviti Neander Wallace (Jared Leto) je uglavnom poznat kao osnivač i CEO "Wallace Corporation", međunarodne kompanije za stvaranje i proizvodnju replikanata

"Blade Runner 2049" postat će klasik. On nije nastavak koliko neka vrsta nadogradnje na original, širenje mikrokozmosa i otvaranje nekoliko novih tema

je koliko i kreativno i narativno remek-djelo. Film je sniman sa za današnje standarde rudimentarnom opremom, a rijetko koji mikrokozmos je u stanju toliko uvući čitatelja u svijet.

Producen Kavin Feige (lijevo), najzaslužniji za uspjeh filmova s Marvelovim superherojima i korporativni plan tzv. "Treće faze" Marvelovog filmskog svijeta (gore)

SMRT FILMA I RO ĐENJE FRANŠIZE

piše: Luka Kostić

Čuvaci galaksije 2, Deadpool, Baywatch, Ratovi zvijezda: Sila se budi, Thor: Ragnarok, Wonder Woman, Dr. Strange, It, Močni rendžeri, Pirati s Kariba: Salazarova osveta, Pobješnjeli Max: Divlja cesta, Čudnovate zvijeri i gdje ih pronaći, Istrebljivači duhova. Lista ide u nedogled. Riječ je, naravno, samo o djeliću najpopularnijih hollywoodskih filmova iz posljednjih par godina. Zajednički nazivnik je prilično lagano pronaći. Naravno, riječ je mahom o nastavcima poznatih filmskih franšiza (Ratovi zvijezda, Pirati s kariba), tzv. "Spinoff" filmova baziranih u istom svijetu svog predloška (Čudnovate zvijeri) ili potpunim rimej-

Dio za cijelinu. Holivudska mašinerija neumorno svodi film pod logiku kapitala i profita i nema razloga misliti da će se uskoro zaustaviti.

kovima (Močni rendžeri, It). Rezultati su varljivi, više neuspješni nego uspješni, ali zaključak je prilično očit: najveći filmski studiji ne vjeruju originalnim idejama. U doba kad je profit kralj i kada se u najveće filmove ulažu stotine milijuna dolara, zatrpani smo filmovima koje veže jedan kvalitativan pojam: brend.

Naravno, Hollywood je oduvijek koketirao sa profitom i velik dio svoje filmske produkcije svodio na robu čiji je primarni zadatak biti isplativ financijski a ne

artistički. Uostalom, "blockbuster", ljetni kino hit, dominanta je forma američke filmske produkcije od pada Novog Hollywooda, kada su Kuma i Lovca na jelene s trona svrgnuli Ratovi zvijezda i Ralje. Međutim, ne treba zaboraviti da su studiji čak i u kasnim sedamdesetima i kasnije, nakon kraja ere filmskih autora poput Ashbyja, Cimina i Coppole, odvajali znatan dio masovne zarade za osobnije, manje projekte. Čak i u ruševinama Novog Hollywooda, postojalo je mje-

sto pod suncem za idiosinkratične režise-re, za Davida Lynch-a i Johna Watersa, za Susan Seidelman i Stevena Soderbergha. Međutim, negdje, po putu, paradigma se radikalno promjenila.

Krajem prošlog i početkom ovog stojeća barjakta novog holivudskog poretku postali su Michael Bay i Kevin Feige. Činjenica da jedan od njih dvojice nije režiser već producent i biznismen indikativna je za osnovnu karakteristiku današnjeg stanja industrije. Bayjevi filmovi harali su kinima početkom 21. st., od Armageddona i Pearl Harbora do njegovog kolosalnog filmskog nereda u vidu nebrojenih filmova o Transformerima. Međutim, pravo lice nove epohe upravo su producenti poput Feigea i Kathleen Kennedy. Kevin Feige je čovjek iza

Marvelovog kolosalnog projekta koji je započeo 2008. sa Iron Manom. Danas, nakon punih 9 godina, Marvelovi filmovi o super junacima suvereno vladaju filmskim platnim i predstavljaju ideal prema kojem teže svi ostali veliki studiji. Warner Bros. su svog Feigea pronaš-

trilogiju i tako najavio niz zasebnih filmova u istom svijetu.

Princip je jednostavan. Stvoriti franšizu, što znači stvoriti brend. Predložak mora biti nešto prepoznatljivo - super junaci, ultra popularna serija filmova, tematski park. Ukoliko vam se svidio film o Spider

Hollywood je oduvijek koketirao sa profitom i velik dio svoje filmske produkcije svodio na robu čiji je primarni zadatak biti isplativ financijski a ne artistički

Manu, kupit ćete akcijsku figuricu za sina i kostim za nećaka. Brend stvara dodatnu zaradu u vidu serije igračaka ili odjeće. Kvalitativno, studiji izjednačavaju filmove i popratne proizvode u - robu. Živimo u

dobu kada, paradoksalno, film kao takav postaje sekundaran u odnosu na kon-tekt i spektakl koji ga okružuje. Činjenice da su premijera posljednjih Ratova zvijezda i Marvelova konferencija gdje se objavio plan za tzv. "treću fazu" njihovog filmskog projekta dva najpopularnija i najznačajnija filmska dogadaja posljednjih par godina simptom je umjetničkog bankrota kasnog kapitalizma. Uostalom, nije teško zamisliti hipotetsku situaciju gdje nam, kao vjernoj publici, Kevin Feige najavljuje da je sve ovo bio samo uvod i da nas tek od 2020. čeka pravi početak priče o superjunacima.

Na razini filmskog jezika, dominacija takvog modela dovodi do dvije ključne posljedice. Prva je na razini stila, druga na razini pripovijedanja. Činjenica da filmovi sada čine samo dio jedne priče one-mogućava osobni izričaj režisera. Iron Man 2, Osvetnici, Dr. Strange i Ant Man snimani su od strane režisera sa potpuno drugačijim pristupom i senzibilitetom ali njihova logika u kontekstu šireg projekta zahtjeva unificirani, anonimni pristup. S druge strane, ista logika uvelike ograničava pripovijedne mogućnosti na pojedinim filmovima. Kada stvarate projekt s više od 30 filmova, povezanih istim likovima, temama i širom fabulom, nemate luksuz stvarati unikatne, zaokružene priče. Svaki novi film završava s pripovjednom odgodom - "ukoliko želite saznati kako priča završava, pričekajte nastavak". Takav pristup, naravno, savršeno je u skladu s generalnim pristupom studija. Svaki film ostavlja petlju otvorenu, navljuje nove pustolovine i priprema teren za sljedeći nastavak. Ukoliko su vam se svidjela prva dva Thora, pričekajte Osvetnike. Ukoliko su vam se svidjeli Osvetnici, pričekajte još tri filma o njima. Marvelovi filmovi

move o super junacima uveo ogromnu dozu svog unikatnog vizualnog stila. Ostaje vidjeti koliko će slobode u filmskoj gramatiči Rian Johnson, talentirani režiser s pozadinom u indie industriji, prenijeti u sljedeći nastavak Ratova zvijezda. Međutim, globalna slika i dalje ostaje pretežno siva. Ne treba čuditi da je remek-djelo praktičnih efekata Georgea Millera, posljednji Pobjeđnjeli Max, oduševio kritiku i otpuhao konkurenциju prije par godina. Pokraj nemoguće fizike Marvelovih CGI eskapada i generičnih akcijskih klimaksa, Millerovo "staromodno" inzistiranje na jednom drugom filmskom jeziku, onom gdje su junaci ljudi od krvi i mesa koji funkcioniraju unutar fizičke logike svog filmskog svijeta djelovalo je kao dobrodošao dah svježeg zraka. Uzmimo u obzir i nedavni akcijski hit John Wick, koji kreativno izvrće klišeje i trope akcijskih filmova Michaela Manna i pretvara ih u internu logiku svojeg fiktionalnog svijeta - Keanu Reeves (protagonist) i Common (antagonist) piju zajedno piće ne zato što je to tropa žanra nego formalno pravilo njihovog svijeta. Film je bio komercijalni i kritički uspjeh, dokazujući da nije potrebno pucati na što širi moguću publiku da se uspije na tržištu. Šira slika, nažalost, ostaje više manje utkana u korporativnu logiku holivudske mašinerije.

Krizu visokobudžetnih filmova najlaže je locirati u liku i djelu Christophera Nolana. Uzmemo li britanskog režisera metonimijski kao predstavnika Hollywooda, a ne postoji razlog zašto ne bi, uvezvi u obzir njegov utjecaj i popularnost njegovih filmova, problem čemo, ponovno, locirati na razini stila i fabule. Stilski, Nolan ne odskače od suvremenih trendova. Njegova režija, ugrubo, poznaje dva moda: ekspo-

Tenzije su se izmjestile iz pripovjedne razine na van-filmsko očekivanje iduće pustolovine

istovremeno imaju ogromne (riječ je, ipak, o junacima koji svakih par tjedana spašavaju svijet) i nepostojeće uloge (publika je već zna da će svijet biti spašen i da je smrt više manje nepostojeća). Tenzije su se izmjestile iz pripovjedne razine na van-filmsko očekivanje iduće pustolovine.

Naravno, čak unutar komodificirane logike velikih studija postoji prostor za iznimke. James Gunn je pod Marvelov plasti doveo svoje senzibilitete iz dana kada je snimao niskobudžetne horor-filmove te je prve Čuvare galaksije ubrizgao sa dozom retro humora i subverzije klasičnih postupaka modernih akcijskih spektakla. Zack Snyder je, uz sve svoje mane, u svoje fil-

Lijevo: Pobjeđnjeli Max: Divlja cesta, remek-djelo australskog veterana Georgea Millera predstavio je dobrodošao dašak svježeg zraka u okoštali svijet holivudske blockbustera.

Gore: Ratovi zvijezda - Sila se budi, J.J. Abrams, 2015.

Kvalitativno,

studiji

izjednačavaju

filmove i popratne produkте у -

robu

kih holivudskega majstora poput Spielberga, Camerona ili čak Kubricka. Film je, na kraju balade, vizualni medij ali teško je oteti se dojmu da smo svjetlosnim godinama udaljeni od vremena kad je Andrij Tarkovsky koristio sav njegov konceptualni potencijal. U dobu kada komercijalna isplativost diktiра trendove filmske umjetnosti, ne treba čuditi da su najuspješniji filmovi sadržajno i formalno siromašni.

Već neko vrijeme se na krizu američkog mainstream filma odgovara sa europskim art filmom. I zaista, ambiciozni režiseri poput Kena Loacha, Paula Verhoevena i Christiana Petzolda pronašli su unutar europske kinematografije pronašli plodno tlo za ideje koje bi za holivud bile pre-

radikalne. Međutim, ta hinjena kvalitativna razlika između europskog "art" filma i holivudskega "šunda" je iluzorna. Američki indie filmaši nikada nisu zaostajali za svojim kontinentalnim suputnicima (ukoliko je uopće analitički zahvalno vrijednosno usporedjivati dvije filmske škole u tom kontekstu). Dapače, ne bi bilo odveć nategnuti tvrditi da su Eisenstein i D. Griffith genialni očevi najplodnijih francuskih ili talijanskih filmskih epoha. Uostalom, za svaku Lynne Ramsay nači ćete američkog Shanea Carrutha ili Todd-a Haynesa.

Pitanje koje se postavlja jest koliko je sadašnja situacija održiva. Koliko dugo će se individualni talenti poput Haynesa ili Aronofskog opirati logici sistema i koliko će novih Spielberga ili Coppolla izgubiti putem. Primjeri nekolicine režisera poput Bena Wheatleyja, Riana Johnsona ili Denisa Villeneuvea indiciraju da je moguće riješenje svojevrsan bijeg u visokobudžetan film.

Međutim, teško je oteti se dojmu da nas je aktualna dominacija nerizičnog, korporativnog filmskog izričaja zakinula za čitav jedan val hrabrijih i ambicioznijih filmskih projekata. Ono što je, s druge strane, nepotito jest to da, dok ćemo god držati korporativne filmove na vrhovima top ljestvica, njihov priljev neće u skoro vrijeme stati. Spremite se na pomalo depresivnu budućnost gdje ćemo svake godine gledati barem jedan film Ratova zvijezda. ■

ANDREJ TARKOVSKI

"Metafizika u dugom kadru"

piše: Luka Kostić

**Više od trideset godina nakon smrti, najveći filmski
mozaičar aktualniji je nego ikada**

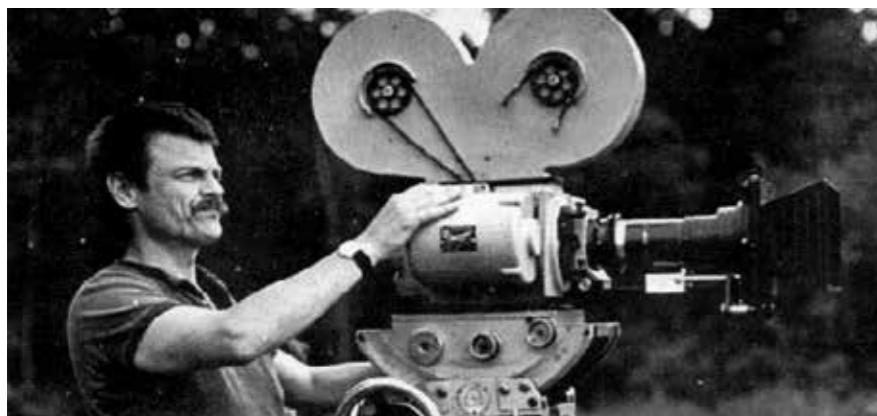
Robert Bresson bio je poznat po svom idiosinkratičnom pristupu filmu. Njegovi glumci gotovo svi odreda bili su amateri, s minimalnim iskustvom rada u industriji. Njegove priče bile su ezoterične i često nedoučive, od minimalističkog pristupa legende o Lancelotu do hagiografije jednog magarca. Njegov pristup privilegirao je ton, ambient i atmosferu nad dijalogom, efektima i glazbom. Prije svega, odbijao je žanrovska realizam. Film je, prema Bressonu, autonomna umjetnost, forma i medij koji sam regulira pravila po kojima funkcioniра. Ako se zadovoljimo dominantnim imperativima realizma - načelno, pokušaju da se stvarnost što vjernije reprezentira na filmu - ograničit ćemo jedan bogati diskurs na puku mimesu, lišivši ga njegovog beskrajnog fikcionalnog potencijala. Ne treba stoga čuditi da je Bresson rješenje video u suprotnom pravcu - učiniti film što fikcionalnijim, što udaljenijim od puke reprezentacije stvarnosti. Dakako, inzistiranje na stilizaciji forme, minimalnom dijalogu i glumcima-amaterima idealni su umjetnički postupci za postizanje tog cilja.

Bressonov utjecaj na kontinentalni i američki film je nemjerljiv. Između ostalih, Andrej Tarkovski jedan je od velikana koji nije skrivaо svoju zaduženost francuskom majstoru. ("Smaram da je Bresson unikatan fenomen u svijetu filma zbog neiscrpnosti njegove arti-stičke forme. Drugim riječima, njegova umjetnička forma nameće se kao život, kao sama priroda. U tom smislu, smaram ga bliskim orientalnom umjetničkom konceptu Zena: dubini unutar usko definiranih granica. Radeći na tim formama, Bresson snima svoje filmove ne da budu simbolički; on pokušava stvoriti formu neiscrpnu kao prirodu, kao sam život.")

Dubina unutar usko definiranih granica. Karakteristika koja spaja Iljadu, Građanina Kanea, Hamleta i Uliksa. Sintagma kojom bi, ugrubo, mogli iscrtati čitavu karijeru Andreja Tarkovskog.

Bressonov utjecaj na Tarkovskog nije samo površan. Puno dublje od razine filmskog jezika - kadriranja, duljine kadrova, osvjetljenja i tematike - Bressonov utjecaj vidljiv je na razini same poetike. Bressonovo inzistiranje na filmu kao zaseb-

PRIKAZ / ANDREJ TARKOVSKI

Andrei Rublev, 1966.

The Sacrifice, 1986.

Stalker, 1979.

Solaris, 1972.

noj stvarnosti, formi "neiscrpoj poput samog života" ostavilo je najdublji trag na Tarkovskovljeva nadrealna remek-djela. Oslobođen okova mimeze i oponašanja "realnosti", Tarkovskovljevi filmovi mogli su prigriliti nemjerljivi potencijal filma kao vizualno-zvukovnog medija. U rukama režisera nadarenog pjesničkim senzibilitetima i okom za impresivne slike, taj potencijal dosegao je neopisive vrhove.

"Film je mozaik sastavljen od vremena", poznati je citat sovjetskog režisera. Njegovi mozaici bili su hibridne forme, kombinirajući žanrovske elemente sa snažnim osobnim pečatom, često autobiografskim. Ratni užasi "Ivanovog djetinjstva", psihološka drama

"Zrcala", znanstvena fantastika "Stalkera", povijesni ep "Andreja Rubljeva", začinjeni meditacijom o sjećanju i identitetu, traumi i bolesti, religiji, usamljenosti i duševnom propadanju. Filmovi Andreja Tarkovskog, u svoj svojoj namjeri da filmski jezik rastegnu do svojih krajnjih granica, znaju biti nemilosrdni po stupnju u kojem traže povratni signal od strane publike. Oni su slojeviti tekstovi na razini stil-a, radnje i tematičke za čije je dekodiranje pasivna konzumacija, koliko god to paradoksalno zvučalo, nedovoljna. Pa ipak, sama narav takvog pristupa filmu otvara bezbroj interpretativnih mogućnosti. Je li uopće bitno koji elementi "Zrcala" zrcale režiserovo djetinjstvo ako su

sižejno montirani tako da pružaju gledatelju bezbroj mogućnosti za njihovo otpetljavanje? Tarkovskovljeva majka može biti majka svakog gledatelja. Ako nikada nismo dobili eksplizitni odgovor na pitanje zašto titулarni "Stalker" vodi svoje suputnike po radioaktivnoj Zoni do sobe koja ispunjava želje nismo li sami pozvani popuniti prazna polja u samoj pripovijesti?

I upravo tu u igru dolazi Tarkovskovljevo spominjanje mozaika. Film je mozaik načinjen od vremena. Naravno, ta izjava se može tumačiti kao eksplizitno definiranje polja filma kao umjetnost. Pa ipak, teško je oteti se dojmu da Tarkovskovljevi filmovi funkcioniraju kao mozaici i na jednoj drugoj razini. Izbjegavajući pripovjednu direktnost, ostavljajući suptilne kamenčice naracije između praznina i favorizirajući ambijent i ugodaj nad fabulom, Tarkovski suptilno briše granice između filmske forme i filmskog sadržaja. Njegovi filmovi su mozaici koje gledatelji dovršavaju. Upravo je u "Zrcalu" to brisanje granica najvidljivije. Život, sjećanja, uspomene, kao i kognitivni aparati kojima ih gradimo u vlastiti identitet, nisu linearni, niti su jednoznačni i lagano čitljivi. Međutim, umjesto da takav pristup eksplizitno prenese kroz filmsku fabulu, Tarkovski koristi zakonitosti filmske forme - mogućnost montaže, skakanja u vremenu i prostoru - ne bi li konstruirao vizuelnu reprezentaciju onoga što smatramo vlasti-

tim identitetom. Krajnji produkt je fragmentaran i prepun vremenskih i prostornih non sequitur-a, upravo kao samo iskustvo sjećanja. Forma i sadržaj u njegovim filmovima uvijek upućuju jedno na drugo.

Mnogo je pisano o turbulentnom odnosu Andreja Tarkovskog i sovjetskih vlasti. "Zrcalo" je predstavljalo početak sukoba na relaciji režisera i vlasti, dok je njegov posljednji film sniman i distribuiran u Sovjetskom Savezu bio "Stalker" nakon kojega je Tarkovski snimao filmove u Italiji i Švedskoj, nikada se ne vrativši u domovinu. Treba li takav slijed događaja iznenaditi? To da je kapitalistička zapadna Europa jedva dočekala udomiti najvećeg živućeg režisera svojih ideoloških suparnika ne treba čuditi nikoga. Međutim, unatoč tome što se njegovi filmovi manifestno nisu bavili eksplizitnim političkim pitanjima, sukob je bio neizbjegjan.

Uostalom, kao njegovi pandani u književnosti koji su dovodili u pitanje dominantne artističke paradigme svog medija (Samuel Beckett i William Faulkner, između ostalih), Tarkovski je stvarao duboko politične filmove. Doista, što je politički radikalnije od umjetničkog pristupa koji tvrdi da je film autonomni, u potpunosti fikcionalni, diskurs koji se ne mora voditi "zakonitostima" svakodnevnog života? Subverzivni potencijal filma najjače je živio upravo u njegovim fantazmagoričkim dramama. Rigidne političke

strukture Sovjetskog Saveza nisu imale izbora nego ih proglašiti "elitističkim" ili "buržujskim".

Međutim, politizacija filma nije područje u kojemu je Tarkovski ostavio najzapanjujući trag. To vjerojatno nije niti tematika oko kojih je snimao svoje mozaike - njegove teme o traumi kao konstitutivnom elementu izgradnje identiteta, povijesnom nasilju, sjećanju i umjetnosti kao metafizici su univerzalne, čak i ako se prizna da ih je malo tko izvedbeno utkao u svoj filmski opus poput njega. Andrej Tarkovski filmski je modernist, inovator i nasljednik jedne humanističke tradicije koja svoje korijenje ima u Arthuru Rimbaudu i Sv. Augustinu jednako kao i u Jacquesu Derridi, Sigmundu Freudu i

Na koncu, Rusija koju Tarkovski uokviruje kamerom heterogena je pojava. Ona se proteže od četrnaestostoljetne mistike pravoslavnog slikarstva, preko krvi i rovova istočnog fronta Drugog svjetskog rata do užasa poslijeratne radijacije. Njegova Rusija izglavljenja je iz vremena i prostora, ona je fluidna, hibridna, sastavljena istom mjerom od trijumfa i najveće nacionalne tragedije.

Taj modernitet na svojim plećima su, od smrti Tarkovskog, nosili, između ostalih, Paul Thomas Anderson i Andrej Zvyagintsev, Shane Carruth i Lynne Ramsay, čitava plejada režisera niklih u različitim kulturnim okruženjima. Ono što ih veže jest stvaranje novog filmskog jezika, povezivanje univerzalnih ljudskih tema s unikatno osobnim

Andrej Tarkovski filmski je modernist, inovator i nasljednik jedne humanističke tradicije koja svoje korijenje ima u Arthuru Rimbaudu i Sv. Augustinu jednako kao i u Jacquesu Derridi, Sigmundu Freudu i Robertu Bressonu

Robertu Bressonu. Taj modernizam ne definira se kronološki već konceptualno - kao specifičan način pisanja, mišljenja i stvaranja. On stvara nove jezike i dovodi u pitanje sve dotada ustaljene norme i žanrove, on gura granice onoga što nazivamo umjetnošću.

pečatom. Uostalom, kao što je za Andreja Tarkovskog rekao još jedan velikan europskog i svjetskog filma, Ingmar Bergman:

"Za mene je Tarkovski najveći redatelj, onaj koji je izumio novi jezik, istinit prirodni filma, dok predstavlja život kao refleksiju, život kao san."

FILM / DVD RECENZIJE

The Big Sick

(2017.)

Amazon Studios, Lionsgate, 117 minuta

Režija: Michael Showalter

Igraju: Kumail Nanjiani, Zoe Kazan, Holly Hunter, Ray Romano, Adeel Akhtar, Anupam Kher

Žanr: komedija, drama, ljubavni

7/10

Najnoviji film Michaela Showalter jedan je od komercijalno najuspješnijih nezavisnih filmova koji su svoju premjeru doživjeli ove godine, s budžetom od oko 5 milijuna dolara "The Big Sick" je uprihodio više od 50 milijuna dolara. Scenarij potpisuju Emily V. Gordon i Kumail Nanjiani.

Kumail je mladi i ambiciozni komičar u Chicagu. Međutim, njegova ambicijalnost nije prevedena u komercijalne termine pa preko dana vozi Uber, a preko noći održava nastupe. Oddgojen u tradicionalnoj obitelji Pakistanskih imigranata, Kumailovi roditelji poduzimali su sve mjere kako bi se njihov sin jednog dana romantično skrasio s muslimanskim ženom. Ali nakon jednog nastupa na Kumail upoznaje Emily, Amerikanku s kojom završi u krevetu, ali ono što je počelo kao avantura za jednu noć uskoro prerasta u ozbiljniju vezu. Kumaj skriva svoju vezu s Emily od roditelja, a uskoro počinju nastajati komplikacije i u njihovom međusobnom odnosu nakon čega Emily prekida vezu. Nedugo nakon toga, Emily završava u bolnici, u induciranoj komi, zbog problema s plućima. Kumaj tim nesretnim povodom upoznaje Emilyjine roditelje te počinje preispisivati svoj odnos s vlastitim identitetom. Kada je u pitanju kritičarska recepcija, mehanički zbroj ocjena sugerira kako je "The Big Sick" jedan od najcjenjenijih filmova koji se na kino-platnima pojavi tijekom ove godine. Fiolma na pametan, inteligentan i duhovit način obrađuje temu ljubavi i kulturnih razlika, a poseb-

nu pažnju valja obratiti i na vrhunske glumačke izvedbe svih uključenih.

"Komičar i glumac Kumail Nanjiani i scenaristica Emily V. Gordon kopaju po svojoj vlastitoj povijesti te nam donose smijeh, ljubavne boli i uvide koje su u stvarnom životu skupo plaćaju." - Geoff Berkshire, Variety

The Beguiled

(2017.)

Focus Features, 94 minute

Režija: Sofia Coppola

Igraju: Colin Farrell, Nicole Kidman, Kirsten Dunst, Ella Fanning, Oona Laurence

Žanr: drama

6/10

Scenarij i režiju za "The Beguiled" potpisuje Sofija Coppola, a kao predložak za priču poslužio joj je roman istoimenog naziva američkog romanopisca i dramatičara Thomasa P. Cullinana. Coppola je za ovaj filma na ovogodišnjem Cannesu dobila nagradu za najbolju režiju te je tako postala tek druga žena u festivalskoj povijesti kojoj je dodijeljeno ovo priznanje.

"The Beguiled, najnoviji film Sofije Coppole, doima se kao povjesna drama - radnje je smještena u Virginiju tijekom Gradske rata - ali filmom često upravlja logika bajke." - A.O.Scott, New York Times

Radnja filma smještena je u devetnaestostoljetnu Ameriku, točnije u vrijeme trajanja Gradske rata. Martha Farnsworth (Nicole Kidman) vodi žensku školu u američkoj saveznoj državi Virginiji. U području zahvaćenom ratom, svi robovi i cijelo osoblje napustili su školu. Međutim, s gospodom Farnsworth ostali su učiteljica Edwina Morrow (Kirsten Dunst) i pet učenica. Amy, jedna od učenica, odlazi u šumu u branje gljiva, gdje susreće narednika Johna McBurneyja (Colin Farrell), vojnika Unije koji je u jednoj bitci ranjen u nogu nakon čega je postao dezerter. Amy ga dovodi u školu, gdje McBurney ostaje bez svijesti. Gospoda Farnsworth brine se o ranjenom vojniku, iako dio djevojaka inzistira na tome da ga se kao zarobljenika preda vojsci Konfederacije. Sve djevojke u školi impresionirane su visokim i naočitim muškarcem, a kada se vojnici Konfederacije jednog dana pojave u školi, gospoda Farnsworth ne otkriva im kako se brinu o ranjenom vojniku Unije...

Režijski je film klasično i ziheraški izveden u pozitivnom smislu, u skladu s materijalom predloška, a posebno vrijedi istaknuti jako dobru glumu prve glumačke ekipе. Jedan dio kritike zamjerio je Coppoli suviše slobode u odabiru glavne sporedne uloge kada je riječ o rasu, kao i spori narativni tempo zbog kojeg film povremeno zna plesati na granici dosade i zamora. Ukratko, klasična drama više ili manje uspješno usidrena u povijesni kontekst.

"The Beguiled, najnoviji film Sofije Coppole, doima se kao povjesna drama - radnje je smještena u Virginiju tijekom Gradske rata - ali filmom često upravlja logika bajke." - A.O.Scott, New York Times

The Survivalist

(2017.)

Bulldog Film Distribution, 103 minute

Režija: Stephen Fingleton

Igraju: Mia Goth, Martin McCann, Olwen Fourere, Andrew Simpson, Douglas Russell, Kieri Kennedy

Žanr: SF, triler, drama

7/10

"The Survival", hvaljeni film irskog redatelja Stephena Fingletona koji je svoju premijeru doživio 2015. godine na Tribeci sada je dostupan i u Blu-ray formatu nakon što je ovoga ljeta

naširoko prikazivan u američkim kinoskopovranama. Film je napravljen s budžetom od milijun funti, a sniman je na lokacijama u Sjevernoj Irskoj. Radnja filma smještena je u bližu ili dalju budućnost u kojoj više ne postoji proizvodnja naftne. Takvo stanje stvari rezultiralo je raspadom ekonomije, raspadom civiliziranog društva i općenito smanjenjem populacije. Film nosi isti naslov kao i glavni junak filma kojeg na otvaranju vidićemo kako zakopava troupolu muškarca. Ubrzo saznajemo kako čovjek kojeg ćemo pratiti kroz cijeli film više-manje uspješno preživljava u divljini. Sam uzgaja hrani, odjeću pere u obližnjem potoku, štiti svoju farmu od različitih uljeza i živi u kolibi koju je izgradio vlastitim rukama. Jednoga jutra čuje buku ispred svoje kolibe, izlazi van i upoznaje dvije žene, Katherine i Milja. Dobrodošlicu im je poželio pištoljem uperenim u njihovom smjeru...

S jako malo dijaloga, "The Survivalist" igra na kartu na koju ovaj tip filma obično igra - na gradenju nekakvog zlosutnog ambijenta kojeg je nemoguće do kraja identificirati. Također, režija i način snimanja u skladu su s pripovjednim svijetom u kojemu je radnja smještena, neovisno o tome koja se vrsta događaja prikazuje, njima se pristupa s istom dozom nezainteresiranosti i hladnoće. U ovom pesimističnom prikazu potencijalne budućnosti ljudske

vrste, u ulozi majke i kćeri, briljiraju Olwen Fourere i Mia Goth.

"Ovo je oštar, nesentimentalan SF film, ali glumačke izvedbe u njemu sugeriraju postojanje plamičaka empatije i žudnje u teškim i strogo praktičnim uvjetima." - Kim Newman, Empire

A Ghost Story

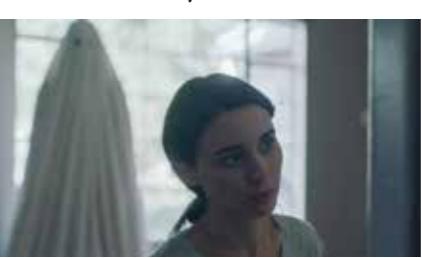
(2017.)

A24, 92 minute

Režija: David Lowery

Igraju: Casey Affleck, Rooney Maara, Kenneisha Thompson, Grover Coulson, Liz Franke

Žanr: drama, fantazija, romansa

7/10

"A Ghost Story", posljednji film američkog redatelja Davida Loweryja, ljubavna je drama koja se odlikuje natprirodnim elementima. Film je svoju premijeru imao na Sundanceu početkom

tekuce godine, a sada izlazi u Blu-ray formatu/aranžmanu. Radnja filma prati dvoje likova. C (Casey Affleck) je glazbenik kojemu profesionalno stvari baš i ne idu najbolje i koji živi sa svojom ženom M (Rooney Maara) u predgrađu Dallasa. Jedne noći, par čuje snažan udarac na klaviru, iako ne mogu doći do objašnjenja oko toga tko je taj zvuk proizveo. Nedugo zatim C pogiba u prometnoj nesreći. Međutim, dok leži u bolničkoj mrtvačnici, C oživi kao duh koji je prikazan kao biće prekriveno bijelom plahtom s dvije rupama na mjestu očiju. Na koncu, C uspijeva pronaći izlaz iz bolnice te se vraća kući, gdje kao neprimjetni duh promatra svoju ženu koja prolazi kroz teško razdoblje nakon njegove smrti, kao i ostale stvari koje se odvijaju i koje će se odvijati na poprištu njegova bivšeg doma. Također, C upoznaje još jednog duha koji je obitavao u istoj kući dok je on još bio živ...

Posljednji Loweryjev film prilično je toplo dočekan kod kritike. Mnogi kritičari istaknuli su kako je Lowery teške i zahtjevne teme poput ljubavi, sjećanja i protoka vremena uspio obraditi i razraditi na pitak i jasan način. Osim toga, kada je riječ o režiji, Lowery je pošlo za rukom da sjajno izgradi i ambientalni okvir ove priče koja bi se mogla dopasti i onima kojima "neračionalni" filmovi nisu uvijek prvi izbor.

"Ovaj film zahtjeva strpljenje i širokogrudnost, ali Loweryjev povratak vlastitim indie korijenima nako naslova Pet's Dragon obilježeno je neobičnom i u više trenutaka emocionalno razarujećom pričom." - Phil De Semlyen, Empire

FILM / DVD RECENZIJE

Detroit

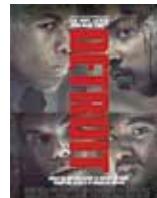
(2017.)

Annapurna Pictures, 143 minute

Režija: Kathryn Bigelow
Igraju: John Boyega, Will Poulter, Algee Smith, Jason Mitchell, John Krasinski, Anthony Mackie
Žanr: drama, povijesni

7/10

"Detroit" je posljednji film poznate američke redateljice Kathryn Bigelow. Scenarij potpisuje Mark Boal i tekst se temelji na povijesnom događaju, ubojstvu u detroitskom motelu Algiers tijekom rasnog prosvjeda u 12 ulici. Puštanjem filma u distribuciji obilježena je pedesetogodišnjica tragičnih dogadaja.

Sam film započinje rekonstrukcijom nastanka nereda u 12. ulici. Detroitska policija izvede raciju na ilegalni klub u kojem je organizirana proslava povratka afro-američkih veterana iz Vijetnamskog rata. Policija privodi osumnjice, a okupljena masa počinje gadati policiju kamenjem i paliti vatru na ulici. Gradske vlasti gube kontrolu nad situacijom i vojska ulazi u grad... Kasnije se radnja premješta u motel Algiers, gdje grupa Afro-amerikanaca, zbog pogrešne procjene policije oko snajperskih hitaca, teško nastrada - policija upada unutra i ubija troje tinejdžera...

Kritičari su pohvalili gotovo sve elemente ovog dramatičnog filma – od režije do Kathryn Bigelow pa do sjajnih glumačkih izvedbi Willa Poultera i Algeeja Smitha. Također, s puno hvale zasipan je i scenarij Marka Boala, posebno njegova sposobnost da nekolik odvojenih fabularnih linija elegantno spoji u jedinstvenu priču. "Detroit" je film koji u konačnici jednu od ružnih i tragičnih epizoda u američkoj povijesti gledateljima uspijeva približiti na direktni i emocionalno zahtjevan način.

"Detroit je film koji se temelji na jednostavnoj priči o nasilnicima i žrtva. U pitanju je svojevrsni horor kojeg još užasnijim čini činjenica da su događaji koji su u njemu prikazani istiniti." - Christopher Orr, The Atlantic

Baby Driver

(2017.)

Tristar Pictures,
Sony Pictures Releasing, 113 minute

Režija: Edgar Wright

Igraju: Ansel Elgort, Kevin Spacey, Lily James, Eiza González, Jon Hamm, Jamie Foxx, Jon Bernthal

Žanr: akcijski, triler, komedija, kriminalistički

7/10

Engleski redatelj Edgar Wright najpoznatiji je po komedijaškoj horor trilogiji "Three Flavours Cornetto" ("Shaun of the Dead", "Hot Fuzz", "The World's End") nastaloj u scenaristčkoj suradnji s Simonom Peggom. "Baby Driver" nje-gov je prvo "samostalno" redateljsko ostvarenje, koje je pažnju izazvalo svojoj koreografijom, odnosno pokretima glumaca koji su sinkronizirani sa soundtrackom.

"Zapanjujuće redateljsko ostvaranje Edgara Wrighta koje funkcioniра kao mjuzikl pružen kroz filter akcijskog trilera. Sladan, zabavan i iznimno originalan - film poput ovoga nećete vidjeti dvaput ove godine." - Terri White, Empire

SAVRŠENI U SVAKOM DETALJU

CUBOT

CUBOT R9

Dual Sim, 5" ekran,
Android 7.0, Quad Core,
16 GB, 2 GB RAM
fingerprint

849 kn*

CUBOT MANITO

Dual Sim, 4G LTE, 5" ekran,
Android 6.0, Quad Core,
16 GB, 3 GB RAM

999 kn*

www.se-mark.hr, 01/2009-060
Servisi: MMM Agramservis i SE-MARK

Prodajna mjesta:

Zagreb Emmezeta, Europhone, Ka Smart, LANet, Mobis electronic, Moby shop Smiley, Retel, Ronis, Sancta Domenica, SE-MARK, Smartson, eKupi (webshop), mobis.hr (webshop), bazzar.hr (webshop), Segar (webshop) **Split** Alo Alo, Emmezeta, Europhone, Eximo 46, Impuls, Sancta Domenica **Rijeka** Emmezeta, Europhone, Foto metromarket, Mobilcentar, Ronis, Sancta Domenica **Osijek** Emmezeta, SE-MARK **Zadar** Mobilcentar **Dubrovnik** Emmezeta, Tehnomobil **Pula** Mobilcentar **Varaždin** Buka elektronika, Erla servis, SE-MARK, Zepelin, ZIT **Čakovec** 36 info, AD electronic, Buka elektronika, Ronis **Novi Marof** Comet, Nova trgovine, SE-MARK, Trgopromet **Ivanec** Buka elektronika, Habek, SE-MARK **Krapina** PC automati **Zabok** Risel **Prelog** Buka elektronika **Klanjec** Knjižara Slovenec **M. Bistrica** Trgovina Kralj **Ludbreg** Comet **Virovitica** BULAmobishop **Križevci** Birotehnika, Mobilnet **Bjelovar** Tehno shop **Rovišće** Stjepan-OTP **Daruvar** Hallo shop **Našice** Color trgovina **Požega** Color trgovina **Slavonski Brod** Emmezeta, Optika Grivičić **Nova Gradiška** Bostel, Tehno Planet **Vinkovci** Bostel, Mobilis **Županja** Bostel, Mobilis **Tehno 2000** **Petrinja** Goga Dugo Selo **SE-MARK Sesvete** SE-MARK **Karlovac** Europhone, SE-MARK **Samobor** Europhone **Jastrebarsko** Telekominc **Ogulin** Europhone **Gospic** Buba **Knin** Alo Alo, Ispravljač **Šibenik** Alo Alo **Trogir** Alo Alo **Omiš** Alo Alo, Pilot Shop **Benkovac** Gladius **Biograd n/m** Gladius **Vodice** Gladius **Sinj** Impuls **Imotski** Ispravljač **Kaštela** Emmezeta, Impuls, Murano **Metković** Melody **Vrgorac** Unikat **Hvar** Antoana Crikvenica **Mobilcentar Opatija** Mobilcentar **Pazin** Springer net, E computing **Labin** E computing, Mobilcentar **Poreč** Mobilcentar **Rovinj** Mobilcentar **Umag** Mobilcentar **Hrvatska pošta**, Tele2

SAMSUNG PREDSTAVIO HMD ODYSSEY

Tvrtka Samsung Electronics je u partnerstvu s tvrtkom Microsoft predstavila Samsung HMD Odyssey, uređaj za mješovitu stvarnost (MR). Odyssey dolazi s dvostrukim 3,5 inčnim AMOLED zaslonom razlučivosti 1440x1600 po oku, koji pruža življe boje i dublje nijanse crne, prikazujući oštire i živopisnije slike. Ova razlučivost je viša od konkurenčkih proizvoda Oculus Rifta i HTC Vive-a koji dolaze s razlučivosti 1200x1080 po oku. Također, Odyssey ima vidno polje od 110 stupnjeva, a dolazi s AKG slušalicama s 360° Spatial Sound i nizom mikrofona za glasovno upravljanje te dva kontrolora pokreta. Također, ugrađeni mikrofoni mogu se koristiti i za razgovor s ostalim igračima, bez skidanja kacige. Samsung

HMD Odyssey dolazi s AKG slušalicama i nizom mikrofona za glasovno upravljanje te dva kontrolora pokreta. Nešto kasnije ove godine bit će dostupan u SAD-u, Kini, Koreji, Brazilu i Hong Kongu po cijeni 499 dolara kao i glavni konkurent Oculus Rift, a pred narudžbe samo za SAD su započele 3. listopada 2017.

INFO: www.samsung.hr

B&W PX, PRVE NOISE CANCELLING SLUŠALICE U PONUDI TVRTKE

Britanska tvrtka Bowers & Wilkins, ponajviše specijalizirana za zvučnike te poznata po svojim visokokvalitetnim audio proizvodima, predstavila je svoje prve bežične slušalice s tehnologijom uklanjanja buke (noise cancelling). Dizajn PX slušalica prati tradiciju tvrtke Bowers & Wilkins u korištenju visokokvalitetnih materijala, širokopojasne zvučničke jedinice promjera 40mm su izvedene iz referentnih P9

slušalica s istim kutnjim dizajnom koji bolje liježe na uho te poboljšavaju osjećaj stereo zvuka. Tehnologija uklanjanja buke (noise cancelling) je dodatno poboljšana kako bi se postigla optimalna izolacija, ali bez narušavanja kvalitete reprodukcije same glazbe. Također, slušalice koriste najnoviju aptX HD Bluetooth tehnologiju za 24-bitnu razlučivost zvuka kako bi dobili najbolji mogući zvuk iz svih izvora.

Ovo su također prve pametne slušalice tvrtke Bowers & Wilkins sa senzorima koji slušateljima omogućuju kontrolu glazbe, a slušalice pomoću senzora

pametno reagiraju na prirodno ponašanje korisnika. Čim se podignu, odmah se uključuju i automatski počinju reproducirati glazbu. Spuštanjem se prebacuju na stand-by način. Slušalice se

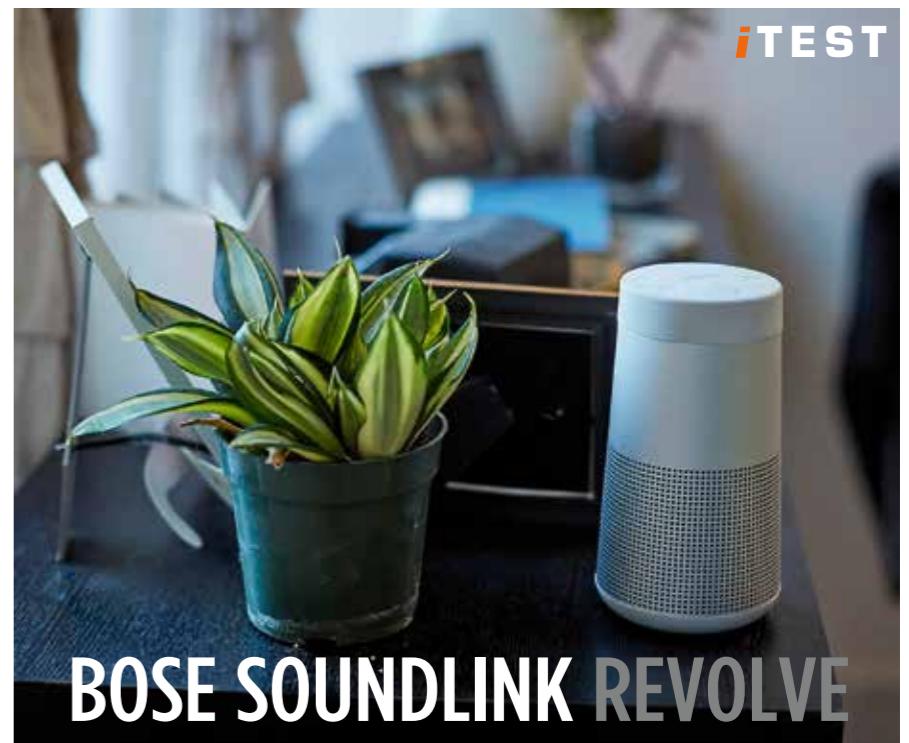
podignu ili objese oko vrata i automatski pauziraju glazbu te nastavljaju s reprodukcijom kad korisnik opet bude spreman za slušanje. Ugrađena baterija omogućuje 22 sata reprodukcije u bežičnom načinu rada "noise cancelling", ili 33 sata u žičanoj verziji. Osim preko aptX HD Bluetooth protokola, slušalice možete direktno spojiti na računalno pomoću USB kabla s USB-C konektorom i tako slušati glazbu. U oba slučaja slušalice rade upsampling audio signala na 786kHz. Također, noise cancelling dostupan je u tri načina, "gradski način" dozvoljava buku prometa kako biste mogli sigurno prelaziti cestu, "uredski način" dozvoljava zvuk glasova, pa možete čuti kolege kad vam se obraćaju, a "zračni način" u potpunosti osloboda buku motora zrakoplova. Slušalice su načinjene od laganog aluminija, preklopne su radi lakšeg nošenja i dolaze u "Space Grey" ili "Soft Gold" finiju. B&W PX slušalice su dostupne na našem tržstu po cijeni od 2.990 kuna.

INFO: Sonus art, Tel. 01 4813 025, www.sonusart.hr

JABEES BEATBOX BI ZA BICIKL

Jabees, tvrtka za koju vjerojatno čujete prvi put, u prodaju je pustila svoj novi Bluetooth zvučnik, ovaj put napravljen isključivo za bicikliste. Jabees je zapravo brend kineske tvrtke Freetek International koja se specijalizirala za Bluetooth proizvode i to rade od 2004. godine. Dosad su predstavili popriličan broj slušalica i zvučnika, a ovaj je zanimljiv jer dolazi s ugradenim nosačem za montiranje na bicikl. Kao što se i očekuje od ovakvog specijaliziranog zvučnika, BeatBOX BI ima IPX4 certifikat te je otporan na eventualno zalijevanje i kišu. Unutar kućišta su dva 3W drivera i pasivni woofer. Preko Bluetoota (V4.1) se spajate na zvučnik do udaljenosti od 10m, moguće ga je paralelno povezati na dva uređaja, a zvučnici se mogu povezati u seriju s AUX kabelom. Ima i glasovne kontrole na engleskom, španjolskom, francuskom i kineskom. Sam zvučnik je crne boje, dok su detalji dostupni u Neon zelenoj, Neon plavoj, Neon ružičastoj i Neon narančastoj boji.

Cijena iznosi 199 kuna.
INFO: SE-MARK, tel. 01 2404 600, www.se-mark.hr

BOSE SOUNDLINK REVOLVE

piše: Josip Crnički

Bose je odlučio obogatiti svoju ponudu bežičnih Bluetooth zvučnika, a za ovaj broj na test smo dobili Bose Soundlink Revolve. Revolve je omnidirekcijski zvučnik visine 15 cm, standardnog cilindričnog oblika, prvenstveno namijenjen manjim prostorijama i eventualnom korištenju na otvorenom. Iako je prijenosan i dolazi s baterijom trajanja do 12 sati i IPX4 certifikatom, vjerojatno će ipak većini korisnika stajati u zatvorenom prostoru. Kao i drugi zvučnici ovakvih dimenzija, Revolve je mono zvučnik, a moguće ga je upariti s drugim Revolve zvučnikom za stereo zvuk. Kućište je izrađeno od aluminija, dostupno je u srebrnoj i crnoj boji, a kontrole su smještene na vrh zvučnika koji je izrađen od gume. Donji dio kućišta rezerviran je za rešetku, a sa stražnje strane nalaze se 3,5 mm ulaz i microUSB utor za napajanje i punjenje baterije. Unutar kućišta smještena je širokopojasna zvučnička jedinica okrenut prema dolje, a zvuk reproducira u difuzorsku ploču koja raspršuje zvuk ravnomjerno u svim smjerovima. Također, unutar kućišta su dva pasivna radnjatora smještena jedan nasuprot drugom kako bi se poništile vibracije. Zvuk je vrlo pristojan za veličinu zvučnika, visoki i srednji tonovi su dobri neovisno o pozicioniraju zvučniku u prostoriji, ali najveći nedostatak je manjak basa. Kao i kod sličnih proizvoda, postavljanjem zvučnika u kut prostorije, uvelike se dobiva na jačini basa, a samim time i na ukupnoj kvaliteti zvuka. Revolve podržava dva paralelno povezana uređaja, a pamti osam ukupno povezanih uređaja. Prilikom paljenja, Revolve daje glasovnu obavijest o postotku bateriju i s kojim je sve uređajima povezan. Povezivanje se odrađuje pritiskom na Bluetooth tipku na vrhu zvučnika te odabirom Revolve zvučnika na pametnom telefonu, tabletu ili računalu. Osim tipki za paljenje/gašenje i Bluetooth povezivanje, na vrhu su smještene tipke za glasnoću zvuka, tipka za prebacivanje na AUX 3,5 mm ulaz i multifunkcijska tipka koja omogućava pokretanje i pauziranje pjesme, a dužim pritiskom pozivanje Siri ili Google Now asistenta. Za pametne telefone i tablete dostupna je i Bose Connect aplikacija koja služi za uparivanje dva Revolve zvučnika u Party ili Stereo mod. Sve u svemu, Bose Soundlink Revolve je vrlo dobar zvučnik jednostavnog dizajna i vrlo dobrog zvuka, koji može zadovoljiti većinu korisnika. Cijena uređaja iznosi 1.899 kn.

INFO: SE-MARK, tel. 01 2404 600, www.se-mark.hr

OČEKUJE NAS RAST VR TRŽIŠTA

Kompanija za istraživanje tržišta IDC (International Data Corporation) objavila je prognozu trendova na tržištu AR i VR headsetova koja se odnosi na iduće četiri godine. A procjena je sljedeća - već iduće godine očekuje se kako će AR i VR headsetovi biti prodanu u 13,7 milijuna primjeraka, a ta bi brojka do 2021. godine trebala iznositi 81,2 milijuna primjeraka. Procijenjeni godišnji rast iznosi 56,1 posto. Također, tržištem će dominirati VR headsetovi, ali samo do 2019. godine. Oko devedeset posto prodanih primjeraka otpasti će na VR headsetove. Međutim, nakon 2019. taj će se trend promijeniti. Naime, u 2020. i 2021. godini očekuje se eksponencijalni rast broja prodanih primjeraka AR headsetova na

koje će do 2022. godine otpadati četvrtina tržišta, tvrde u IDC-u. "Prodaja AR headsetova trenutno je malena u odnosu na ono što od nje očekujemo u idućih pet godina. Godine 2021. njihova prodaja generirati će 30 milijardi dolara", rekao je Jitesh Ubrani, glavni analitičar IDC-a. Njegov kolega, Tom Mainelli, također je optimističan. "Neke prognoze o rastu prodaje VR- headsetova u 2017. bile su nerealne. Međutim, tržište se širi jednim razumnim tempom, a novi proizvodi Microsofta i njihovih partnera trebali bi do kraja probuditi i dodatni interes za ove uređaje", rekao je. U svakom slučaju, nema sumnje kako će prvo VR i zatim AR u godinama koje dolaze radikalno utjecati na naše svakodnevne živote.

ASTELL & KERN XB10

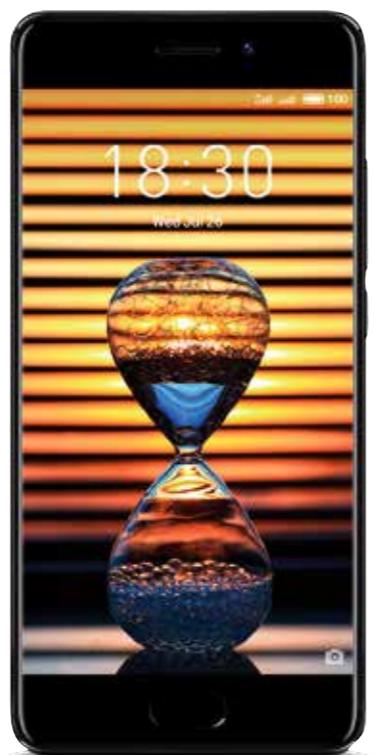
Bežično pojačalo za slušalice XB10, tvrtke Astell & Kern, koristi aptX HD tehnologiju i posljednji Bluetooth kodek iz Qualcomma, što je inovacija u bežičnom prijenosu audio signala. Radi se o Qualcomm aptX HD kodeku - sposobnom za prijenos do 24 bit/48 kHz audia koji je vjeran originalnom zapisu. AK XB10 je opremljen sa Hi-Fi DAC-om sposobnim za reprodukciju visokovalitetnog zvuka do 24 bit-a/192 kHz-a. Također tu je i dualni audio izlaz sa 3,5mm nebalansiranim i 2,5mm balansiranim audio izlazima. Kompatibilan je sa iOS i Android operativnim sustavom te također ima i Handsfree funkciju koja podržava glasovne

naredbe te posjeduje ugradeni mikrofon za javljanje na poziv. Promjera od samo 50 mm jednostavan je za staviti u dep ili negdje na površinu stola, pored mijenjača... Cijena uređaja iznosi 699 kuna.

INFO: Sonus art, Tel. 01 4813 025, www.sonusart.hr

MEIZU PRO 7

U prodaju je stigao novi flagship pametni telefon iz Meizua, Meizu PRO 7. Dizajn novog modela drugačiji je od dosadašnjih Meizu pametnih telefona, a najveća novost je stražnji AMOLED ekran

dijagonale 1,9 inča. Prednji ekran je Super AMOLED dijagonale 5,2 inča Full HD razlučivosti, a Pro 7 pokreće Mediatek MT6757T Helio P25 osmojezgrenti procesor, Mali-T880MP2 grafički čip, 4 GB RAM-a i Android 7.0, a interna memorija ima kapacitet od 64 GB.

Na stražnjoj strani nalaze se i dvostruka kamera s 2x12 megapiksela s fazni autofokusom, dvostrukom LED bljeskalicom, HDR-om itd, a s prednje strane smještena je 16 megapikselsna kamera za selfie fotografije.

Tu su i senzor otiska prsta, kompas i ostale, već standardne značajke, a posebno se ističe Hi-Fi čip Cirrus Logic CS43130 s Non-oversampling emulation modom. Dimenzije su 147,62x70,72x7,3 mm, a masa 164 grama. Baterija ima kapacitet 3000 mAh.

INFO: Mobiš, Tel. 01 6188 511, www.mobis.hr

CREATIVE LABS SOUND BLASTER E5

piše: **Gordan Gaži**

U staro doba PC računala igrice su uglavnom igrale iz DOS-a, a to je značilo pravo umijeće u setupiranju svake igre zasebno, ali i sate i sate provedene za računalom kad stvar nikako nije htjela upaliti. Za razliku od nas koji smo skidali gomile upravljačkih programa za naše Genius kartice postojali su i oni koji su imali takvu sreću da susretu Creative Labs kartice koje su na opće čudenje većinu posla obavljale besprijekorno i uz to nudile i opcije snimanja zvuka ili full-duplex komunikacije koje su radile i u praksi. Nabavio sam tada AWE 64 ISA karticu i ostao vjeran tvrtki sve do prije nekoliko godina. U maloj raspodjeli tržišta uvjeren da je standardizacija i unisonost operativnog sustava i hardwarea ušla u fazu u kojoj više nema potrebe razmišljati dalje od fizičkog uključivanja uređaja nabavio sam vanjsku zvučnu karticu s prepojačalom za slušalice i digitalnim pretvaračem Asus Xonar U5 i ostvario primarni cilj koji je bio zaobići integrirano rješenje na matičnoj ploči. Uz sva nastojanja nikad nisam uspio dovesti "onboard" čipove u stanje da budu barem pristojan pratitelj razmjerno kvalitetnom računalu, iako sam posezao i za matičnim pločama s vakuumskim cijevima u audio segmentu. Isto se može ustvrditi i za usporediva grafička rješenja u odnosu na specijalizirane kartice koje odskaču kvalitetom i brzinom.

Recimo i da je Xonar bio digitalno spojen na 5.1 zvučnički sustav Logitech Z506 koji posjeduje THX certifikat. Globalno moram reći da sam bio zadovoljan zvukom koji mi je uglavnom služio gledanju filmova, FPS igrica i mnogo rjeđe slušanju glazbe preko slušalica. Na Creative Labs sam tako polako zaboravljao i smatram sam da je njihovo vrijeme polako prošlo sve do prije nekog vremena kad sam na test dobio Sound Blaster E5.

Kako vrlo rijetko promišljam i pišem u segmentu multimedije, a tu se E5 definitivno nalazi, na samom početku sam ostao malo iznenaden, no znatiželja da doživim nešto novije iz tvrtke s kojom sam se kroz razne proizvode družio desetljećima bila je snažna kao i potreba da usporedim Xonar na stolu s vrlo sličnim uređajem.

Test je dakle u cijelosti odraden s već navedenim višekanalnim zvučničkim sustavom na razmjerno snažnom računalu s i7 procesorom/32 GB RAM-a i Intel X99 čipsetom. Operativni sustav je Win 10. Instalacija testiranog uređaja gotovo nikad nije bila lakša. Umjesto Asus rješenja uključen je E5 koji je nakon nekoliko minuta potpuno preuzeo audio segment računala. Svakodnevno slušanje glazbe bez ikakvih

podešavanja u aplikaciji demonstriralo je potpuno drugačiju strukturu zvuka i to u mjeri da je razliku bilo moguće detektirati i bez potpune koncentracije na ono što u svakom trenutku dolazi iz zvučnika. Recimo odmah da je Creative Labs u svojoj prirodi sonično atraktivniji, brži, dopadljiviji i sa snažnijim i naglašenijim bas područjem koje se posebno ističe prigodom gledanja filmova iigranja igrica. Zvučna slika je i nešto brža i prigodom slušanja glazbe, posebice rocka, instrumenti su nešto voluminozniji i cijela slika djeluje pomalo neposrednije, toplije i dopadljivije. Na većim glasnoćama uz neposrednu snažnu grmljavu subwoofera možemo govoriti jedino o vrlo solidnoj dubini i kontroli bas područja. Korak dalje bilo je malo protresti mogućnosti uređaja za one koji imaju audiofilske preferencije. Za tu namjenu korišteno je nekoliko pari audiofilskih slušalica i Jriver software koji je skoro idealan za takav zadatak. Kao prvo treba pohvaliti odličan driver koji je reproducirao sve visokorezolutne audio datoteke do rezolucije 24-bit/192kHz bez izuzetka. Zvuk je u "Direct" modu bio otvoren, brz, uz jasan i vidljiv prostor sa samo malo viška u bas području, ali slušljiv i timbralno sasvim korektan. Za ovake rezultate svakako je zaslužan Cirrus Logic CS4398 čip koji je izbor i inženjera koji pred sobom imaju cilj konstruirati i znatno skuplj i zahtjevnije uređaje. Kompatibilnost s različitim tipovima slušalica i odlične sonične

Cijena: 1.490 kuna
INFO: Šmit Electronic, tel. 044 680 704, www.smitelectronic.hr

MQA - Master Quality Authenticated

Prije nepune tri godine, u prosincu 2014., Meridian Audio predstavio je svoje rješenje prikladnog audio codec-a za distribuciju visokokvalitetnog audio sadržaja, primarno putem downloadiranja s Interneta, i također za visokokvalitetni streaming preko raznih Internet streaming servisa. Nezadovoljni trenutnim stanjem u evoluciji digitalnog procesiranja, velikim glazbenim datotekama u formatima visoke rezolucije, a koji ne zvuče ujek i svima osjetno bolje od ekvivalentnih datoteka CD kvalitete, odlučili su se za drugačiji pristup problemu, iskoristiti veliki napredak u kompjuterskoj strani procesiranja, efikasnije prepakirati data stream i napasti ga isto s producentske strane, kako je oblikovan u studiju tijekom originalnog snimanja i procesiranja, i koliko je god to moguće. Kodiranje i manipulacija spektra radi efikasnije distribucije (manje datoteke) prilično je složena i nadilazi okvire jedne kolumnе, ali tvrdnje kreatora (Meridian) kako se obrađuje s producentske strane, i sama provedba, prilično su zanimljivi, ali i odličan izvor kontroverzije kod iksusnih i skeptičnih pripadnika audiofilske vrste, ako su tako raspoloženi.

U posljednjih nekoliko mjeseci bio sam prisutan na nekoliko demonstracija MQA dekodiranje audio reprodukcije, u vrhunskim audio sistemima, s pozanim audio recenzentima u publici, pa sam imao prilike čuti tumačenja koja možda i nisu prisutna u oficijelnim publikacijama vezanim za MQA proces. Jedan od velikih pobornika MQA procesa je Peter McGrath, drugi čovjek poznatog američkog proizvođača zvučnika Wilson Audio, njihov glavni demonstrator na sajmovima i priznat producent i studio inženjer s karijerom dugom preko 40 godina. On je puštao digitalne originale svojih novih snimaka klasične glazbe, vrlo audiofilske, bez ekvilizacije i tonske manipulacije, nekomprimirane, uz korištenje vrhunskih Grado mikrofona za vjerno hvatanje akustike prostora, direktno s

piše: Danko Šuvar

hard drive rekordera. Puštao je i svoje starije snimke, iz raznih faza napretka (ili nedorečenosti) procesa digitalnog snimanja, i onda u usporedbi s istim tim snimka ekskluzivno za njega obradenim u Meridian MQA laboratoriju. Njegov zaključak, a i većine prisutnih (među ostalim i Sterophileove "zlatne uši" - Michael Fremer, Kalman Robinson, John Atkinson, i Steve Guttenberg iz CNET-a), bio je da je MQA dekodirana snimka uvek zvučala bolje, više analogno i manje digitalno, posebno u smislu dočaravanja originalne akustike prostora i timbra instrumenata i glasova. Peter McGrath je čak tvrdio, posebno u vezi s njegovim starijim snimkama, da po prvi put čuje propisno što je snimao, i kako bi vjerni digitalni zapis trebao zvučati. U načelu bi se složio da je to tako, ali sam proces kako se to postiže malo je više u magli, posebno kad se radi o "mainstream" snimkama iz pop, rock ili jazz produkcije kad su one također kodirane u MQA audio. Službeno objašnjenje predstavnika tvrtke Meridian Audio, kad su prisutni, i prodavača iz audio salona glasi otrpljivo ovako: oni imaju bazu podataka frekvencijske, fazne i tonske karakteristike većine mikrofona, DAC i ADA konvertera i miksing pultova koji se koriste u studijima, kao i instrumentata, gitarskih pick-upova, kabala, samplera i tako dalje, i na osnovu toga, kao i dokumentacije o snimanju dobivene prilikom zaprimanja snimka za obradu, oni mogu primijeniti inverznu funkciju njih-

ji koja je privatni kreator tog standarda, bez suradnje za većinom ostalih u industriji tonskog snimanja i procesiranja. Druga glavna zamjera odnosi se na licenciranje, MQA audio je u uređajima za sada strogo hardverski licenciran, nema softverskih rješenja za postojeće D/A konverte (nemogućnost unaprijednja), jedini softverski plesjeri su streaming servisi kao Tidal HiFi i Audirvana. Skupi postojeći DAC-ovi ne mogu se koristiti za MQA, osim ako se preko njih pušta neki MQA streaming. Ako se želi slušati MQA, treba kupiti DAC od neke od licenciranih firmi, ili slušati MQA kao standardni signal propušten kroz DAC u smajenoj rezoluciji (Meridian tvrdi da i dalje ima čujnih prednosti).

Moje slušne impresije (u sistemu s Wilson Alexx zvučnicima, VTL S-400 II ili D'Agostino Momentum mono-blokovima i Meridian Ultra DAC-om), potvrđuju da većina MQA obradenih snimaka zvuči toplijie, mekše i prirodne u usporedbi s neobrađenim originalima, i da bi se mnogim audiofilima nenaviklim na dobru analognu reprodukciju to moglo više svidjeti nego uobičajena digitalna prezentacija, posebno kad se radi o izvorno dobrim snimkama. Stvari postaju manje jasne kad se radi o snimkama koje nisu baš dobre (moderne super-komprimirane i šuplje komercijalne snimke zvuče i dalje upravo tako), ili na MQA obradama rock i jazz klasika koji postaju nepredvidljivi u smislu koliko se "prčkalo" po tonskom balansu dubokih, srednjih i visokih tonova, ili stereo slici s drastičnim promjenama u pozicioniraju koje se mogu objasniti samo klasičnim re-masteringom, a ne samo "otklanjanjem koloracija na putu signala prilikom procesa snimanja".

Bez obzira na kontroverzije, svaki novi obećavajući pomak na planu digitalne tehnologije dobro je došao. MQA je dobra ideja, daje uglavnom dobre rezultate, cijene jeftinijih DAC-ova su pristupačne (već od \$300), i ja im želim svaki uspjeh na tržištu.

KLASIČNO REMEK-DJELO REPRODUKCIJE ZVUKA

Remek-djelo inspirira više od emocija. Na drukčiji način doživljavate svijet i nešto se u vama miljenja. Classic ESL 9 novo je remek-djelo iz Martin Logana. Svi su poznati elementi još uvijek tu, uz nekoliko sjajnih inovacija. Srce ovog vrhunskog zvučnika čini elektrostatički pretvornik 9.2" XStat™ Curvilinear Line Source (CLS™). AirFrame Blade konstrukcija visoke čvrstoće smanjuje vibracije, dok njen oblik čini izražajnu cijelinu s kabinetom woofera. Preciznost i snagu reprodukcije dubokih tonova omogućavaju dualni 8" wooferi s aluminijskim konusom i niskom razinom distorzije, smješteni u elegantno dizajniranom i obradenom kućištu. Classic ESL 9 može biti vaš prvi korak prema doživljaju koji će vas dotaknuti u srđ, doživljaju remek-djela reprodukcije zvuka. I vi više nećete biti isti.

LET THE MUSIC PLAY.

Pioneer

FAYOLA

MULTI-ROOM MUSIC SYSTEM

WIRELESS MULTI-ROOM.

NEKA GLAZBA SVIRA - JEDNOSTAVNO, INTUITIVNO I BEŽIČNO, U SVIM SOBAMA VAŠEG DOMA.

FAYOLA bežični glazbeni sustav nadilazi sva ograničenja običnih audio sustava jer omogućuje slobodnu postavu (free setup) i fleksibilnu konfiguraciju. Također, prenosi glazbu i filmski zvuk u stereo i surround na zvučnicima i omogućava ozvučenje u više prostorija te je kompatibilan sa svim streaming servisima i audio formatima. Pioneer Remote aplikacija dostupna je za iOS i Android te je jako intuitivna, bilo da se koristi u samo jednom sustavu ili u multi-room mreži.